Jack London

RUDÝ BŮH

a jiné povídky

1919

Českomoravské podniky tiskařské a vydavatelské v Praze.

54K62412

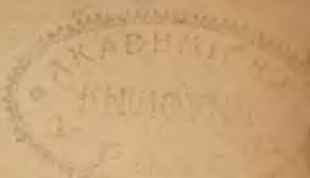

JACK LONDON:

RUDÝ BŮH

A JINÉ POVÍDKY.

PŘELOŽIL

VÁCLAV ŠULC.

V PRAZE 1919.

Českomoravské podniky tiskařské a vydavatelské v Praze. — Tiskem vlastního závodu.

RUDÝ BŮH.

Slyš! Ten náhlý, jakoby uvolněný zvuk připadal Bassettovi, poslouchajícímu s hodinkami v ruce, troubou archandělskou. Zdi města — napadlo ho — jistě by padly na toto ohromující, varující vyzvání. Marně snažil se snad už po tisíckráte rozeznati podstatu onoho úžasného hlaholu, který roznášel se po dalekém kraji, obydleném četnými kmeny. Horský jícen, v němž měl původ, duněl všecek, až zvuk onen přetekl a zalil zemi, nebe i vzduch. Bujná obraznost chorobného člověka srovnávala jej s mocným křikem obra z dávných věků, zesláblého bolem nebo vztekem. Stoupal výš a výše, žaluje a prose v takových hloubkách, že se zdálo, jako by byl určen pro ucho mimo uzoučké hranice sluneční soustavy. A byl z něho slyšet i výkřik odporu, že není uší, jež by slyšely a chápaly, co říká.

Tak přemýšlel chorobný člověk. Stále zkoumal tento zvuk. Duněl hromem, byl měkký jako zlatý zvon, slabý a něžný jako drnkající stříbrná struna napiatá — nikoliv! Nebyl ani to ani ono, ani snad směsicí všeho toho. Jeho slovník a zkušenosti neobsahovaly slov ani přirovnání, aby vylíčily plně tento zvuk.

Čas míjel. Minuty prodlužovaly se v čtvrthodiny, čtvrthodiny pojily se v půlhodiny a zvuk trval, stále se měně a trávě z počátečního nárazu, slábl, zatemňoval se a zmíral. Stala se z něho směsice zmatených vzdechů, reptání a žvatlání. Pomalu, sten za stenem, mizel, vraceje se snad do oněch obrovských prsou, v nichž se zrodil, až jen sotva slyšitelně šeptal jakoby hněvem, ale zároveň i rozkoší, stále se namáhaje, aby byl slyšán, jako by chtěl prozraditi nějaké kosmické tajemství, nějakou věst nesmírně důležitou a významnou. Scvrkl se v ducha zvuku, ztrativ veškerý výraz hrozby i přípovědi, a proměnil se v ohlas, který dorážel na vědomí chorobného člověka ještě po celé minuty, když už byl dozněl. Bassett, neuslyšel zvuku více, pohlédl na hodinky. Uplynula hodina, prve než ona trouba archandělova vyzněla v zvukové nic.

Stál tu před s v o u temnou věží? — Tak si Bassett pomyslil, vzpomínaje na svého Browninga a prohlížeje si kostnaté ruce, zimnicí vyhublé. Obraznost vnutila mu na tváře úsměv — vzpomenul si na Rolanda — dítě, jak slabou rukou, jako je jeho, zvedá roh ke svým rtům. Jsou tomu měsíce či roky — ptal se sama sebe — co poprvé uslyšel toto tajuplné volání na břehu Ringsmanu? Nebyl s to odpověděti. Choroba jeho trvala dlouho. Měl-li jasné vědomí, věděl, kolik měsíců uplynulo. Ale nemohl nikterak určiti délku horečky a otupělosti. A jak se daří kapitánu Batemanovi z »Nari«? myslil si. Neumřelo ještě jeho vždy opilé mužstvo třeštěním opilců?

Od neplodného tohoto přemýšlení zabočil Bassett le-

nivě k všemu tomu, co se sběhlo, počínaje dnem, kdy na břehu Ringmanu poprvé zaslechl onen zvuk a vhroužil se do džungle za ním. Sagava odpíral. Vidí doposud jeho podivný opičí obličejík, plný strachu, na hřbětě skřínky, v ruce Bassettovu sítku na motýle a ručnici, jak špatnou angličtinou drmolí: »Bojím se moc do houštin. Zlí lidi v houštinách na mne napadnou.«

Bassett usmál se smutně při této vzpomínce. Onen mladík z Novohannoverských ostrovů se bál, ale sloužil mu věrně a neváhaje šel za ním do houštin na obhlídce za původem podivného zvuku. Nebylo tu nikde ohněm vypáleného pně, jak se Bassett domníval. Mylný byl rovněž jeho závěr, že totiž původ či příčina tohoto zvuku není dále, leda na hodinu cesty, i že tedy snadno se vrátí do oběda na rybářskou loď »Nari«.

»Ten rámus není nic dobrého, je v tom jistě sám rarach,« soudil Sagava. A měl dobře. Neusekli mu tenkrát hlavu? Bassett se zachvěl. Není pochyby, že Sagavu snědli ti zlí lidé, co jich je tolik v houštinách. Dodnes ho vidí oloupeného o ručnici a věci pánovy, jak leží na úzké stezce, kde mu zrovna v tom okamžiku usekli hlavu. Ano, bylo to dílo chvilčičky. Ještě před chvílí, ohlédnuv se, Basset viděl jej, jak se trpělivě lopotí s jeho nákladem. Poté ho napadlo jeho vlastní hoře. Podíval se na špatně zahojené pahýle dvou prstů na levici a něžně si pohladil klikatý řez vzadu na hlavě. Jakkoliv tomahavk o dlouhém topůrku letěl rychle, byl dosti rychlý, aby hlavu uhnul nazpět a odrazil ránu zvednutou rukou. Dvěma prsty a ošklivým šrámem zaplatil za svůj život. Jednou kul-

kou ze své desítipalcové ručnice zabil křováka nejblíže u něho jsoucího, druhou pak pustil mezi ty, kteří se skláněli nad Sagavou, a k své radosti seznal, že zasáhla nejvíce toho, co utíkal s hlavou Sagavovou. Vše se sběhlo v okamžiku. Jen on sám, mrtvý křovák a trup Sagavův zůstali na úzké stezce. Z temné džungle neozval se ani nejmenší šumot. A tu jako by pocítil zřetelnou, strašnou ránu. Poprvé co je živ, zabil lidskou bytost a bylo mu hrozno, když pozoroval své dílo.

Pak nastala honba. Utíkal po stezce před svými lovci, kteří byli mezi ním a pobřežím. Neuhodl, kolik jich bylo. Mohl býti jen jeden, ale mohlo jich býti sto; kdož ví? Bylo zřejmo, že někteří byli na stromech a lezli skrze střechu džungle. Neuzřel však ničeho, leda přes tu chvíli prchavé stíny. Neslyšel napínati luků, ale přes tu chvíli tenké šípy, aniž věděl odkud, zasvištěly mimo něj nebo zarážely se do stromů a padaly mu k nohám. Byly opatřeny kostěnou špicí a opeřeny. Peří, sedrané s kolibříků, lesklo se jako drahé kamení.

V jednu chvíli — dnes, po takové dlouhé době, zachechtal se vesele, vzpomenuv si na to — objevil nad sebou stín zrovna stanuvší, když pohlédl vzhůru. Nevěda ani proč, náhle se rozhodl využiti této příležitosti a vypálil oním směrem pět ran. Kňuče jako rozlícený kocour, stín sřítil se skrze kapradí a vstavačovité stromy, padl na zem k jeho nohám a stále vřeště bolestí a vztekem, zakousl se mu zuby do pevných cestovních bot. Nelenil a volnou nohou přinutil vřeštouna, aby ztichl.

Bassett se tak od té doby otužil, že opět a opět se chechtal při vzpomínce na to.

Jaká noc po té nadešla! Div že nedostal nový záchvat zimnice, když si vzpomněl na onu mučivou, bezesnou noc, kdy bolest jeho ran byla ničím u srovnání s mukami, způsobenými nesčíslným hejnem komárů. Nemohl se skrýti před nimi a rozdělávati oheň se neodvážil. Tělo jeho doslovně bylo prosáklé jedem, takže nazítří oči měl opuchlé, že sotva viděl, a klopýtal slepě dále, nestaraje se příliš, useknou-li mu hlavu a odvlekou-li jeho trup k ohni jako trup Sagavův. Za dvacetčtyři hodiny stal se zříceninou jak na duši tak na těle. Byl vůbec sotva při smyslech, neboť zrovna šílel oním strašným vočkováním jedu komářího. Po hodnou dobu pálil bezúčelně na stíny, věšící se mu na paty. Štiplavý denní hmyz a komáři zvyšovali jeho muka, zatím co jeho krvavé rány vábily hejna dotěrných much, jež přissávaly se k masu, i bylo třeba je otírati a mačkati.

Toho dne uslyšel opět podivuhodný onen zvuk, zdánlivě mnohem dále, leč stále slyšitelnější, než kdyby se v houštině zcela na blízku ozval válečný buben. Bylo viděti, že se zmýlil. Maje za to, že jej minul a že tedy je jistě mezi ním a pobřežím Ringmanu, obrátil se, ač ve skutečnosti pronikal hlouběji a hlouběji do tajuplného nitra nezbádaného ostrova. Oné noci, plaze se pod nízkými korunami banánů, usnul vysílením, zatím co komáři nerušeně pokračovali ve svých hodech.

Příští dny a noci uvízly mu v paměti jen nejasně, jako noční příznaky. Jenom jedno si zřetelně připomínal,

totiž že náhle se ocitl uprostřed křovácké osady a viděl, jak starci a děti utíkají před ním do džungle. Vše uteklo, jen jeden zůstal. Kdosi, kňučící zvířecky bolem a úžasem nízko nad ním shlížel naň shůry. Vzhlédnuv, uzřel dívku či spíše mladou ženu, pověšenou za ruku v parném slunci. Visela tak snad celé dny. Její napuchlý, vyplázlý jazyk mluvil mnoho. Byla ještě živa a hleděla naň s hrůzou. Spatřil oteklé nohy, seznal, že klouby má vymknuty a kosti zlomeny, i rozhodl se, že ji zastřelí. Tu vidění se skončilo. Nebyl s to, aby si vzpomněl, zastřelil-li ji nebo nezastřelil, a nevěděl ani, jak se dostal do osady a jak z osady.

Když přecházel ono období svého strašného putování, zjevilo se tak v mysli Bassettově mnoho obrazů. Vzpomněl si, jak vpadl do jiné osady asi o tuctu chatrčí, jak hnal s ručnicí před sebou všechny, vyjma starce příliš slabého, aby utekl, který naň prskal, kňučel a vrčel, když odkryl pec a mezi horkými kameny vytáhl pečené podsvinče, jehož obalem ze zeleného listoví kouřilo chutnou vůní. Zde právě zmocnila se ho bujnost divocha. Pohodovav a jsa přichystán odejíti se čtvrtkou zadku podsvinčete, schválně zapálil travnatý došek domu svoji čočkou.

Leč nejhlouběji v mysli Bassettově zakořeněna byla vlhká, šumná džungle. Páchla opravdu peklem, i panovalo v ní ustavičné šero. Zřídka kdy sluneční paprsek pronikl její hustou klenbou, vznášející se sto stop nad hlavou. A pod touto střechou vyplňoval prostor vzdušný sliz rostlinný, obrovské příživnické vlhko uvadajících

tvarů životních, hnijících a žijících smrtí. Tím vším se prodíral, stále pronásledován mlhavými stíny lidojedů, vtělenými duchy pekelnými, kteří neodvažovali se postaviti se mu k boji tváří v tvář, leč vědoucí, že dříve či později padne jim za kořist. Bassett si vzpomněl, že tenkrát, v jasných okamžicích, přirovnával se k raněnému býku, pronásledovanému smečkou příliš bázlivou, aby sama dostala jeho maso, ale znající jeho nevyhnutelný konec, kdy se na něho hltavě vrhne. Jako rohy a paznehty býkovy zdržují smečku, tak jeho ručnice držela v uctivé vzdálenosti tyto obyvatele ostrovů Šalamounových, tyto šeré stíny křováků ostrova guadalcanalského.

Pak nadešly dny ztrávené v travinách. Náhle, jako by ufata mečem božím, džungle se končila. Její okraj, svislý a temný jako její pověst, měřil sto stop výšky. A od tohoto okraje rostla tráva, nádherná, měkká, jemná, chutná tráva, jež byla s to uvésti v nadšení oči i dobytek každého hospodáře, a jež se prostírala na míle svou hedvábnou zelení až k páteři velkého ostrova, vysokému, skalnatému pohoří, vyzdviženému jakousi dávnou povodní, špičatému, vyhlodanému, leč dosud nevyhlazenému zhoubnými tropickými lijáky. Té trávy! Zalezl do ní na kolik yardů, zabořil se do ní obličejem, voněl k ní a bezděčně se rozplakal.

A co tak plakal, onen báječný zvuk znovu se rozhlaholil — mohl-li ovšem, jak si myslíval, tímto slovem postačitelně vyjádřiti onen zvuk tak nesmírný a zároveň líbezně znějící. Tak líbezného zvuku doposud neslyšel. A

nesmírný byl a takový budil ohlas, jako by vycházel z kovového hrdla nějaké obludy. A přece k němu volal přes mílovou step jako nějakým požehnáním jeho umučenému, zubožénému duchu.

Připomněl si, jak ležel v trávě vyhublý, leč nestěnající, naslouchaje zvuku a podivuje se, že jej slyšel až na březích Ringmanu. Myslil si, že jakýsi rozmar větrného tlaku nebo víru způsobil, aby zvuk zanesl se tak daleko. Takové podmínky mohly se nahoditi leda za tisíc nebo za deset tisíc dní. A ten den zrovna nadešel, když vyšel z »Nari«, aby obohatil své sbírky. Hledal zvláště pověstného lesního motýla, měřícího celou stopu v šíři křídel, hedvábně temného jako šero klenby lesní, u níž se obyčejně zdržoval, jehož dostati bylo lze jen spoustou výstřelů. Proto také Sagava nesl dvacetipalcovou brokovnici.

Dva dny a noci prolézal tímto pásem travin. Trpěl mnoho, leč pronásledování ustalo na kraji džungle. A byl by zemřel žízní, kdyby ho příštího dne mocná bouře nebyla osvěžila.

Pak přišla Balatta. V prvém stínu, tam, kde step ustupovala husté hornaté džungli, ochábl až k smrti. Nejprve zaječela radostí, vidouc jeho bezmocnost, i už už jej udeřila silnou větví. Snad ona krajní ochablost ji zarazila, snad také lidská zvědavost ji zadržela. Každým způsobem se zastavila, neboť na hrozivé její doteky otevřel oči a viděl, jak jej bedlivě pozoruje. Pozornost její zvláště zaujaly jeho modré oči a bílá pleť. Posadila se na bobek,

plivla mu na ruku a špičkami prstů setřela několikadenní špínu, zakrývající někdejší bělost jeho pleti.

Vše na ní jej zaujalo, nic na ní nebylo všedního. Zasmál se slabě vzpomínce, bylať právě tak oděna jako Eva před příhodou s fíkovým listem. Skrčena a shýbnuta zároveň, s nesouměrně položenými údy, svalů jako natažené lano, zablácená od dětství, vyjímaje náhodné lijáky, tvořila tak ošklivý pravzor ženy, že ošklivějšího neviděl, třeba že se díval očima vědce. Její prsa prozrazovala dospělost i mládí zároveň. A kdyby její pohlaví nebylo lze jinak rozeznati, byla tu jedna ozdoba, svinský ocásek, prostrčený lalůčkem levého ucha. Byl useknut nedávno, neboť jeden konec jeho ještě byl zakrvácen a kapala z něho krev, jež schla jí na zádech jako kapky z hořící svíčky. A což její obličej! Svraštělá, hubená pleť opičích rysů, proražená vzhůru čnějícími mongolskými chřípěmi, ústy odklánějícími se od přečnívajícího rtu hořeního a přecházejícími náhle v bradu nazpět utíkající, jakož i tesklivě mrkajícíma očima podobnýma očím opic uvězněných v kleci.

Ani voda, již přinesla mu v listu, ani starý, páchnoucí kus pečeného vepře nebyly s to, aby zmírnily směšnou ošklivost její. Když se poněkud nasytil, zavřel oči, aby se nemusil na ní dívat, třebaže neustále do nich šťouchala, aby je otevřel a ona tak uzřela jejich modro. Pak bylo slyšeti zvuk. Blízko, mnohem blíže, nežli si pomyslil. A přes obtížnou cestu, kterou byl vykonal, věděl dobře, že přece byl několik hodin od něho vzdálen. Na ni to účinkovalo způsobem překvapujícím. Zhroutila se, skryla

obličej, sténajíc a chvějíc se strachem. Když pak zvuk potrval celou hodinu, zavřel oči a usnul, zatím co Balatta stírala s něho mouchy.

Když se probudil, byla noc a Balatta odešla. Pocítil novou sílu, ale jsa příliš naočkován jedem komářím, aby překonal nový záchvat, zavřel opět oči a spal nepřetržitě až do slunce východu. Pak se Balatta vrátila, přivádějíc s sebou několik žen, jež, třeba že rovněž ošklivé, nebyly přece tak ohyzdné jako ona. Svým chováním prozrazovala, že pokládá jej za svého, a pýcha, s níž se jím honosila, byla by bývala směšná, kdyby jeho postavení nebylo tak zoufalé.

Později, když po cestě, jež se mu zdála býti hodinami, zapotácel se před modlosluţebnou v stínu chlebovníka, dávala tím více najevo, že si ho chce ponechati pro sebe. Ngurn, jejž Bassett později seznal jako čaroděje, kněze či lékaře osady, potřeboval jeho hlavu. Ostatní pak šklebící se a tlachající opičí lidé, všichni tak oblečení a zvířecky vypadající jako Balatta, požadovali jeho tělo, aby si je upekli. Tenkrát nerozuměl jejich řeči, bylo-li lze nazvati tak ony nesouvislé zvuky, vyjadřující jejich myšlenky. Ale Bassett dokonale pochopil, o čem hovoří, zvláště když muži ohmatávali jeho tělo, jako by to byl dobytek v stáji řezníkově.

Stalo se však náhodou, že Balatta rozepři vyhrála. Muž jeden, zvědavě prohlížeje Bassettovu brokovnici, natáhl kohoutek a spustil. Nestačilo, že zadní konec ručnice uhodil onoho muže do žaludku, nýbrž náboj mimo

to na vzdálenost jednoho yardu rozbil hlavu jednoho besedníka na padrť.

I Balatta dala se s ostatními na útěk a než se vrátili, vzpamatoval se opět ze záchvatu jej popadnuvšího, i zmocnil se své brokovnice. Po té, ačkoliv zuby mu ještě drkotaly a kalné oči sotva prohlédaly, sebral všechnu svou sílu a jal se upokojovati křováky zrcátky, hodinkami, čočkami a sirkami. Na konec pak, s povinným slavnostním vzezřením a bázní, zabil brokovnicí podsvinče, a podlehl záchvatu mdloby.

Bassett ohmatával své paže, aby se přesvědčil, jaká že síla může se uchovati v takové slabosti, a pomalu a všecek se chvěje, postavil se na nohy. Byl strašně hubený. A přece po všechny ty dlouhé měsíce své nemoci necítil se tak silným jako tenkráte. Bál se jen záchvatů, jakých už tolik zakusil. Bez léčiv, bez chininu zvykl si žíti v nejhorší a nejzhoubnější zimnici. Jak to však dlouho snese? Ta otázka jej stále tížila. Neboť jako pravý vědec nemohl spokojeně umříti, dokud by nerozřešil tajemství onoho zvuku.

Opíraje se o berli, vrávoral těch několik kroků k modlosluţebně, kde v šeru panovali smrt a Ngurn. V očích Bassettových byla tato modlosluţebna tak zlověstně temná a páchla peklem jaka džungle. Nalezl tam však vždy svého oblíbeného mistra, Ngurna, jenž nebyl skoupý na slovo, zatím co seděl v popeli smrti a v kouři důkladně otáčel lidskými hlavami, visícími s trámů, jež takovým způsobem, jak říkal, léčil. Za dlouhou dobu své nemoci, v měsících jasné paměti, ovládl Bassett duševní

prostotu a jazykové obtíže kmene Ngurna, Balatty a Gngngna — kterýžto posledně jmenovaný byl tupohlavý, mladý vůdce osady, ovládaný Ngurnem, a který, jak se říkalo, byl i jeho synem.

»Promluví dnes Rudý bůh?« optal se Bassett, zvyklý tak už hroznému zaměstnání starcovu, že se i zajímal o pokrok v léčení kouřem.

Zkušeným zrakem Ngurn zkoumal hlavu, již měl zrovna v práci.

»Uplyne deset dní, než řeknu ‚konec‘,« pravil. »Žádný člověk neměl ještě tak pevné hlavy jako tenhle.«

Bassett usmál se v duchu nechuti, s jakou stařec mluvil o Rudém bohu. Býval vždycky takový. Nikdy se Ngurn ani kdo jiný z čarodějnického pokolení nezmínil o vnějších vlastnostech Rudého boha. Hmotný jistě Rudý bůh byl, ježto vyvozoval onen báječný zvuk, a třeba jej nazývali rudým, nebyl si Bassett jist, představuje-li toto pojmenování jeho barvu. Rudé byly jeho činy a moc, tak usuzoval. Říkal mu přece Ngurn, že Rudý bůh byl nejen hroznější než bohové sousedních kmenů, žízně vždy po rudé krvi živých lidských obětí, nýbrž jemu byli obětováni i sami tito bohové. Byl bohem asi tuctu okolních osad, podobných osadě této, jež byla středem a vedoucí osadou země. Mocí Rudého boha bylo mnoho okolních osad zpustošeno, ano vyhlazeno a zajatci obětováni Rudému bohu. Tak se mluví dnes, přenášeno jsouc z dávných dob ústy celých pokolení. Když on, Ngurn, byl ještě mlád, kmeny za velkou travou na ně vtrhly. V nájezdu na oplátku Ngurnovi a jeho lidu dostalo se mnoho zajatců.

Jen dětí vykrvácelo na sta před tváří Rudého boha, daleko více pak mužů a žen.

Hromovládce bylo jiné jméno, jímž Ngurn nazýval tajuplné božství. Časem slulo i Veliký hlasatel, Boží hlas, Ptačí hrdlo, Bůh se sladkým hrdlem nebo Hrdlo medového ptáka, Zpěvné slunce a Z hvězdy narozený.

Proč pak Z hvězdy narozený? Marně Bassett vyptával se Ngurna. Podle tohoto starého čaroděje Rudý bůh trval věčně a stále tam, kde byl nyní, stále pěje a hřmě svou vůli k lidstvu. Leč otec Ngurnův, zahalený v rozedranou rohožku z trávy a visící později nad jejich hlavami mezi učouzenými trámy modlosluţebny, mluvil jinak. Tento mudřec nad hrobem stojící se domníval, že Rudý bůh přišel z hvězdnaté noci. Jak by jinak — tak zněl jeho důvod — staří, zapomenutí předkové byli připadli na jméno Z hvězdy narozený? Bassett viděl v tomto tvrzení cosi svůdného. Leč Ngurn ujišťoval, že po celý svůj dlouhý věk, kdy se tolik nadíval do hvězdnatých nocí, nenašel nikdy ani hvězdy v travinách nebo v hloubi džungle, ačkoliv pátral po ní. Je správno, znal padající hvězdy (jak Bassett namítal), rovněž však znal světélkování houbovitých plodů a hnijícího masa, jakož i světlušek za tmavých nocí i záření požárů lesních a plápol mastnot. Co to však v nich plápolalo, zářilo a žhnulo? Odpověď: vzpomínky, pouhé vzpomínky na věci, jež přestaly, podobny vzpomínkám na hostiny prožité a zapomenuté, na tužby, vlastně duchy tužeb, zářící, plápolající, hořící, protože neuskutečněné. Kde že byla chuť včerejška? Kde že pečené maso divokého kance, jejž byl

chybil šíp lovcův? Kde dívka nevdaná, zemřelá dříve, než ji mladý muž poznal?

Vzpomínka není hvězda, tak tvrdil Ngurn. Jakže by mohla býti vzpomínka hvězdou? A pak, po všechen svůj dlouhý věk stále viděl hvězdnaté noční nebe nezměněno. Nikdy neviděl, že by některá hvězda scházela na svém obvyklém místě. Ostatně, hvězdy jsou oheň a Rudý bůh není oheň — kteréžto bezděčné přiznání Bassettovi ničeho nenapovídalo.

»Bude Rudý bůh mluviti zítra?« ptal se.

Ngurn pokrčil rameny jako člověk, který může mluviti.

»A co pozítří? — a popozítří?« naléhal Bassett.

»Už bych rád léčil tvou hlavu,« zabočil Ngurn jinam.

»Je tak odlišná od ostatních. Žádná modloslužebna nemá takové. A vyléčím ji, jak se sluší a patří. Celé měsíce to potrvá. Uplyne čas, kouř bude pomalý, i třeba, abych se zaopatřil potřebným palivem. A kůže se nescvrkne. Bude tak hladká jako teď.«

Vstal a s trámů, začouzených okuřováním nesčetných hlav, kde neustále, i za dne, panovalo šero, sňal balík, zatočený v rohožku i rozbaloval jej.

»Tato hlava podobá se tvé,« pravil, »ale je nevalně vyléčena.«

Bassett ucítil bodnutí v uších, pomysliv si, že je to hlava bělochova, neboť už dávno se domníval, že tito obyvatelé džunglí, žijící v samém středu rozsáhlého ostrova, nikdy se nestřetli s bělochy. Také u nich nenašel nejmenší stopy po oné, skoro povšechně rozšířené

lámané angličtině jižních moří. Nevěděli o tabáku ani o střelném prachu. Několik nožů, zhotovených z podkov a několik tomahawků, předělaných z levných sekyr, bylo dle jeho domnění uloveno v bojích s křováky za velkými travami žijícími, kteří jich zase podle všech okolností nabyli od obyvatelů slaných vod, živících se prodejem korálů, a zřídka se stýkajících s bělochy.

»Ti lidé na druhé straně neumějí léčit hlavy,« vykládal starý Ngurn, vytahuje ze špinavé rohožky hlavu nepochybně kdysi bělochovu a klada ji v ruce Bassettovy.

Byla stará, o tom nebylo sporu, a že byla bílá, tomu nasvědčovaly světlé vlasy. Byl by se zapřísahal, že patřila kdysi Angličanu, a to Angličanu z dob hodně dávných, protože v jejích ušních lalůčkách byly doposud zapíchnuty těžké zlaté kruhy.

»Tvá hlava...« zahovořil kouzelník o svém zamilovaném předmětě.

»Víš co?« vpadl mu Basset do řeči, dostav nápad. »Až zemru, dostaneš mou hlavu, ukážeš-li mi dříve Rudého boha.«

»Dostanu ji beztak, až umřeš,« zamítal Ngurn návrh. Po té s drsnou upřímností divocha dodal: »Však už dlouho nebudeš žíti. Vždyť už jsi skoro nebožtík. Ještě více zeslábneš. Za několik měsíců budeš se zde otáčet v kouři. Dělá to dobře, tak za dlouhých odpůldnů otáčeti hlavou někoho, koho jsme znali, tak jako já znám tebe. A při tom budu ti vyprávěti o mnohých tajemstvích, jichž je ti třeba zvědět. Vadit už to nebude, protože budeš mrtev.«

»Ngurne,« zachvěl se Bassett náhlým vztekem. »Ty víš, že mám Dítě hromu.« (To byla narážka na jeho všemocnou a všem hrůzu nahánějící brokovnici.) »Mohu tě kdykoliv zabíti a pak mé hlavy nedostaneš.«

»Na tom nesejde, pak ji dostane Gngngn nebo jiný z našeho lidu,« ubezpečoval jej klidně Ngurn. »A ti ji budou stejně točiti zde v tomto domě v kouři. Čím dříve mne zabiješ Dítětem hromu, tím dříve se tvá hlava bude točiti v kouři.«

Tu Bassett poznal, že při prohrál.

— Jaký jen je Rudý bůh? — ptával se Bassett sama sebe tisíckrát za příští týden, kdy jako by mu sil přibylo. Jaký byl původ podivuhodného toho zvuku? Kdo bylo toto zpěvné slunce, tento Z hvězdy narozený, toto tajemné božství, jež tak krutě zacházelo s černými, kudrnatými, opičími bytostmi lidskými, jež je uctívaly, a jehož stříbrozvučné, při tom hromové pění a hlaholení slýchal na vzdálenost tabu*) tak dlouho?

Ngurna tedy nepřemluvil, slibuje mu svou hlavu, až umře. Gngngn, vůdce, byl příliš tupý, příliš pod vlivem Ngurnovým, aby o něm uvažoval. Zbývala Balatta, jež od té doby, co ho našla a šťouchala mu do očí, aby je otevřel a opět a opět si uvědomoval její pitvornou ženskou ohyzdnost, nepřestala jej zbožňovati. Byla žena, a dlouho tušil, že jediná cesta, jak ji přimětí k zradě na svém kmeni, jde ženským srdcem jejím.

Bassett byl člověk vyběračný. Nikdy se nevzpama-

*) U Polynezanů něco svatého nebo nedotknutelného.

toval z vnitřní hrůzy, již mu nahnala Balattina náklonnost k němu. V Anglii nejhezčí ženy nechávaly jej chladným. A teď, když jako muž, jenž je s to obětovati se pro vědu, rozhodl se kořiti této křovačce nad pomýšlení odporné, bylo mu přemáhati všechnu jemnost a choulostivost své povahy.

Třásl se hrůzou, leč odvraceje obličej, skrýval své úšklebky a polykal sliny, když kladl rámě kolem jejích špinavých ramen a svým krkem a bradou dotýkal se jejích kudrnatých vlasů, páchnoucích ztuchlým olejem. Div však nevykřikl, když podlehla tomuto lichocení prvého svého milence a svíjela se, blábolila a kňučela rozkoší jako podsvinče. Bylo to nad jeho síly. A příště nejdříve ji zavedl k říčce a pořádně ji vydrhl.

Od té doby věnoval se jí jako milenec tak často a dlouho, pokud byl s to, aby přemohl svůj odpor. Ale sňatku, na který často narážela, odvolávajíc se na obyčeje kmene, se vyhýbal. Na štěstí zákon tabu byl zde přísný. Ngurn na př. nesměl se dotknouti kosti, masa, ani kůže krokodilí. Tak bylo ustanoveno při jeho narození. Gngngn musel se vystříhati dotyku ženy. Stalo-li se takové poskvrnění, mohlo býti smyto pouze smrtí provinivší se ženy. Co Bassett přišel, přihodilo se jednou, že děvče devítileté hrajíc si v běhu, klopýtlo a vrazilo do pohlavára. Tohoto dítěte nebylo více viděti. Šeptem Balatta vyprávěla Bassettovi, že po tři dny a tři noci umíralo tváří v tvář Rudému bohu. Balattino tabu byl chlebovník. Tomu byl Bassett povděčen. Tabu bylo pro něho výhodou.

Pro sebe si vymyslil zvláštní tabu. Vykládal, že se může oženiti teprve, až Jižní kříž bude na nebi nejvýše. Znaje se v hvězdářství, věděl, že tím získává lhůtu aspoň devítiměsíční. Doufal, že do té doby buď bude mrtev, anebo uteče na pobřeží s dokonalými vědomostmi o Rudém bohu a o původu jeho zázračného hlasu. S počátku se domníval, že Rudý bůh je jakási obrovská socha jako egyptský Memnon, vyluzující zvuk za určitých okolností působením světla slunečního. Když však po nájezdu přiveden byl dav zajatců do dědiny a obětování jich konalo se za noci a v dešti, kdy tedy slunce působiti nemohlo, kdežto Rudý bůh hlaholil zvučněji než jindy, zavrhl Bassett tuto domněnku.

Ve společnosti Balattině, někdy též doprovázen muži a ženami, mohl se volně pohybovati v džungli do tří čtvrtin hloubky její. Ostatek, tající obydlí Rudého boha, byl tabu. V lásce k Balattě činil pokroky — viděl rovněž, že se myje častěji a častěji. Bylo v ní přece ono věčně ženské a proto také pro lásku byla zajisté schopna jakékoliv zrady. A třeba že její pohledy probouzely u něho záchvaty hnusu a dotek jejího těla činil jej zoufalým, ačkoliv její hrozný zjev pronásledoval jej ve snu jako upír, byl si přes to vědom onoho kosmického projevu pohlavního, který ji povzbuzoval a činil její vlastní život méně hodnotným než štěstí jejího milence, s nímž doufala se spojiti manželstvím. Julie nebo Balatta? Byl tu podstatný rozdíl? Ať jemný, něžný plod nejvyšší vzdělanosti anebo jeho zvířecí pravzor o sto tisíc let dříve — rozdílu tu nebylo.

Bassett byl nejdříve učenec, pak teprve znalec lidí. V nitru džungle guadalcanalské dal se do díla tak, jako by se kdesi v lučební dílně pustil do nějakého rozboru. Stupňoval svou líčenou náklonnost ke křovačce a v téže době poddával se tím více touze, aby jej zavedla tam, kde by mohl popatřiti Rudému bohu tváří v tvář. Byla to stará pravda — dosvědčoval si — že žena musí vždy býti obětována, a opakovala se jednoho dne, kdy spolu lovili neznámou černou rybu, na loket dlouhou, půl úhoře, půl šupinami pokrytou, se zlatými jikrami lososovitými, žijící v říčních vodách, a oblíbenou pro své chutné maso, ať už čerstvé nebo usušené. Ležíc na vlhké půdě tlící džungle, Balatta se skrčila, uchopila jej za nohy, líbala je a křivíc páteř v návalu strachu, prosila ho, aby ji raději zabil, než aby žádal na ní tak svrchovanou oběť. Líčila mu trest v případě porušení tabu Rudého boha — týdne mučení za živa, jehož podrobnosti bylo možno přímo vyčísti z jejího užaslého obličeje, až si uvědomil, že je hotový nováček co do znalosti lidského strachu ze msty bližních.

Přes to Bassett, touže po ukojení své vůle, trval na tom, aby přes nebezpečí, v nějž tuto ženu vydával, rozřešil tajemství hlasu Rudého boha. A Balatta, třeba měla zemříti dlouhou, strašnou smrtí, jsouc pouhá žena, podrobila se. Vedla jej do zapovězeného prostoru. Příkré skalisko od severu postavilo se jim v cestu, jako by chtělo zabrániti, aby vnikli do těchto míst, a pojalo říčku, v níž lovili, v hlubokou, temnou propast. Kráčeli asi míli podél propasti, když cesta se ostře zvedala, až přešli lo-

žisko vápencové, jež upoutalo jeho oko přírodozpytcovo. Stále šplhajíce, ačkoliv Bassett musel často vysílením se zastaviti, dostihli na vrcholek lesem porostlý a dále na holou planinu. Bassett poznal, že se skládá z černého sopečného písku, i věděl, že kapesním magnetem mohl by nachytati množství ostrých zrnek, po nichž šlapal.

Konečně, drže Balattu za ruku a veda ji vzhůru, přišel k cíli — k ohromnému jícnu, velice uměle vypadajícímu a uprostřed planiny ležícímu. Staré děje, jízdní řád jižních moří, řada zapomenutých dat a údajů rychle a horečně zakroužily jeho mozkem. Ostrovy tyto objevil a jménem Šalamounovým vybavil Mondana, mysle, že nalezl báječné doly tohoto panovníka. Smáli se tehda mořeplavcově dětské důvěřivosti. A přece Bassett stál zde, na okraji jámy, tak podobné démantovým studním jihoafrickým.

Ale dole démantů neuzřel. Spíše bylo perlou, co se tam lesklo. Leč kdyby všechny perly světa byly se slily v jednu, nevyvážila by toho, co viděl. Také barva byla jiná, jiným barvám naprosto nepodobná, protože to byla barva Rudého boha. Že to byl Rudý bůh, poznal Bassett okamžitě. Dokonalá koule, dvě stě stop v průměru, jejíž vrchol ležel na sto stop pod okrajem jámy. Srovnával barvu se zlatým lakem. Podobala se vskutku jakémusi druhu této hmoty užívané lidmi, ale daleko podivuhodnější, než aby ji mohl vyrobiti národ křováků. Jasnější než světlá červeň a tak bohatá barvami, jako by červeň byla navrstvena na červeni. Plála a leskla se na slunci, jako by světlo prokmitalo z vrstvy na vrstvu.

Balatta marně jej zdržovala, aby nesestoupil. Padla na zem, když však sešel po stezce, jež se vinula kolem stěny jícnu, dala se za ním, hrbíc se a kňučíc strachem. Bylo zřejmo, že rudá koule kdysi byla vykopána jako drahý nějaký kámen. Znaje však nemnohost obyvatelů spřátelených osad a jejich prvotní nástroje a způsoby, musel se Bassett domnívati, že tuto ohromnou jámu sotva mohla vyhloubiti námaha myriady pokolení.

Shledal, že dno jámy poseto je lidskými kostmi, mezi nimiž leželi dřevění a kamenní bohové vesničtí rozbiti a znetvořeni. Někteří z nich, pokryti ohyzdnými totemovými postavami a znaky, byli vyřezáni z mocných kmenů 40—50 stop v déli. Postrádal tu ony domácí bůžky, tak rozšířené po vesnicích na pobřeží, a divil se, nalézaje stále tvary podobné přilbicím. Jak tito divoši z nejtemnějšího středu Guadalcanalu věděli o přilbicích? Nosili vojíni Mendanovi přilby a pronikli kdysi až sem? Nebylo-li tomu tak, odkud křováci vzali tento tvar?

Překračuje přes spoustu bůžků a kostí, vzdychající Balattu maje v patách, Bassett vkročil do stínu Rudého boha a odvážil se pod jeho přečnívající stěnu, až se jí dotkl špičkami prstů. Nebyl to lak a ani plocha nebyla tak hladká. Naopak byla vrásčitá a plná prohlubní, místy se stopami po žáru a tání. Koule byla tedy zhotovena z kovu, který však se nepodobal žádnému kovu nebo směsi jemu známým. O barvě nebyl s to rozhodnouti. Byla to barva kovu samého.

Přejel prsty, dosud jen špičkami se koule dotýkajícími, po povrchu a ucítil, jak celá ta obrovská koule oživ-

la a všecka se rozezvučela. Neuvěřitelno! Tak slabý dotek takové ohromné hmoty! Stále ještě se tetelila pod něžným hýčkáním prstů pravidelnými záchvěvy, jež se měnily v šepot, šelest a dunění, v zvuk tak prchavě tenký, že bylo chvílemi slyšeti jen sykot, a tak měkký, do zbláznění sladký, pískaje jako skřítčí roh, až Bassetta napadlo, že se podobá hlaholu božského zvonu, dostihnuvšího zemi z vesmíru.

Pohlédl na Balattu, tázaje se jí rychle na něco. Leč hlas Rudého boha, jejž byl vzbudil, donutil ji, aby padla na zem a skrývajíc se mezi kostmi, vzdychala. Obrátil se tedy a pozoroval dále tento zázrak. Usoudil, že je dutý, zhotovený z kovu mimozemského. Správně jej staří nazvali Z hvězdy narozený. Jen z hvězd mohl přijíti a nebyl dílem náhody. Bylo to dílo umění a rozumu. Ta dokonalost tvaru, dutost, již jistě měl, nemohla býti výsledkem pouhé náhody. Dítě důmyslu cizího a nezbádaného, zpracujícího kovy v tom viděl. V úžase patřil na kouli a mozek jeho bouřil divokým ohněm domněnek, namáhaje se vniknouti v záhadu tohoto dalekého poutníka, který prolétl temnem prostoru, minul hvězdy, a nyní se zvedal před ním a nad ním, vyhrabán trpělivými lidojedy, stojící zde vyleštěn ohnivou lázní v dvojím ovzduší.

Byla však barva způsobena horkem na povrchu, jako se děje u kovů pozemských? Či byla podstatnou vlastností kovu samého? Vrazil do něho želízkem svého perořízku, aby prozkoumal složení této látky. V okamžení všecka koule vybuchla v mohutný šepot, ostře se ohražující a skoro drnkající, lze-li tak nazvati onen šepot,

zvedající se a klesající, kteréžto dvě meze zvukové na konec slily se v mohutné hřmění, které tak často slýchal za hranicí tabu.

Zapomenuv na nebezpečí, v jakém tonul jeho život, u vytržení nad nezbádaným a mimo všechno pomyšleni stojícím předmětem, vytáhl nůž, aby urazil z něho notný kus. Leč Balatta mu v tom zabránila. V záchvatu hrůzy klekla na kolena, objala jeho nohy a úpěnlivě prosila, aby toho nečinil. A jak mocně snažila se, aby překazila jeho úmysl, dostalo se jí předloktí do zubů, i kousla se až na kost.

Sotva si jí povšiml, poslechl však svých lepších citů a zadržel nůž. Lidský život scvrkl se před jeho očima do drobnohledných rozměrů před touto ohromující předzvěstí vyššího života z nadpomyslného vesmíru. Jako kočku postavil ohyzdnou křovačku na nohy a přinutil ji, aby vykonala s ním obchůzku kolem koule. Děs a hrůza se ho zmocnily. I sluncem opálené ostatky devítiletého děvčete, porušivšího tabu pohlavára Gngngn poznal, a dokonce jednoho dokonávajícího našel. Správně nazýval se národ křováků jménem svého Rudého boha; neboť viděl v něm svůj vlastní obraz, snaže se jej usmiřovati těmito krvavými obětmi.

Stále šlapaje na kosti, ostatky lidí i bohů, tvořící podlahu této pradávné kostnice obětní, připadl dále na zařízení, jímž Rudý bůh posílal svůj hromový zpěv nad džungle a velké traviny, až k dalekému pobřeží Ringmanu. Bylo prosté tak jako Rudý bůh sám. Velký sloup v délce padesáti stop, se stopami pověrčivé péče mnoha

století, ozdobený vyřezanými ze dřeva bůžky na sebe kladenými, z nichž každý, přilbou opatřený, seděl v otevřené tlamě krokodýlí, visel na laně zhotoveném z vláken cizopasných rostlin, upevněném na podstavci ze tří mocných kmenů, jichž vyřezávání rovněž působilo pitvorným dojmem. Kolem sloupu byly uvázány provazy, jimiž bylo lze říditi náraz a směr nárazu. A tak jako útočný beran mohl se sloup pohybovati proti obrovské, rudě se lesknoucí kouli.

Zde Ngurn konal bohoslužby pro všech dvanáct kmenů jemu podřízených. Bassett div nešílel smíchem, připomněv si, že tento podivuhodný posel, poslaný snad úmyslně skrze vesmír, spadl mezi křováky a je zde uctíván opičími divochy, navzájem se požírajícími a za hlavami svými navzájem se honícími. Jako by Slovo boží bylo padlo do bahna pokrývajícího dno pekla; jako by Přikázání boží bylo na kamenných deskách podáno opicím v kleci přírodovědecké zahrady; jako by Přikázání na hoře kázáno bylo šíleným a pomateným.

— — — — — — — — — — — — —

Neděle pomalu ubíhaly. Noci Bassett trávil nejraději na zapopelené zemi modlosluţebny, pod stále se klátícími, znenáhla se léčícími hlavami. Činil to proto, poněvadž modlosluţebna byla tabu pro ženy, a tak mohl se vyhýbati společnosti Balattině, jež byla tím zamilovanější, čím výše Jižní kříž stoupal na obloze a hlásal tak brzký její sňatek. Za dne pak uléhal do visuté rohožky v stínu rozlehlého chlebovníka před modlosluţebnou. Tento pořad se měnil ovšem, když mučen trýzni-

vými záchvaty zimnice proležel dny i noci v domě hlav. Stále se snažil přemoci zimnici a žíti, žíti, zesíliti ke dni, kdy by byl s to, aby se odvážil přes velké traviny a pásem džungle za nimi, stihnouti pobřeží a nalézti nějakou lodici nebo loď plachetní, s níž by se dostal mezi vzdělané lidi a přinesl jim zprávu o poselství z jiných světů, ležícím v nejhlubším nitru Guadalcanalu a uctívaném divochy.

Někdy pozdě v noci, když ležel pod chlebovníkem, Bassett po celé hodiny pozoroval pomalý pohyb hvězd na západním nebi tam za temnou stěnou džungle, v níž bylo vymýceno místo pro osadu. Maje slušné vědomosti hvězdářské, nalézal útěchu v přemýšlení o obyvatelích nezřených světů na těchto neuvěřitelně vzdálených sluncích, i zalétal myšlenkami k jejich zářným obydlím jako plachý návštěvník, utíkající od matné hrobky hmoty. Neznal hranic času, ani prostoru více. Žádná pochybnost nemohla zvrátiti jeho pevnou víru vědcovu v zachování síly a nezničitelnosti hmoty. Všude a vždy byly jistě hvězdy. V onom kosmickém vření je jistě vše stejné, z jedné a téže látky, vyjma snad nějaké vrtochy tohoto vření. Vše musí poslouchati nebo tvořiti tytéž zákony, jak je zná vzdělanost lidská. Proto přišel k názoru, že světy a život jsou výbavou všech sluncí, jako svět a život byly výbavou slunce naší soustavy sluneční.

Jak tu ležel pod chlebovníkem, bytost oduševnělá, upírající zrak do hvězdného prostoru, napadalo ho, že všecek vesmír je podroben nesčetným bádavým očím, podobným jeho, třeba že docela rozdílným, leč nadaným

tímže úsudkem a rozumem, které kladou otázky a hledají smysl a složení veškerenstva. Tak uvažuje, cítil, jak duše jeho vchází v příbuzenský svazek s onou vznešenou společností, s oním množstvím, jehož zraky spočívaly vždy na hranicích nekonečnosti.

Kdo byly ty vzdálené vznešené bytosti, které překlenuly nebe tímto obrovským, rudě zářícím, mohutně pějícím poselstvím? Jistě šly také, dávno, dávno tomu, touže cestou, kterou se ubíral člověk ještě nedávno, jak toho běh všehomíra žádal. A aby skrze hloubku prostoru mohly poslati takové poselství, jistě dostihly oněch výší, k nimž člověk pomalu se probojovával v slzách, práci a krvavém potu, v temnu a zmatku tolika tajemství. Čím byly na svém vrcholu? Dožily se Bratrství? Či poznaly, že zákon lásky přináší trest slabosti a úpadku? Byl boj, byl život? Bylo nelítostné pravidlo přirozené volby pravidlem všehomíra? A, což jej nejvíce dráždilo, bylo všechno jejich bádání, jejich dlouho nabyté poznatky uzavřeny i v obrovském kovovém nitru Rudého boha, čekajícím na prvého pozemšťana, který je přečte? O jedné věci věděl určitě: Zvučící koule nebyla kapkou rudé rosy, setřené se lví hřívy některého slunce. Byla znamením, nikoliv náhodou, a obsahovala mluvu a moudrost hvězd.

Jaké záhady, živly a spoutané síly, jaké nauky, tajemství a otěže osudu tam třeba byly skryty! Jako v základním kamenu některé budovy veřejné, u věci tak malé, bylo lze nalézti mnoho, což teprve v této obrovité kouli, jež mohla obsahovati nejobsáhlejší dějiny, hlubo-

ké výzkumy, jdoucí nad nejdivočejší dohady lidské, zákony a vzory, jež snadno ovládány, mohly by život lidský na zemi, život jedince i společnosti, pozvednouti z dnešního bahna k nepochopitelným výším čistoty a moci. Byl to největší dar Času slepým, nenasyceným, vzhůru toužícím. A on, Bassett, byl štěstěnou vyvolen, aby první přijal toto poselství od svých mezihvězdných příbuzných.

Nebylo bělocha a ani domorodce z jiné osady, který by byl uviděl Rudého boha a zůstal živ. O tomto zákoně hovořil Ngurn s Bassettem. Bassett dokazoval, že je to bratrovražda. Leč Ngurn odpíral. Jen muž narozený v jeho kmeni mohl spatřiti Rudého boha a nezemříti. Leč nyní, když jeho trestuhodné tajemství známo bylo pouze Balattě, jejíž bázeň před Rudým bohem zamkla jí rty, bylo vše jiné. Nyní jen co by se zbavil zhoubné zimnice tak jej zeslabující a dostal se mezi vzdělané lidi. Pak sem zavede výpravu a kdyby všechno obyvatelstvo Guadalcanalu mělo býti vyhubeno, vyrve z nitra Rudého boha poselství jiných světů světu zdejšímu seslané.

Leč Bassett ochaboval častěji a častěji, jasné chvíle byly řidší a řidší, za to spavostí trpěl mocněji, až přes všechnu naději tak zakořeněnou v jeho silné soustavě tělesné, poznal, že už nikdy nebude moci jíti přes velké traviny, že nepronikne zhoubnou pobřežní džunglí a nedostihne moře. Čím výše stál Jižní kříž, tím více chřadl, až i Balatta poznala, že umře dříve, než nadejde svatební den, určený jeho tabu. Ngurn na svých cestách

sbíral hořlaviny, potřebné k léčení hlavy Bassettovy a ujišťoval jej slavnostně, jak užije vší své dovednosti, až bude mrtev. Bassetta sama to nezarazilo. Příliš dlouho ucházel z něho život, aby pocítil strach z blízkého konce. Bránil se dále a žil v neustálém střídání se chvil bezvědomí i polovědomí blouznivého a neskutečného, kdy nevěděl, viděl-li Rudého boha opravdu anebo jen v potřeštěné obraznosti.

Byly chvíle, kdy všechna mlha a pavučiny zmizely, kdy shledával svůj mozek čistý jako zvon, a tu zkoumal slabost svého těla. Nebyl s to, aby pozvedl ruku nebo nohu. Tak málo bděl nad svým tělem, že si byl sotva vědom, že tělo má. Maso netížilo jeho duši, a ta jasně zřela, že konec je blízký. Věděl, že nemůže už ničeho očekávati. Věděl, že viděl Rudého boha, tohoto nebeského posla mezisvětového. Věděl, že nebude žíti, aby dones! ono poselství světu — ono poselství, které snad po deset tisíc let čeká na ucho lidské v nitru Gnadalcanalu. A tu se Bassett rozhodl, vyvolal Ngurna k sobě do stínu chlebovníka a smluvil se starým kouzelníkem poslední dobrodružství svého neklidného života.

»Znám zákon, Ngurne,« končil rozhovor. »Nikdo nesmí viděti Rudého boha beze ztráty života, kromě tvého lidu. Nebudu beztak žíti. Nechť mne tví mladí lidé donesou tváří v tvář Rudému bohu, budu se naň dívat a slyšeti jeho hlas, abych pak zemřel tvou rukou, Ngurne. Tak bude učiněno zadost třem věcem: zákonu, mé touze a tvému přání míti co nejdříve mou hlavu, pro niž je všechno připraveno.«

Ngurn přivolil a dodal:

»Tak bude lépe. Chorému člověku, jenž nemá naděje na uzdravení, nestojí za to, aby žil snad ještě nějaký čas. I pro žijící bude výhodou, odejde-li. Mnoho's překážel poslední dobou. Ne snad proto, že bych nemohl mluviti s takovým mudrcem, jako jsi ty. Ale je škoda těch měsíců, kdy jsme spolu tak málo hovořili. Místo toho ležel's v domě hlav, rámusil's jako umírající kanec anebo's mnoho a hlasitě mluvil svou řečí pro mne nesrozumitelnou. To bylo pro mne velikou překážkou, protože se mi dobře přemýšlí o velkých věcech světla i temna, když otáčím hlavami nad kouřem. Ten hluk uváděl ve zmatek mé zkušenosti a vědomosti za dlouhý věk nabyté, které jistě budou úplné, než skonám. Pro tebe, na nějž již temno hází své stíny, je dobře, že umřeš. Slibuji ti, až za dlouhých dnů otáčeti budu hlavou tvou nad kouřem, že žádný muž kmene nepřijde nás rušiti. Budu ti vyprávěti o mnohých tajemstvích, neboť jsem člověk starý a moudrý, a budu hromaditi moudrost na moudrost, až se hlava tvá otáčeti bude nad kouřem.«

Zhotovena nosítka a Bassett, nesen na ramenou šesti mužů, vydal se na cestu za posledním svým dobrodružstvím, korunou všeho svého života. S tělem, jež sotva cítil, neboť i bolest z něho všechna unikla, ale s mozkem jasným, umožňujícím mu zakoušeti tichou rozkoš z čisté záře myšlenky, ležel na sehnutých nosítkách a rozhlížel se po pomíjejícím světě, naposled pohlédl na chlebovník, stojící před modloslužebnou, na ztemnělý vzduch pod šerou klenbou džungle, na zasmušilý jícen mezi vystu-

pujícími skalisky, na ložisko vápence a černý, sopečný písek.

Nesli jej dolů po stezce, vinoucí se podél stěny prohlubně, obcházejíce tak zářícího, planoucího Rudého boha, který jako by stále byl pohotově ze svého záření barev a světla přejíti v sladké pění a dunění. Nesli jej přes kosti lidí a ostatky dřevěných bůžků i přes oběti ještě živé, až stanuli u trojnožky se sloupem.

Zde Bassett, podporován jsa Ngurnem a Balattou, malátně usedl, kymáceje celým tělem, a jasným, pevným, vševidoucím zrakem pohleděl na Rudého boha.

»Ještě, Ngurne,« pravil, neodvraceje očí svých od zářícího a chvějícího se povrchu, na němž pohrávaly si všechny odstíny červeni, hotovy proměniti se rychle v zvuk, v sametový šelest, stříbrný šepot, zlatý drnkot strun, hedvábný hvízdot trpasličího rohu, zjemnělé dunění hromu.

»Čekám,« odvětil Ngurn po delší době, klidně držc v ruce připravený tomahavk.

»Ještě, Ngurne,« opakoval Bassett; »ať mluví Rudý bůh, abych jej viděl i slyšel mluvit. Pak, až zvednu ruku, uhoď. Až zvednu ruku, nakloním hlavu vpřed a udělám místo tvé ráně na šíji. Leč mám-li odvrátiti se na věky od tváře denního světla, kéž odejdu s duší naplněnou podivuhodným hlasem zpěvu Rudého boha.«

»A já ti slibuji, že tvou hlavu léčiti budu lépe než všechny hlavy doposud,« ubezpečoval jej Ngurn, dávaje zároveň znamení svým lidem, aby se uchopili pro-

vazů, visících se sloupu. »Tvá hlava bude mým největším dílem.«

Bassett usmál se tiše starcově marnivosti, když v tom velký vyřezávaný sloup, odtažený na dvacet stop zpět, byl puštěn. V nejbližším okamžiku utonul u vytržení, zaslechnuv náhlý, dunící zvuk. Leč jaké to bylo dunění! Měkké jako znění všech zvučících kovů. Anděle v něm bylo slyšeti. Byl krásnější nad všecky zvuky, obdařen jsa duchem nadlidí s oběžnic jiných sluncí. Byl to hlas boží, svádějící a nakazující poslouchati. A toho neskonalého zázraku takového mezihvězdného kovu! Bassett na své oči viděl, jak barvy mění se v zvuk, až celý viditelný povrch ohromné koule chvěl se a hemžil něčím, o čemž nebyl s to říci, je-li to barva či zvuk. V té chvíli byla mu jasna hmota, její složení i síla.

Čas míjel. Konečně byl Bassett vyrušen ze svého vytržení netrpělivým posuňkem Ngurnovým. Na starého kouzelníka byl docela zapomněl. Hlavou mihla se myšlenka. Jeho brokovnice ležela vedle něho na nosítkách. Stačilo jen stisknouti kohoutek a hlava jeho rozlétla by se na tisíc kusů.

Leč proč jej klamati? napadlo Bassetta hned. Ač lovec hlav, lidojed, spíše opice než člověk, Ngurn zachoval se více než počestně, vyhovuje jeho přání. Ngurn byl předchůdcem mravnosti a čestného slova, úcty a rytířskosti v člověku. Nikoliv, rozhodl Bassett. Bylo by to žalostné a nepočestné, tak oklamati starce v posledním okamžiku. Hlava jeho patří Ngurnovi a Ngurn ať ji léčí.

Zvedaje ruku na znamení a nakláněje hlavu vpřed, aby učinil zřetelně viditelnou svou páteř, zapomněl na Balattu, jež byla pouhá žena, pouhá, nežádaná žena. Věděl, aniž to byl uviděl, kdy ostrá sekyra zaleskla se ve vzduchu nad ním. A v tom okamžení, než ještě nadešel konec, padl na Bassetta stín Neznáma, pocit zázračného překročení hranic pomyslného. A když už pocítil, jak ostří oceli zatíná se mu do masa a nervů, zdálo se mu, jakoby se zahleděl do jasné tváře Medusiny, Pravdy. — A na konec, už v samém přechodu do temnoty, v posledním záblesku obraznosti uzřel, jak hlava jeho točí se pomalu, pomalu v modlosložebně vedle chlebovníku.

Waikiki, Honolulu, dne 22. května 1916.

COURA.

Jsou povídky, jež musejí býti pravdivy, nemohou býti sdělány podle počítadla obraznosti. Z téhož důvodu jsou lidé, o jejichž vyprávění nelze pochybovati. Takový člověk byl Julian Jones, ač jsem na pochybách, bude-li průměrný čtenář věřiti povídce, již mi byl Julian Jones vyprávěl. Já jí však věřím. Jsem tak přesvědčen o její pravdivosti, že jsem ochoten, ano odhodlán dáti peníze do podniku a sám se vydati za dobrodružstvím do daleké země.

Potkal jsem jej v australském oddělení na panamské výstavě tichomořské. Stál jsem před vystavovanými napodobeninami největších hrud, jaké kdy byly nalezeny v zlatých polích protinožců. Bylo nesnadno uvěřiti, že tyto homolovité, nestvůrné, těžké kusy nebyly opravdové zlato, jako bylo těžko uvěřiti váze a hodnotě na nich poznamenaným.

»Tohle nazývají ti lovci klokanů zlatými hroudami,« vybuchlo za mými zády zrovna před největším kusem.

Otočil jsem se a vzhlédl do temnomodrých očí Juliana Jonesa. Doslovně jsem vzhlédl, poněvadž byl přes šest stop vysoký. Jeho vlasy barvy písku byly zakalené

a vybledlé jako jeho oči. Snad slunce vypražilo jejich barvu. Aspoň obličej jeho nesl stopy dlouhého, dávného žáru slunečního, jež zatím vybledly do žluti. Když oči jeho odvrátily se od vystavených předmětů a zadívaly se na mne, zpozoroval jsem v nich tázavý pohled jako u člověka, který se nadarmo pokouší vzpomenouti si na něco nadmíru důležitého.

»Co tím chcete říci?« optal jsem se.

Cizí, vnitřní výraz zmizel z jeho očí, když vybuchl:

»Inu, ta velikost.«

»Je velký,« přisvědčil jsem. »Není však pochyby o jeho věrnosti. Australská vláda by sotva se odvážila —«

»Velký!« skočil mi do řeči, zasupěl a pohrdlivě se usmál.

»Největší, jaký kdy byl nalezen —« pokračoval jsem.

»Jaký kdy byl nalezen!« Jeho kalné oči se zaleskly, když mluvil dále. »Myslíte, že každý kus zlata, který naleznou, dostane se do novin a slovníků naučných?«

»Ano,« tvrdil jsem rozšafně, »je-li nějaký, který se tam nedostal, nevím, jak bychom se o něm dověděli. Jestliže skutečně velká zlatá hrouda nebo její nálezce raději se červenají v skrytu —«

»Ale oni se nečervenají,« přerušil mne kvapně. »Viděl jsem ji na své oči a pak, jsem příliš opálen, abych se červenal. Jsem stále na cestách a v horkých krajích jsem pobyl hodnou dobu. Už jsem uvykl té barvě mahagonové — starý pravý mahagon — a často mne pokládali za modrookého Španěla —«

Teď bylo na mně, abych ho přerušil.

»Byla ta hrouda větší než tyhle, pane — — —?«

»Jonesi, Julian Jones mi říkají.«

Sáhl do vnitřní kapsy a vyňal odtud obálku, adresovanou na jeho jméno. Také já mu podal navštívenku.

»Mohu vám s potěšením říci, že vás znám,« pravil podávaje mi ruku. Hlas jeho hučel, jako by byl uvykl velkému hřmotu nebo velké dálce. »Slyšel jsem o vás, viděl vaši podobiznu v časopisech, i nezlobte se, řeknu-li vám, že se mi ty vaše články o Mexiku po čertech málo líbily. Jste na omylu, pane, na velkém omylu. Dopouštíte se chyby všech Gringů, domníváte-li se, že Mexikán je běloch. Není. Není jím ani žádný americký Španěl, ani latinský Američan ani kdo jiný z toho hejna. Vždyť žádný z nich nemyslí, neuvažuje a nejedná jako my. I ta jejich násobilka je jiná. Vy myslíte, že sedmkrát sedm je čtyřicet devět. Oni ne. Všecko je u nich jiné. Ani bílé jim není bílým. Dovolte mi, abych uvedl příklad. Kupuje pro domácnost kávu na libry nebo desítilibry —«

»Jak velká byla hrouda, o níž jste se zmínil?« otázal jsem se odhodlaně. »Byla tak velká jako tahle největší?«

»Větší,« odvětil klidně. »Větší než tady ty všechny dohromady, a ještě nějakou k tomu.« Zarazil se a pozoroval mne upřeným pohledem. »Nevím, proč bych vám o tom nemohl povědět. Máte pověst člověka, jemuž třeba důvěřovati, a také jsem četl, že jste spáchal všelijaké kousky v odlehlých končinách. Už jsem se ohlížel po někom, ke komu bych se mohl obrátiti s určitým návrhem.«

»Můžete na mne spolehnouti.«

A tak tu sedím nad papírem, popsaným vylíčením celého příběhu, jejž mi byl vyprávěl, když jsme seděli na lavičce u jezírka před Palácem krásných umění a v sluch nám doléhal křik racků. Učinili jsme smlouvu. Leč tady předbíhám.

Když jsme opustili budovu a hledali lavičku, přihopkovala k němu jako ptáče drobná žena, asi třicetiletá, s vyprahlou pletí ženy farmářovy, tak podobná oněm nad hlavami našimi poletujícím rackům, a chytla se ho za ruku s přesnou rychlostí a nezbytností stroje.

»Konečně tě mám!« zvolala. »Pořád mi utíkáš, ani chviličky mi nedopřeješ.«

Byl jsem jí představen. Bylo zřejmo, že o mně nikdy neslyšela, i podívala se matně na mne pronikavě modrýma očima, přimhouřenýma a nepokojnýma jako u ptáka.

»Povídáš mu o té couře?« zanaříkala.

»Nu, víš, Sáro, je to přece můj obchod,« dokazoval smutně. »Pořád jsem se ohlížel po někom a teď, když jsem ho našel, pokládám za vhodné, abych vše pořádně vylíčil.«

Drobná žena neodpověděla, leč sevřela rty. Zahleděla se upřeně před sebe na Věž drahokamů s tak přísným výrazem v očích, že ho nemohlo zmírniti sluneční světlo, lámající se v paprscích. Šli jsme pomalu k jezírku, stále se snažíce, abychom našli nějaké místečko, i zbavivše své unavené nohy tíže tělesné, usedli jsme konečně se vzájemným oddechem ulehčení.

»Člověk se tak na smrt unaví,« tvrdila drobná žena skoro výzývavě.

Dvě labutě vypluly po vodní hladině a zkoumavě nás pozorovaly. Když se přesvědčily o našem skrblictví, obrátil se Jones napolo zády k své družce životní a dal se do vyprávění.

»Byl jste někdy v Ecuadoru? Pak mne poslechněte a nejezděte tam. Ale ne — bude přece lépe pro mne i pro vás, budete-li důvěřovati mně a své páteři. Nuže, není tomu mnoho let, když jsem se tam plavil z Australie na staré, špinavé uhelné lodi, celé čtyřicettři dny od břehu na břeh. Když šlo vše dobře, urazila sedm uzlů, ale na sever od Nového Zeelandu nás překvapila bouře a po dva dny jsme spravovali na ostrově Pitcairnském stroj.

»Nebyl jsem tam lodníkem. Jsem strojník. Seznámil jsem se však s loďařem z Newcastlu a jel jsem s ním jako host až do Guayaquilu. Slyšel jsem, že na dráze přes Andy běžící do Quita je uprázdněno místo strojníka. Co do Guayaquilu —«

»Je to pařeniště zimnice,« podotkl jsem.

Julian Jones přikývl.

»Tomáš Nast zemřel tam na ni sotva měsíc po přistání. — Byl to náš velký malíř,« dodával jsem.

»Neznám ho,« odtušil Julian Jones stručně. »Vím však, že nebyl prvý, který tak brzy zašel. Teď se podívejte, jaká byla cesta. Stanoviště lodivodovo je šedesát mil dole po řece. ‚Jak je se zimnicí?' ptal jsem se

ho, když přišel časně z rána na palubu. ‚Pohleďte na tu hamburskou lodici,' pravil, ukazuje na velkou loď zakotvenou. ‚Kapitán a čtrnáct mužů již na ni zemřeli', kdežto kuchař a dva muži zrovna umírají, a ti ji dostali naposled.«

»A řekl pravdu. Zrovna čtyřicet dní umírali v Guayaquilu žlutou zimnicí. Jak jsem však shledal, to nebylo celkem nic. Dýmějový mor a neštovice zle řádily, úplavice a zápal plic hubily obyvatelstvo, ale největší škody působila železnice. Ano, železnice. Pro ty, kdož trvali na tom, aby po ní jeli, byla nebezpečnější než všechny ty nemoci dohromady.

»Když jsme spustili kotvy v Guayaquilu, přišlo na palubu několik loďařů z jiných lodí a varovali našeho majitele, aby pouštěl na břeh někoho ze své posádky vyjma ty, jichž se chce zbýti. Z Duranu, který leží na druhé straně řeky a je východiskem železnice, přijel pro mne člun. Přivezl muže, který bral tři příčle visutého žebříku najednou, jen aby už byl na palubě. Když ji ucítil pod nohama, nemohl hodnou chvíli vypraviti ze sebe ani slova. Pak se nahnul přes zábradlí, pohrozil pěstí směrem k Duranu a křičel: ‚Ta mi dala! Ta mi dala!'

»‚Kdo, příteli?' táži se. ‚Železnice,' odvětil, rozepínaje opasek a vyňav velký revolver, který nosil po levé straně pod kabátem. ‚Byl jsem tam, pokud jsem to snesl — celé tři měsíce — a nedostali mne. Dělal jsem průvodce.'

»Taková byla železnice, po níž bylo mi jezditi. Za chvíli jsem věděl přespříliš. Trať se zvedala od mořské hladiny u Duranu do výše dvanácti tisíců stop na Chimboraso a dolů na deset tisíc stop výše do Quita na druhé straně pohoří. Byla tak nebezpečna, že vlaky jezdily jen za dne. Cestující na noc vycházeli a spali po městech, zatím co vlak čekal na svítání. Každý vlak vezl s sebou stráž, skládající se z ecuadorských vojáků, kteří byli nejnebezpečnější ze všeho. Měli chrániti železniční zřízence, leč přihodilo-li se něco, sňali pušky a připojili se k chátře. Vidíte, kdykoliv se přihodilo na dráze neštěstí, ozval se výkřik míšenců: ‚Zabte Gringy!' Tak se stávalo vždycky, zatím co zabíjeli dále zřízence a Gringy, kteří snad vyvázli bez pohromy. To byla ta jejich násobilka, o níž jsem byl před chvílí řekl, že je tak odlišná od naší.

»U ďasa! Než minul den, shledal jsem, že onen bývalý průvodce nelhal. Bylo toho celé město. Měl jsem odjeti do Quita s nejbližším vlakem, totiž příštího jitra — vlakem, odjíždějícím každé dvacetčtyři hodiny. Bylo to prvého dne odpoledne, ke čtvrté hodině, když kotle »Guvernéra Hancocka« vybuchly a loď klesla do hloubky šedesáti stop v přístavu. Byl to velký parní člun, vozící cestující po železnici po řece do Quayaquilu. Byla to vážná nehoda, ale horší ještě přišlo. Za půl hodiny jali se scházeti cestující. Byl sváteční den i vyjížděli si na výlet do kraje za Guayaquilem. Teď se vraceli.

»Tento dav — jistě jich bylo nějakých pět tisíc — chtěl jeti, a člun ležel na dně řeky, což nebylo naší vi-

nou. Leč při jejich násobilce vinni jsme byli. »Smrt Gringům!« vykřikl jeden z nich. Peníze sebrali, stěží jsme vyvázli. Utíkal jsem v patách řidiči vlaku, nesa jedno jeho dítě, k parostroji, který už už se rozjížděl. Vidíte, tam dole, ať se stane co stane, v takové chvíli zmatku vždycky zachraňují parostroj, protože bez něho by to dále ovšem nešlo. Několik Američanek s dětmi vlezlo s námi ostatními na vůz a vojáci ecuadorští, již měli chrániti naše životy a majetek, doprovázeli nás hromadnou palbou, než jsme se dostali z dostřelu.

»Přenocovali jsme venku a teprve příštího dne jsme se vrátili, abychom sebrali své věci. Něco jsme našli. Všecky vozy, všecky stroje shodila ta lůza míšenců do vody na ‚Guvernéra Hancocka'. Spálili kolnu, založili oheň v uhelných skladištích a zpustošili dílny. Také tři naši spolucestující tam leželi i museli jsme je co nejrychleji pohřbiti. Tam dole je pořád horko.«

Julian Jones se zamlčel na hodnou chvíli a přes ramena pozoroval obličej své ženy, její pohled dopředu upřený i ten jakoby zakazující výraz na tvářích jí ležící.

»Na tu hroudu jsem nezapomněl,« ubezpečoval mne.

»A na tu couru taky ne,« vyrazila ze sebe drobná žena, jako by se obracela na kachny plující jezírkem.

»Jsem na cestě k té hroudě —«

»Proto's nemusel býti v té nebezpečné zemi,« vyrazila žena teď na něho.

»Nu, nu, Sáro,« konejšil ji. »Vždyť jsem to dělal pro tebe.« Mně pak vysvětloval: »Nebezpečí bylo velké, leč taková byla i odměna. Za několik měsíců zachoval

jsem si pět set liber. A Sára čekala v Nebrasce na můj návrat —«

»Celé dva roky,« postěžovala si Věži drahokamů.

»— Přes to, co mne potkalo, přes pověst, že jsem mrtev a že jsem onemocněl hlavničkou v Australii,« pokračoval. »Štěstí bylo se mnou. Poznal jsem chlapíky ze Spojených států, z nichž někteří byli po prvé na cestě. Nedostala-li je nemoc nebo neštěstí na dráze, padli do rukou oněch lupičů. Nebylo to mým osudem, ani tenkrát, když jsem se zřítil se svým strojem do výmolu čtyřicet stop vysokého. Ztratil jsem topiče a průvodce a vrchní dozorce trati (který jel náhodou k své nevěstě do Duranu) pozbyli svých hlav a míšenci ozdobili jimi kůly. Já však se zkroutil pod uhlákem i myslili, že jsem prchl do lesa — a tak jsem tam ležel přes den a přes noc, až nebezpečí minulo. Ano, měl jsem štěstí. Nejhůře mi bylo, když jsem se jednou nachladil, a po druhé, když jsem dostal vyrážku. Ale ti druzí! Umírali mouchami, ten zimnicí, onen zápalem, Španěly i útrapami cesty. Škoda, že jsem neměl příležitost, abych se s nimi seznámil. Než jsem se poněkud sblížil s jedním z nich, umřel — a to byl topič jménem Andrews.

»Od počátku se mi dobře vedlo i žil jsem v Quitu v domečku s ohromnými španělskými taškami na střeše, jejž jsem si byl najal. S míšenci jsem neměl opletaček, protože jsem je nechával, aby se tajně vozili na uhláku. Nač bych je také shazoval? Za nic na světě! Zpozoroval jsem totiž, když Jack Harris shodil jich celý hlouček, že jsem se dočkal jeho pohřebního m u y p r o n t o —«

»Mluv anglicky,« vybuchla vedle něho drobná jeho žena.

»Sára nesnese španělsky,« omlouval ji. »Působí to na její nervy i slíbil jsem jí, že španělsky mluvit nebudu. Jak jsem už řekl, práce byla těžká, brzy se mi znechutila, i sebral jsem nakonec své úspory, abych se vrátil do Nebrasky a oženil se se Sárou, když jsem se setkal s Vahnou —«

»To je ta coura!« zahučela Sára.

»Ale, Sáro,« prosil jí obrovský její manžel, »musil jsem se přec o ní zmíniti, jináč bych nemohl vyprávěti o té hroudě. — Bylo to jednou v noci, když jsem jel s parostrojem — nikoliv s vlakem — do Manta, na tři míle od Quita. Mým topičem byl Seth Manners. Ponechal jsem mu řízení stroje i usedl jsem na jeho místo, vzpomínaje na Sáru. Dostal jsem od ní zrovna dopis, v němž mne jako obyčejně žádala, abych se vrátil domů, a jako obyčejně narážela na nebezpečí, která ohrožují svobodného muže v kraji plném seňorit a fandanga. Bože! Kdyby je tak byla viděla. Hotoví hastroši, s tvářemi bíle pomalovanými, jako mrtvola vypadající, a ty rudé rty — zrovna jako ty, co jsem pomáhal odnášet, když se srazil vlak.

»Byla krásná, májová noc, ani větřík nezavál, a zrovna nad Chimborasem zářil příšerný velký měsíc. To je vršek! Trať táhla se ve výši dvanácti tisíc stop nad hladinou mořskou a vrchol hory je ještě o deset tisíc stop výše.

»Snad jsem usnul, zatím co Seth řídil stroj. Leč náhle zarazil brzdu, div jsem nevyletěl oknem.

»‚Co to —« vyjelo ze mne, a Seth povídá »Hrom a peklo!« i oba jsme vykoukli, co je v cestě. Dal jsem Sethovi zcela za pravdu. Bylo to indiánské děvče — a co se mne týče, Indiáni nejsou žádní míšenci. Seth se šel podívat na vyskytnuvší se překážku, vzdálenou od děvčete asi 20 stop, jež nás měla shodit s trati. Ale děvče —«

Viděl jsem, jak všecka postava paní Jonesovy ztrnula, ač její pohled netečně spočíval na dvou kachnách, jež slídily podél jezera zrovna před námi. »Coura!« zasykla nemilosrdně. Při tomto zvuku se Jones zastavil, leč hned zase pokračoval.

»Bylo to velké, štíhlé, skoro vytáhlé děvče, však už víte, s černými vlasy, dlouze vzadu jí splývajícími, i stálo nezaleknuto, s rukama napřaženýma, jako by chtělo zastaviti stroj. Kolem sebe mělo otočenu měkkou, skvrnitou pardalí kůži. Víc na sobě nemělo —«

»Coura!« vydechla paní Jonesová.

Leč pan Jones na důkaz, že se mu tímto přerušováním děje křivda, mluvil dále.

»Pěkná věc, takhle zarazit stroj,« stěžoval jsem si Sethovi i slezl jsem po pravé straně. Prošel jsem podél vozu a přikročil jsem k dívce. Co byste řekl? Měla oči přimhouřeny. Třásla se tak mocně, že to bylo vidět při měsíčku. A byla bosa.

»‚Co se děje?« řekl jsem pranic jemně. Trhla sebou, jakoby vytržena ze sna a otevřela oči. To byste byl

viděl! Byly velké, černé a hezké. A jak se koukala —«

»Coura!« Na toto zasyčení obě kachny odrazily od břehu několik stop. Jones však ani nezamrkl.

»Proč's zastavila stroj?« ptám se španělsky. Žádná odpověď. Hleděla na mne, poté na supějící stroj i propukla v slzy, což pro Indiánky není zrovna valným potěšením.

»,Zůstaneš-li tady,« houkl jsem na ni míšeneckou španělštinou (která, jak mi bylo řečeno, poněkud se liší od španělštiny spisovné), »zamažeš nám stroj a můj topič bude nucen tě s něho seškrabat!«

»Ta má španělština mnoho nepomohla, shledal jsem však, že mi porozuměla, jenom že vrtěla hlavou a nepromluvila. Ale jak koukala —«

Podíval jsem se hbitě na paní Jonesovu, která jistě zachytila můj pohled, poněvadž zabroukla: »Myslíte, že by ji byl jinak vzal k sobě?«

»Ale, Sáro, nemluv tak,« odporoval. »Není to hezké. Ostatně, už jsem řekl. — Seth mi potom povídá: »To tu zůstaneme až do rána?«

»,Pojď,« povídám děvčeti, »vylez nahoru. Po druhé však, až budeš chtít jeti, nesmíš zastavovat stroj mezi stanicemi! Šlo za mnou. Leč když jsem vylezl na vůz a obrátil se, abych dívce pomohl, zmizela. Slezl jsem. Ani potuchy po ní. Nahoře i dole byla srázná skála a trať na sto yardů prostírala se pusta a prázdna. Až jsem uviděl, jak je schoulena u ochranného rámu, že jsem na ni div nešlápl. Kdybychom se byli rozjeli, byli bychom ji rozmačkali. Vše bylo tak nesmyslné, nevěděl jsem

opravdu, co dělá. Snad se chtěla dáti přejeti. Uchopil jsem ji za ruku a pomohl jsem jí nešetrně na nohy. Pak teprve šla. Ženy vědí vždycky, kdy muž má pravdu.«

Zrak můj svezl se s tohoto Goliáše na jeho drobnou manželku s ptačíma očima i napadlo mně, má-li se to u něho a jeho ženy zrovna tak.

»Seth se zprvu bránil, ale já ji zvedl na vůz a posadil jsem ji vedle sebe —«

»A Seth řídil stroj pilně dál, viď?« poznamenala paní Jonesová.

»Já to vzal, víš!« odporoval pan Jones. »Tak jsme přijeli do Amata. Ani jednou neotevřela ústa a jakmile stroj stanul, seskočila na zem a zmizela. Ano. Ne, aby poděkovala. Kde pak!«

»Leč nazítří ráno, když jsme se chystali odjeti do Quita s tuctem vozů naložených kolejnicemi, čekala na nás. Na denním světle jsem teprve viděl, jak je hezká, mnohem hezčí než v noci.

» ‚U čerta! už vás má za svého,« zubil se Seth. Vypadalo to tak. Stála a dívala se na mne — na nás — jako věrný, oblíbený váš pes, kterého chytíte na párek uzenek a který ví, že naň nevztáhnete ruku. ‚Odežeňte ji!' Řekl jsem jí p r o n t o.« (Paní Jonesová pohnula sebou netrpělivě při tomto španělském slově.) »Vidíš, Sáro, nedbal jsem o ni ani při jízdě.«

Paní Jonesová ztrnula. Její rty pohnuly se neslyšně, leč věděl jsem, jaké to bylo slovo.

»Nejvíce se mne dotýkalo, jak si mne dobíral Seth. ‚Takhle se jí nezbavíte,' povídá. ‚Zachránil jste jí ži-

vot —' ‚Nezachránil,' řekl jsem prudce; ‚to jste byl přece vy! Ona však si myslí, že jste to byl vy, a to je totéž,' namítal. ‚Teď je vaše. Zvyk země, abyste věděl.'«

»Barbarství,« pravila paní Jonesová, a ačkoliv zraky její stále byly upřeny na Věž drahokamů, věděl jsem, že se to netýkalo této stavby.

»Přišla, aby vám obstarávala domácnost,« posmíval se Seth. »Nechal jsem jej vésti svou, ale pak jsem mu strčil hlavu do uhlí, až měl ústa plná. Nu, a když jsme dojeli k místu, kde jsme ji našli, a zarazili jsme, abychom ji vysadili, padla na kolena, objala silně mé nohy a rozbrečela se nad mými botami. Co jsem měl dělat?«

Posunkem sotva znatelným paní Jonesová naznačila, že ví zcela jistě, co by byla o n a udělala.

»Když jsme dojeli do Quita, zachovala se tak jako dříve — zmizela. Sára mi nikdy nevěří, říkám-li, jak se mi vždycky ulehčilo, zbavil-li jsem se jí. Ale ne na dlouho. Odebral jsem se domů a pustil jsem se do chutného oběda, připraveného mou kuchařkou. Byla míšenec a říkali jí Paloma. — Nu, Sáro, nevyprávěl jsem ti, že byla stará jako babička a že vypadala spíš jako luňák než holubice? Nebyl jsem s to, abych jedl, hledě na ni. Dbala však o mé pohodlí a dosti šetřila.

»Toho odpoledne, řádně si odpočinuv, koho jsem v kuchyni nenašel, jako ono neblahé indiánské děvče, jež si počínalo, jako by tu bylo doma. Stará Paloma seděla na bobku u nohou dívčiných a třela jí je, jakoby měla rheumatismus, kterého ovšem neměla, jak jsem

poznal z její chůze, prozpěvujíc při tom nějakou hantýrkou směšnou jakousi písničku. Nechal jsem je. Jak Sára ví, nesnesu v domě žen — totiž mladých, svobodných žen. Ale vyhnutí nebylo. Stará Paloma oblíbila si děvče a řekla, musí-li jíti ono, že půjde taky. A nadala mi bláznů, že jí sotva jazyk stačil. Sáro, tobě by se španělština jistě líbila, kdybys věděla, jakých výrazů v tomto směru je mocna, a Palomu by si taky zamilovala. Byla to dobračka, třeba bezzubá a třeba při pohledu na ni bylo člověku nevolno.

»Svolil jsem, protože jsem musil. Vyjma výmluvu, že potřebuje Vahny, aby jí vypomáhala v domě (což však s pravdou nebylo), stará Paloma nikdy neřekla, proč se děvčete zastávala. Každým způsobem Vahna byla tiché děvče, nikomu nepřekážející. Nikdy se nezatoulala. Neustále žvatlala s Palomou a přizvukovala jí, když zpívala. Brzy jsem však poznal, že se něčeho bojí. Volali-li ji, vzhlédla ustrašeně jako hoch, dopustivší se něčeho zlého. Snažil jsem se vytáhnouti z Palomy, co trápí děvče, leč stařena leda se slavnostně zatvářila a zavrtěla hlavou, jakoby všechny mocnosti pekelné měly u nás vykonati návštěvu.

Jednoho dne Vahna přece dostala hosta. Přišel jsem zrovna z cesty i trávil jsem zbytek dne s ní — musel jsem býti vůči ní vlídný, i když tak přistála ke mně a usadila se u mne v domě — když jsem v očích jejích zahlédl tázavý výraz. Ve dveřích stál indiánský hoch. Byl jí podoben, leč vypadal mladší a byl vytáhlejší. Zavedla jej do kuchyně a tam měli asi hodně

co povídat, protože odešel, až se setmělo. Za týden se opět vrátil, leč nebyl jsem doma. Když jsem přišel, Paloma vložila do mé ruky pěknou hroudu zlata, pro niž ho Vahna byla poslala. Vážila dvě libry a měla hodnotu přes pět set dolarů. Vysvětlovala mi, že Vahna platí mi za byt. A já to musel přijmouti, aby byl v domě pokoj.

»Za delší dobu přišel jiný host. Seděli jsme u krbu —«

»S tou courou,« podotkla paní Jonesová.

»A s Palomou,« dodal spěšně.

»Hleďme, on, jeho kuchařka a hospodyně sedí u krbu,« doplňovala.

»Oh, doznávám, že Vahna byla do mne zamilována,« ubezpečoval nedbale; poté vzpamatovav se, dodal opatrně: »Milovala mne, až jí to škodilo, když přece viděla, že mnou to nehne.

»Nuže, jak jsem řekl, měla zase návštěvu. Tentokráte byl to shrbený, vysoký, bělovlasý, starý Indián s orličím nosem. Vešel rovnou, aniž byl zaklepal. Vahna polohlasně vykřikla, jakoby psík zaštěkal, i padla přede mne na kolena, hledíc na mne i na něho očima srnky, ocitnuvší se v nebezpečí smrti. Poté okamžik zdající se věčností patřili si oba do očí. Paloma promluvila nejdříve, a to jeho řečí, protože jí odpovídal. Kdyby jen, pro boha, nebyl tak veliký a silný! Palomina stará kolena se třásla i hrbila se před ním jako pes. A to vše v mém domě! Kdyby nebyl býval tak stár, byl bych ho chytil za krk a vyhodil.

»Potěš nás bůh, bylo-li to, co říkal Vahně, tak strašné, jak vypadal! Zrovna prskal po ní slovy. Leč Paloma byla jako zařezána, až přece se vzmohla na nějaké slovo a obličej jeho se vyjasnil. Blahosklonně ustoupil o otázal se Vahny na něco. Svěsila hlavu, dívala se hloupě, zrudla a zavrtěvši hlavou, odpověděla jediným slovem. Tu se obrátil a uhodil ji. Dohádl jsem se, že řekla ‚Ne.'

»Po nějakou dobu se Vahna poté vždycky zapálila, jakmile mne viděla. Pak ji bylo vidět jen v kuchyni. Leč po delší době čím dále tím častěji objevovala se ve velkém pokoji. Byla stále tak placha, leč pořád spočívala na mně těma svýma velkýma očima —«

»Coura!« uslyšel jsem zřetelně. Ale Julian Jones a já jsme tomu již přivykli.

»Neřeknu, že bych se byl o ni nějak zajímal — oh, třeba si to Sára i myslí. Ale tady byla ta dvoulibrová hrouda. Řekne-li mi Vahna, odkud je, budu se moci rozloučiti s železnicí a odebrati se do Nebrasky a k Sáře.

»Konečně uhodilo... náhodou. Dostal jsem dopis z Wisconsinu. Teta Eliza zemřela a odkázala mi statek. Vykřikl jsem, když jsem dopis přečetl. Radost má však netrvala dlouho, neboť úřady mi ji překazily. Dodnes musím ještě platit.

»Tenkrát ovšem jsem o tom nevěděl, i dal jsem se do příprav na cestu. Paloma měla strach a Vahna plakala. »Neodcházej! Neodcházej!« To byla její písnička. Dal jsem výpověď a napsal jsem Sáře dopis — viď, Sáro?

»Oné noci, sedíc před krbem jako na pohřbu, Vahna po prvé rozvázala.

»‚Neodcházej,‘« pravila mi, podporována souhlasem staré Palomy. »Ukáži ti, kde můj bratr vzal hroudu, neodejdeš-li.« »Je pozdě,« řekl jsem jí. A povídám, proč.«

»Řekl's jí, že na tebe čekám v Nebrasce,« poznamenala paní Jonesová chladným, lhostejným hlasem.

»Ale, Sáro, proč jsem měl raniti city ubohého indiánského děvčete? Neřekl jsem jí to. — Ona hovořila s Palomou delší čas indiánsky, načež řekla: »Zůstaneš-li, ukáži ti největší hroudu, matku všech hrud.« »Jak je velká?« táži se. »Jako já?« Zasmála se. »Větší tebe,« odvětila, »mnohem, mnohem větší!« Namítl jsem, že tak velkých hrud není. Leč ona mne ubezpečovala, že ji viděla, a Paloma jí přisvědčovala. Slyše je, musil jste mysliti, že jediná ta hrouda byla za miliony. Paloma jí neviděla, leč slýchala o ní. To bylo tajemství kmene, jehož nemohla býti účastna, jsouc jen poloviční Indiánkou.«

Julian Jones se zamlčel a povzdychl si.

»Dorážely na mne tak dlouho, až jsem podlehl —«

»Té couře,« skočila mu živě do řeči paní Jonesová.

»Ne; hroudě. Zdědiv po tetě Elize, byl jsem dosti bohat, abych opustil službu na dráze, nikoliv však tak majetný, abych si mohl leccos dovoliti. Vždyť bych se mohl státi druhým Vanderbiltem nebo Morganem. To byly mé myšlenky. Naléhal jsem na Vahnu. Leč nedala se. »Půjdeš se mnou,« pravila. »Za nějaký týden se vrá-

tíme s takovým množstvím, co z nás každý unese.« — »Mohli bychom si vzíti pomocníka,« napadlo mně. Nedošlo k tomu a Paloma jen přisvědčovala. Bylo to příliš nebezpečné. Indiáni by nás chytili.

»Vyrazili jsme za měsíčné noci. Za dne jsme se skrývali. Vahna mi nedovolila rozdělati oheň i stýskalo se mi po kávě. Vyškrabali jsme se mezi nejvyšší vrcholky And, kde sníh v jednom průsmyku činil nám obtíže. Leč děvče znalo cestu, a ačkoliv jsme nikde nepromarnili mnoho času, přece nám cesta trvala celý týden. Směr naší cesty jsem celkem znal, maje u sebe kompas. To jsem také hlavně potřeboval pro případ, že bych tam chtěl ještě jednou. Mýliti jsem se jinak nemohl, neboť takové hory není druhé na celičkém světě. Nebudu vám líčiti, jak vypadá, ale dáme-li se na cestu, povedu vás rovnou k ní.

»Není snadno se k ní dostat a v noci by na ni jistě nevylezl nikdo. Bylo nám vyčkati denního světla a nahoru jsme se dostali až po slunce západu. Celé hodiny bych vám mohl vyprávěti o tom, jak jsme se škrabali, ale nechám toho. Vrcholek byl rovný jako kulečníkový stůl, v rozsahu as jednoho akru, a téměř sněhu prost. Vahna mi řekla, že velké větry, které tu obyčejně vanou, sníh sfouknou.

Uhřáli jsme se i bylo mi tak nevolno, že jsem se chvíli nemohl ani hnouti. Když vyšel měsíc, rozhlédl jsem se. Nedalo mi to mnoho práce a také jsem nezahlédl nic, co by vypadalo jako zlato. Když jsem se zeptal Vahny, zasmála se jen a zatleskala rukama. Zatím se

mi ještě přitížilo i usedl jsem na skalisko, čekaje, až se mi uleví.

»Pojď sem,« řekl jsem, když mi bylo lépe. »Neblázni a pověz, kde je hrouda. »Je ti blíže, než je mi vhod,« odvětila a její velké oči náhle zvážněly. »Vy, Gringové, jste všichni stejní. Zlato je vám vším, ženy ničím!«

»Neřekl jsem na to nic. Nebylo kdy mluviti s ní o Sáře. Leč Vahna jako by shodila se sebe všecku tíseň. Opět se rozesmála a rozdováděla. »Jak se ti líbí?« optala se. »Co?« »Inu, hrouda, co na ní sedíš!«

»Vyskočil jsem, jako by to byla rozžhavená kamna. Vždyť to byla skála! Srdce se mi sevřelo. Buď ji sama odstranila aneb si ztropila ze mne šašky. Obé bylo pěkné. Podala mi sekeru a pobídla mne, abych uhodil do kamene. Nelenil jsem a bušil do skály, protože pod každým úderem ukázala se žlutá místa. Dobrý bože! Bylo to zlato! Celý ten podceňovaný kámen!«

Jones náhle vstal v celé své výši a rozpřáhl své dlouhé ruce, tváří obrácen k jižnímu nebi. Tento pohyb poplašil labuť, která se kolébala blíže se lstivými úmysly. Její náhlé ucouvnutí způsobilo srážku se starou jakous paní, jež vykřikla a upustila pytlík s oříšky. Jones usedl a mluvil dále.

»Zlato, pravím, pravé, nefalšované zlato, a tak ryzí a jemné, že se dalo štípat. Bylo pokryto vrstvou nějaké trvanlivé látky, snad asfaltu. Ký div, že jsem ji měl za skálu. Měla deset stop zdélí, byla pět stop vysoká a úžila se po obou okrajích jako vejce. Podívejte se.«

Vyňal z kapsy koženou krabici, otevřel ji a vytáhl z ní jakýsi předmět, zabalený v hedvábném papíře. Rozbaliv jej, vložil mi do ruky kus ryzího zlata zvící zlatého desetidolaru. Na jedné straně jsem zpozoroval šedavou vrstvu, jíž byl pokryt.

»Urazil jsem tento kousek se skály,« pokračoval Jones, zabaliv úlomek do papíru a vloživ jej do kožené krabice. »A na štěstí jsem jej vstrčil do kapsy. Neboť zrovna za mými zády ozval se hlas — spíše skřek než hlas lidský jsem v tom slyšel. Stál tam onen vytáhlý stařec s orlím nosem, který k nám přišel tenkrát v noci, a s ním na třicet Indiánů, samých štíhlých, mladých lidí.

»Vahna vrhla se na zem a jala se naříkati, leč já jí povídám: »Vstaň a přimluv se u nich za mne!« — »Ne, ne!« křičela. »Toť smrt. S bohem, a m i g o —!«

Zde sebou paní Jonesová škubla a její manžel zarazil náhle stavidla své výmluvnosti.

»Pak tedy vstaň a braň se se mnou,« povídám jí dále. Vstala. A byla hotová čertice, škrábala a kousala jako kočka. Já rovněž nelenil, třeba jsem měl jen ruce a tu sekeru. Bylo jich však příliš mnoho a pak jsem nemohl ani krýti záda. Netrvalo dlouho a dostal jsem jednu do hlavy — tady, sáhněte si.«

Sundav klobouk, položil můj prst do rýhy pod světlým vlasem. Byla tři palce dlouhá a šla až hluboko pod kost.

»Když jsem se vzpamatoval, viděl jsem, jak Vahna leží roztažena na vrcholku hromady, a nad ní stál onen

stařec s orlím nosem, mumlaje cosi, jako by konal nějaký obřad náboženský. V ruce třímal kamenný nůž, ostrý odštěpek látky obsidianové, jíž Indiáni vybavují své šípy. Nebyl jsem s to zvednouti ruku, drželi mne a pak jsem příliš zeslábl. A tu kamenný nůž dopadl na ni, kdežto mně ani neprokázali cti, aby mne zabili na vrcholu posvátné své hory. Shodili mne jako mrchu.

»A přece mne, hlupáci, nedostali. Ještě dnes vidím měsíc, jak ozařuje všechny ty zasněžené vrcholky, když jsem letěl dolů. Panečku, byl to pád s výše pěti set stop, jenže jsem tak hluboko nespadl. Dostal jsem se do štěrbiny v sněhové závěji. Když jsem nabyl vědomí (jistě uběhly celé hodiny, protože byl jasný den, když jsem zase uviděl slunce), shledal jsem, že jsem se ocitl v pravidelném sněhovém sklepení nebo tunelu, jejž byla vyhloubila voda, vyvěrající z tajícího sněhu. Zachytil jsem se na kameni, který vyčníval z tohoto sklepení. Několik stop stranou a byl jsem ztracen. Hotový zázrak!

»Ale taky mne to stálo. Uplynuly dva roky a více, než jsem zvěděl, co se stalo. Věděl jsem jen, že se jmenuji Julian Jones, že jsem se za velké stávky ocitl na černé listině a že jsem si tady Sáru vzal za ženu. Ano. Co se stalo před tím, nevěděl jsem, a zmínila-li se Sára o tom, rozbolela mne hlava.

»A tu, když jsem seděl jednou za měsíčního večera na zápraží statku tchánova v Nebrasce, přišla Sára ke mně a vložila mi do ruky tento zlatý úlomek. Snad jej zrovna našla v rozedrané podšívce kufru, který jsem

přinesl zpět z Ecuadaru — já, který jsem po dva roky ani nevěděl, že jsem byl v Ecuadoru a v Australii, zhola nic! Seděl jsem a patřil na tento kus zlata, lesknoucí se v měsíční záři, obraceje jej na všechny strany a vzpomínaje si, kde se u mne vzal, když v tom náhle zaprašt'ělo mi v hlavě i vidím Vahnu roztaženou na ohromné houdě a starce s orlím nosem, jak mává nad ní nožem, a... všecko mne napadlo. Všecičko, co se přihodilo, počínaje dobou, kdy jsem opustil Nebrasku, až k okamžiku, když jsem vylezl ze sněhové díry na denní světlo, kam jsem spadl, když mne byli shodili s hory. Co však se stalo potom, zapomněl jsem docela. Když Sára řekla, že jsem její manžel, neslyšel jsem. Svolala celou rodinu i s duchovním, který nás oddával, aby mne přesvědčili.

»Později jsem psal Sethovi Mannersi. Železnice ho dosud nezabila i jezdí za mne. Ukáži vám jeho dopisy. Nechal jsem je v hotelu. Jednou, psal mi, jeda jako obyčejně, uzřel, jak vylézám na trať. Nešel jsem rovně, doslovně jsem prý lezl. Nejdříve mne pokládal za dobytek či velkého psa. Nevypadal jsem prý vůbec jako člověk a taky jsem nepoznal jeho, ani nikoho jiného. Pokud se mohu domýšleti, našel mne Seth asi deset dní poté, co jsem sešel s hory. Čím jsem se živil, nevím. Snad jsem ani vůbec nejedl. V Quitu byli lékaři a Paloma mne ošetřovala (ta asi zabalila ten kus zlata do kufru), až shledali, že jsem se pomátl na rozumu, a poslali mne do Nebrasky. Tohle mi psal Seth. Sám nevím o ničem. Zato Sára o tom ví. Dopisovala si se správou železnice, než mne odeslali domů.«

Paní Jonesová přikývla na znamení souhlasu, vzdychla si a projevila neomylné přání odejíti.

»Od té doby nemohu pracovati,« pokračoval její manžel. »A nevím ani, jak bych se dostal zpět, abych našel onu hroudu. Sára má peníze, ale nedá ani haléře.«

»Do té země už nepůjde!« vybuchla.

»Ale, Sáro, Vahna je mrtva — přece víš,« namítal Julian Jones.

»Nic nevím,« odvětila rozhodně, »jen tolik říkám, že ta země není pro ženaté muže.«

Stiskla rty a upřela své zraky směrem tam, kde odpolední slunce, rudnouc, strojilo se k západu. Na okamžik pohlédl jsem jí do obličeje, bílého, plného a neúprosného, a vzdal jsem se.

»Co soudíte o takovém množství zlata?« otázal jsem se Juliana Jonesa. »Není to spadlý s nebe meteor?«

»Není,« zavrtěl hlavou. »Indiáni je vynesli.«

»Na takovou horu — a takový kus!« odporoval jsem.

»Tak těžké by to snad nebylo,« usmál se. »Sám jsem se zarážel při této myšlence, když se mi vrátila paměť. Celé hodiny jsem o tom přemýšlel. A když jsem si tu otázku zodpověděl, viděl jsem, jaký jsem hlupák.« Zamlčel se, poté dodal: »Nevynesli ho tam.«

»Ale zrovna jste tvrdil opak.«

»Vynesli a nevynesli,« byla jeho záhadná odpověď. »Samozřejmě tu ohromnou hroudu tam nevynesli. Ale vynesli tam její obsah.«

Vyčkal, až uzřel, jak tváře mé pochopením se vyjasnily.

»Tak všechno zlato slili nebo svařili v jeden kus. Je vám známo, že první Španělé pod vůdcovstvím Pizzarovým byli lupiči a hrdlořezi. Obcházeli zemi jako mor a zabíjeli Indiány jako dobytek. Indiáni však měli mnoho zlata, o tom zajisté taky víte. Nuže, nač Španělé nepřišli, pozůstalí Indiáni ukryli do oné hroudy na hoře, kde od té doby čeká na mne — a na vás, zachce-li se vám pro ni jíti.«

Tady, u jezírka před Palácem krásných umění, končila má známost s Julianem Jonesem. Když jsem mu byl slíbil peněžně podporovati výpravu, řekl mi, že ke mně příštího dne ráno zajde do hotelu s dopisy od Setha Mannerse a od správy železnice, tam že se na dalším dohodneme. Nepřišel však. Ještě téhož večera jsem telefonoval do jeho hotelu i oznámili mi, že pan Julian Jones a jeho choť odjeli časně z rána se svými zavazadly.

Je paní Jonesová s to, aby ho udržela a ukryla v Nebrasce? Vzpomínám si, že když jsme se loučili, bylo v jejím úsměvu cosi, co připomínalo mi lstivý výraz spokojenosti na tvářích Mony Lisy.

Kohala, Hawaii, 5. května 1916.

ARGONAUT.

Bylo to v létě roku 1897, kdy vypukl v rodině Tarwaterově nepokoj. Na otce Tarwatera, když byl pocelé desetiletí tlumil a krotil své vášně, to zase padlo. Tentokráte to byla klondycká horečka. Prvním, neomylným příznakem takových záchvatů byl zpěv. Jediná píseň, kterou zpíval, ačkoliv nepamatoval více leda první sloku, vlastně jen tři verše z ní. A celá rodina věděla, že nohy mu hrají a mozkem mu víří staré bláznovství, když spustil chraplavým, falešným hlasem:

»Jako Argus v dávný čas
Helladě své vale dali,
tm-tm, tm-tm, tm-tm, tm,
za zlatým se rounem brali.«

Před deseti lety zpíval si tato slova jako žalm, to když jej posedla horečka po zlatých dolech patagonských. Rodina byla četná, ale měla s ním kus práce. Když už nijak nemohli zvrátit jeho rozhodnutí, utekli se k soudu, vyhrožujíce mu, že si vymohou poručnictví a že jej dají do blázince — pro což měli příčinu, protože před lety prospekuloval v Kalifornii majetek vyjma nějakých deset akrů, a od té doby se nestal chytřejším.

Vyhrožování soudem působilo na Tarwatera jako hořčičná placka. V jeho očích byli soudcové lidé lepší než ti, kdož ho obrali o dávné pozemky. Proto také v oné době horečky patagonské myšlenka na takový pádný prostředek stačila, aby se vyléčil. Dokázal hned, že není šíleným, zbaviv se rychle horečky a nechav Patagonii Patagonií.

Poté však brzy dokazoval, že má přece málo rozumu, upsav totiž své pozemky u výměře deseti akrů své rodině zároveň s domem, přístavbami i vodním právem. Také jí odkázal osm set dolarů v záložně, šťastně uchovaný to zbytek z dávného jmění. To vše arci nemohlo rodině býti důvodem, aby jej dali do blázince, protože takové zakročení by jistě bylo zkazilo to, co vykonal.

»Otec je podivín,« pravila Mary, nejstarší jeho dcera, sama též už matka, když se jednoho dne zřekl kouření.

Ponechal si jen pár starých koní, kozu a jedinou světnici v čeledníku. Dále nechtěje, jak se vyjádřil, býti nikomu na obtíž, nabídl se, že bude obstarávati dvakráte do týdne poštu mezi Keltervillem a Starým Almadenem, menšími to doly rtuťovými v rovinaté, dobytkem bohaté krajině. Cestu tuto konal se svými koňmi a za těch deset let, ať v dešti nebo v suchu, ani jednou nevynechal. Také ani jednou nezapomněl zaplatiti Mary za týdenní stravu. Na jejím placení trval a platil přesně, zřeknuv se kouření, aby závazku svému dostál.

»Eh!« svěřoval se vetchému kolu starého tarwaterského mlýna, který sám stavěl a který mlel pšenici pro přední osadníky. »Eh! Nechají mne u sebe tak dlouho, dokud se sám uživím. Kdybych neměl peněz, lecjaký chlapík od soudu by si na mně zchladil žáhu.«

Přes tento, či právě pro tento spořádaný život říkalo se povšechně, že John Tarwater je tichý blázen!

Bylo to roku 1879, kdy po prvé zazpíval si svrchu vzpomenutou píseň. Zachvácen kalifornskou horečkou, prodal u věku dvacetidvou let dvě stě čtyřicet akrů dobré půdy za cenu čtyř párů volů a povozu a dal se na cestu.

»Ve Fort Hallu, odkud oregonští vystěhovalci zamířili na sever, obrátili jsme se a šli na jih do Kalifornie,« tak končíval vypravování o oné obtížné cestě. »V Hadí jámě na Sacramentu honili jsme s Billem Pingem medvědy.«

Poté nadešla léta lopocení a výtěžkem z nánosu Mercedy upokojil hlad svých potomků po zemi, usadiv se v kraji sonomském.

Za těch deset let, co vozil poštu přes pozemky povětšině kdysi jeho, Tarwater trávil všechen čas přemýšlením, jak by jich zase nabyl, než umře. A nyní, chodě vzpřímeněji než po léta, s modravými ohníčky ve svých přimhouřených očkách, prozpěvoval si svou dávnou písničku.

— — — — — — — — — — — — — — —

»Už ho to zase chytá — poslouchej,« pravil William Tarwater.

»Blázen,« smál se Harris Topping, dělník, muž Anny Tarwaterovy a otec jejích devíti dětí.

Dveře do kuchyně se otevřely i vešel náš stařec, který zrovna byl nakrmil koně. Písnička umřela mu na rtech, leč Mary byla podrážděna; spálila si ruku a mimo to žaludeček dítěte odmítal řádně přijímati potravu v podobě rozředěného kravského mléka.

»Už bys mohl s tím přestat, tatínku,« pustila se do něho. »Ty časy už minuly, když ses mohl pustit do takového místa, jako je Klondyke, a za zpívání si nic nekoupíš.«

»A vidíš,« odvětil tišc, »vsadil bych se, že bych se tam dostal a vydělal tolik, abych mohl vykoupiti naše pozemky.«

»Starý pudivítr!« ozvala se Anna.

»Laciněji byste je nedostal než za tři sta tisíc,« posmíval se mu William.

»Tak bych zaplatil tři sta tisíc. Jen tam být,« opáčil stařec klidně.

»Zaplať pánbu, že tam nemůžete, jinak byste jistě jel,« zvolala Mary. »Cesta po moři stojí peníze.«

»Míval jsem vždycky peníze,« podotkl její otec prostě.

»Nu, a teď jich nemáte, a proto toho nechte,« radil William. »Ty časy už minuly, zrovna jako to, když jste honili s Billem Pingem medvědy. Ti už zmizeli.«

»A vidíš —«

Leč Mary mu nedala domluviti. Uchopivši se stolu noviny, zamávala jimi divoce před nosem dárce svého života.

»Co píší ti Klondyčané? Ukrutná zima je tam. Jen mladí a silní muži vydrží v Klondyke. Je tam hůř než na točně. Co už jich tam pomřelo. Podívej se na ty obrázky. Jsi o čtyřicet let starší než nejstarší z nich.«

»Podívejte se jen na obrazy těch hrud, co přinesli,« řekl. »Znám zlato. Co pak jsem nedostal z Mercedy dvacet tisíc? A byl bych jistě měl aspoň sto tisíc, kdyby mi ta zatrolená povodeň nesmetla hráz. Kdybych tak teď byl v Klondyke.

»Blázne,« zahučel William zpola hlasitě.

»Hezky to mluvíš s otcem,« vytýkal starý Tarwater mírně. »Můj otec by mi byl vymlátil duši z těla rozporkou, kdybych se byl k němu takhle choval.«

»Ale, tatínku, vy jste opravdu blázen —« začal William.

»Dejme tomu, že máš dobře, synu. Ale můj otec blázen nebyl. Měl taky dobře.«

»Starý člověk, čtoucí o lidech, kteří měli štěstí po čtyřicítce,« dobírala si ho Anna.

»A proč ne, dcero?« optal se. »Proč by neměl míti štěstí člověk, když mu je přes sedmdesát. Zrovna letos mi bylo sedmdesát. Kdo ví, neměl-li bych štěstí, kdybych se tam dostal —«

»A taky ho mít nebudete, když se tam nedostanete,« odbyla ho Mary.

»Ba, ba,« povzdychl si, »vidím, že ne, proto raději půjdu spat.«

Vstal, vysoký, štíhlý, kostnatý, výrazný ostatek muže. Jeho rozcuchané vlasy a vousy nebyly šedé, nýbrž sněhobílé, jako ty chumáče chlupů na jeho velkých kostnatých prstech. Došel ke dveřím, otevřel je, povzdychl a zastaviv se, pohlédl nazpět.

»A vidíš,« zamumlal litostivě, »paty mne nějak strašně svrbějí.«

— — — — — — — — — — — — — — —

Dávno před tím, než rodina jeho nazítří probrala se ze spaní, starý Tarwater, napojiv a zapřáhnuv koně při blikání lampičky a uvařiv si a stráviv snídani při světle lampy, vyjel do údolí tarwaterského na cestu do Keltervillu. Dvojí překvapovalo při jeho cestě, kterou konal po tisíc a čtyřicetkráte od té doby, co uzavřel smlouvu s poštou. Nejel do Keltervillu, nýbrž zahnul na hlavní silnici, vedoucí na jih k Santa Rosa. Ještě více zarážel uzlík, zabalený papírem a ležící mu pod nohama. Byl v něm jeho jediný, prostý, černý oblek, jejž Mary dávno nerada na něm viděla, ne snad, že byl už obnošen, nýbrž, jak se domníval, že byl dosti dobrý, aby ho v něm položili do rakve.

V Santa Rosa, v druhořadém krámku vetešnickém prodal tento oblek za půltřetího dolaru. Od téhož úslužného obchodníka dostal pět dolarů za snubní prsten po své ženě, dávno zesnulé. Koně a povoz prodával za sedmdesát pět dolarů a dostal jen dvacet pět na hotovosti. Náhoda tomu chtěla, že na ulici potkal Altona

Grangera, jemuž se byl nikdy nezmínil o desíti dolarech, jež mu půjčil roku 1874; řekl Altonu Grangerovi o tomto nepatrném dloužku a peníze dostal. A jako člověk, který má peníze u lidí, na něž si ani nevzpomene, padl na pijáka, za nějž často platil za starých, lepších časů. A od toho si John Tarwater vypůjčil dolar. Konečně odpoledne usedl do vlaku, jedoucího do San Francisca.

O deset dní později, nesa poloprázdný pytel s přikrývkou a starými šaty, přistál na břehu Dyey v shonu klondyckých vystěhovalců. Byl to hotový blázinec. Náklady o deseti tisíci tunách ležely tu na hromadě a dvakráte tolik tisíc lidí se mezi nimi hemžilo, zvedalo je a odnášelo. Dopravné za pomoci Indiánů přes Chilcoot k jezeru Lindermannovu stouplo ze šestnácti centů na třicet za libru, což znamenalo šest set dolarů za tunu. Polární zima byla tu na dosah ruky. Všichni ji znali a všichni věděli, že z těch dvaceti tisíc málo kdo se dostane odtud, zatím co ostatní tu budou přezimovati a čekati na jarní oblevu.

Na tento břeh vyšel starý John Tarwater a zamířil přímo odtud k silnici do Chilcootu vedoucí, prozpěvuje si oblíbenou písničku, jsa sám učiněný Argus, neobtěžkán zavazadly, protože žádných neměl. Tu noc přespal na pramici, pět mil výše proti proudu řeky, vedle loděnice. Zde tvořila řeka Dyea hlučný horský potok, vytékající z temné úžlabiny pokryté ledovci, v nichž daleko výše bral svůj původ.

Tady časně z rána příštího dne pomohl mužíku, vážícímu sotva více než sto liber, potácejícímu se podél

plavboměru se stoliberním nákladem mouky na zádech. Zadržel mužíka, takže neklopýtl přes plavboměr a neutopil se. Nechtěl tak lehce se zbaviti života, ale mouka na zádech vážila tolik, jako on sám, a byla by jej stáhla dolů.

»Děkuji vám, starče,« pravil k Tarwateru, když ho byl vytáhl v bezpečí.

Zatím, co se zul a vyléval vodu z bot, hovořili. Nejdříve však vylovil z kapsy zlatý desetidolar a podával jej svému ochránci.

Starý Tarwater zavrtěl hlavou a otřásl se zimou, protože ledová voda smočila ho až ke kolenům.

»Nebyl bych však od toho, kdybych s vámi mohl pojísti.«

»To jste ještě nesnídal?« optal se mužík, více než čtyřicetiletý, jménem Anson, s upřímnou zvědavostí.

»Ani sousta,« odvětil John Tarwater.

»Kde máte zavazadla? Napřed?«

»Nemám zavazadel.«

»Chcete se zakoupit v dolech?«

»Nemám ani haléře na to, příteli. Leč to nemá teď takové důležitosti jako teplé sousto.«

— — — — — — — — — — — — —

V stanu Ansonově, na čtvrt míle odtud, Tarwater našel štíhlého, třicetiletého muže s rudými licousy, trápícího se s ohněm z vlhkého dříví vrbového. Představen byv jako Charles, pohlédl zamračeně a vztekle na Tarwatera, který nic si z toho nedělaje, přikročil k ohni a použil mrazivého ranního větru, kterým způsobil prů-

van, druhým tak hloupě znemožňovaný nastavením kamenů, a hned bylo méně kouře a více ohně. Třetí člen družiny, Bill Wilson, nebo, jak mu říkali, Velký Bill, vešel s balíkem asi stočtyřicetilibersním. Charles připravil snídani, kterou Tarwater pokládal za velice nepodařenou: kukuřičná kaše byla spálena napolo, slanina docela a káva nestála za nic.

Hned po jídle všichni tři společníci opásali se prázdnými řemeny a vydali se na cestu k poslednímu svému ležení asi míli dále, kde byl zbytek jejich věcí. Starý Tarwater se pustil do práce. Umyl nádobí, rozštípal dříví, spravil roztržený opasek, nabrousil kuchyňský nůž a sekeru a srovnal rýče a lopaty ve vhodnější balík.

Za krátkou dobu snídaně zarazila ho nejvíce úcta, s jakou se Anson a Velký Bill chovali k Charlesi. Ještě dopoledne, když Anson přinesl stoliberní ranec a chvíli odpočíval, Tarwater mu zdaleka naznačil svůj dojem.

»Abyste věděl,« pravil Anson, »rozdělili jsme si úlohy a máme každý svou práci, kdy jsme zároveň vůdci. Jsem tesař. Až dojedeme k jezeru Lindermanovu a až pokácíme stromy a rozřežeme v prkna, zbudujeme člun. Velký Jim je dřevorubec a horník. Kácí stromy a řídí všechny práce důlní. Naše zavazadla jsou povětšině napřed. Najali jsme si Indiány, aby nám je tam odnesli. Náš společník je s nimi. Jmenuje se Liverpool a je námořník. Až bude člun hotov, převezme vedení a poplujeme přes jezera a řeky do Klondyke.

»A co Charles — pan Crayton — čím je ten?« optal se Tarwater.

»Je obchodník. Nastane-li jeho doba, stane se vůdcem on.«

»Hm,« zamyslil se Tarwater. »Jaké štěstí, sejdou-li se takoví lidé v jednom podniku.«

»Víc než štěstí,« přisvědčoval Anson. »Pouhá náhoda. Jeli jsme každý pro sebe. Setkali jsme se na lodi, plující ze San Francisca, a utvořili jsme kroužek. — Teď půjdu. Charles by mohl nadávat, že nejdu. To víte, nelze přece chtíti, aby stoliberní muž unesl tolik, jako ten, kdo váží stošedesát.«

»Zatím můžete uvařit něco k obědu,« řekl Tarwaterovi Charles, když přišel s břemenem a zpozoroval stopy starcovy zručnosti.

Tarwater uvařil opravdový oběd, vymočil vepřové a boby a opekl na pánvi chléb, což vše bylo tak chutné, že si všichni nemohli ani vynachváliti. Když umyl nádobí, nařezal třísky na ráno, zazpíval svou oblíbenou písničku a vyprávěl jim o velké výpravě do stepí v roce čtyřicátémdevátém.

»Bože, takhle veselo nám nebylo, co jsme tady,« poznamenal Velký Jim, vyklepav dýmku a zouvaje se, aby si ulehl.

»Tak se dělá živobytí snazším, viďte?« opáčil Tarwater vesele.

Všichni souhlasili. »A teď mám návrh, hoši. Přijměte jej nebo nepřijměte, ale vyslechnouti jej můžete. Chtěli byste býti na místě, než umrzne. Vařením ztrávi jeden z vás polovinu času, kterého by mohl použíti jinak. Budu-li vařit pro vás já, půjde vám práce rychleji. Jídlo

bude chutnější a práce bude také jinak vypadat. A ani já zahálet nebudu.«

Velký Jim a Anson už kývali hlavami na souhlas, ale Charles je zarazil.

»Jakou výslužku od nás očekáváte?« optal se starce.

»Oh, o tom si rozhodněte sami.«

»To není obchodnické,« ostře namítl Charles. »Dejte návrh. Hned.«

»Když je tomu tak —«

»To chcete s námi pobýt celou zimu?« přerušil jej Charles.

»Nikoliv, pane, nikoliv. Rád bych se jen převezl ve vašem člunu do Klondyke.

»Vždyť nemáte ani do úst, starče. Umřete hlady.«

»Neměl jsem nikdy nedostatek,« odvětil Tarwater, a oči mu zasvítily podivným ohněm. »Je mi sedmdesát let a ani teď neumru hlady.«

»Dáte mi úpis, že se budete starati sám o sebe, až přijedeme do Dawsonu?« otázal se obchodník.

»Zajisté,« zněla odpověď.

Výraz uspokojení, jež oba společníci projevili nad uspořádáním celé záležitosti, zarazil Charlesa opět.

»Ještě něco, starče. Jsme čtyři a všichni máme právo odpovídati na podobné otázky. Mladý Liverpool je napřed s hlavními zavazadly. Má se vyjádřiti a není tu.«

»Jaký je?« tázal se Tarwater.

»Je drsný námořník a ne vždy v nejlepší náladě.«

»Rád se utrhne na člověka,« dokládal Anson.

»Nadává pod obraz boží,« přisvědčoval Velký Jim.

»Je však počestný člověk,« dodal.

Anson přikývl upřímně k této chvále.

»Nuže, hoši,« uchopil se Tarwater slova. »Vydal jsem se do Kalifornie a dostal jsem se tam. A teď chci do Klondyke. Nic mne od toho neodvrátí, nic. Jdu tam, abych získal tři sta tisíc. Nic mne nezarazí, nic na světě, protože potřebuji peněz jako soli. Nebojím se toho chlapíka, je-li počestný. Pojedu s vámi, až se dostaneme k němu. Zamítne-li můj návrh, odejdu. Mám však za to, že nezamítne, protože pro něho znamenalo by to, že by dále mrzl, a pro mne ovšem, že bych sotva kdy našel lepší příležitost. A jako jsem jist, že se dostanu do Klondyke, tak také je zhola nemožno, aby mne zamítl.«

Starý Tarwater stal se vynikající postavou na cestě, neobyčejně oživené takovými lidmi. Tisíce mužů, vlekoucích na zádech půltunový náklad, dvacetkrát za den chodících míli cesty, jej znalo a přezdívalo mu »Otec Mikuláš«. Při práci stále zpíval svým chrčivým, falešným hlasem. Žádný z těch tří mužů, k nimž se byl přidal, nemohl si stěžovati do jeho díla. Klouby měl sice ztrnulé, — naříkal na rheumatism — chodil pomalu a zdálo se, že to v něm lupe a praská. Poslední na kuti, byl vždy první vzhůru, takže jeho společníci měli horkou kávu, než se dali do práce. A do oběda a než se večeřelo, nalezl vždycky dosti pokdy, aby jim pomohl. Nej-

více unesl šedesát liber. Byl by unesl i sedmdesát pět liber, ale nezvedl je. Jednou vzal na sebe dokonce devadesát liber, cestou však upadl a pak se sotva hnul po kolik dní.

Práce! Na silnici, kde tvrdě pracující lidé po prvé poznali, co je práce, nikdo nepracoval poměrně usilovněji, než starý Tarwater. Dohánění štiplavou zimou a vábení zlatými sny, pracovali do úpadu a klesali únavou. Jedni, tušíce nezdar, se střídeli. Jiní zešíleli a konečně třetí, omrzelí přílišnou námahou, rozcházeli se se svými druhy, rovněž tak pošetilými, jako oni sami.

Práce! Starý Tarwater je zahanbil všechny, přemáhaje statečně své loupání a kašel, jenž ho tolik soužil. Časně z rána nebo pozdě večer, na silnici nebo doma, bylo vždy jej vidět i slyšet, stále něčím se zabývajícího a vždycky děkujícího na pozdrav »Otče Mikuláši«. Leniví nosiči často pokládali svá břemena na kmen nebo na skálu a žadonili: »Zazpívejte nám tu svou z roku devadesátého čtvrtého.« Až když, těžce oddychuje, jim vyhověl, uchopili své rance, pozorujíce, že jim to dodalo nových sil, a brali se dále.

»Jestli si někdo zaslouží převozu,« svěřoval se Velký Jim svým společníkům, »tedy je to náš starý.«

»Máš dobře,« přisvědčoval Anson. »Je to báječný přídavek k naší společnosti a nebyl bych nijak od toho, abychom ho udělali řádným členem —«

»To vás nesmí napadnout!« skočil mu do řeči Charles Crayton. »Až přibudeme do Dawsonu, pustíme ho —

to je ujednáno. Beztoho bychom mu vystrojili jen pohřeb, kdybychom ho nechali u sebe. Ostatně musíme počítati s každým soustem. Nezapomínejte, že jsme ho živili ze svých zásob. Kdybychom se příštího roku ocitli v úzkých, věděli byste, kde hledati příčinu. Potraviny mohou býti do Dawsonu přivezeny až v polovici června a do té doby máme devět měsíců.«

»Dal's do výpravy tolik, co my ostatní dohromady,« přiznával Velký Jim, »a proto máš hlavní slovo.«

»A to taky mám,« ubezpečoval Charles s rostoucím rozčilením. »Je velkým štěstím pro vás, pro vaše bláhové city, že máte mezi sebou někoho, kdo myslí za vás, jinak byste zašli hlady. Říkám vám, že ta doba hladovění nadejde. Promyslil jsem si naše postavení. Mouka bude libra za dva dolary i dráže a nedostane se. Pamatujte má slova.«

Napříč roviny jakoby posypané naplaveninou, nad temnou úžlabinou, táhnoucí se k Ovčímu poli, podél přečnívajících, hrozivých ledovců na skalách a po skaliskách, mrazem popraskaných, po nichž bylo třeba lézti po rukách a po nohách, starý Tarwater chodil a zpíval, obstarávaje při tom stále vaření. Pachtil se průsmykem chilcootským, po holých jeho stráních, za svištění prvé podzimní vánice. Lidé, jsoucí pod ním na nevlídném okraji jezera Sopečného, slyšeli z temna nad sebou se prostírajícího tajemný zpěv:

Jako Argus v dávný čas...

A ze sněhu vídali se vynořiti vysokou, vyzáblou postavu s licousy bílými, v bouři se ztrácejícími, jak se hrbí pod šedesátilibrním nákladem zavazadel.

»Otec Mikuláš!« bylo slyšeti pozdrav. »Zdař bůh!«

— — — — — — — — — — — — —

Dvě míle za jezerem Sopečným leželo Pole štěstí — nazvané tak proto, že tam kdysi našli nízký lesík, takže se bylo lze ohřáti. Vlastně to ani lesík nebyl, nýbrž trpasličí podrost, jenž zvedal sotva stopu nad mech své domýšlivé stonky, plazící se po zemi. Zde, na cestě, vedoucí na Pole štěstí, pokládal starý Tarwater své břemeno na ohromný kámen a nabíral dechu. Mimo tento balvan procházeli pomalu muži, obtížení nákladem, a rychle přecházeli ti, již se vraceli pro nový náklad. Dvakráte starý Tarwater pokoušel se vstáti a jíti dále, a pokaždé, pozoruje svou slabost, klesal zpět, aby nabral nových sil. Mimo sebe slyšel hlasy jej zdravící, poznal také hlas Charlesa Craytona a poznal, že jde s Liverpoolem. Charles přikročil hned k věci, a Tarwater slyšel zřetelně každé slovo Charlesovo, nijak mu nepochlebujícího líčení a o návrhu, aby ho vzali s sebou do Dawsonu.

»Proklatě hloupý návrh,« usoudil Liverpool, když Charles domluvil. »Starý dědek se sedmi křížky na zádech! Když už se sotva táhne, proč ho, u čerta, vlečete s sebou? Bude-li nedostatek, a už to tak vypadá, budeme potřebovati každé sousto pro sebe. Vždyť jsme vzali zásoby pouze pro čtyři, ne pro pět.«

»Zcela správně,« zaslechl Tarwater ubezpečovati druhého. »Jen se nerozčiluj. Ten starý podivín skládá

vše na tvé rozhodnutí, až se s tebou sejdeme. Nezbývá, leč abys návrh jeho zamítl.«

»A ty myslíš, že bych byl s to, starého vyhnati, když jste mu dodali tolik odvahy a využili jeho sil už odtud?«

»Je to však krušná cesta, Liverpoole, a jen silní lidé ji snesou,« omlouval se Charles.

»A já mám být takový špinavec?« zlobil se Liverpool, zatím co se Tarwaterovi svíralo srdce.

»Tak to vypadá,« řekl Charles. »Ty rozhodneš.«

Tu nitro starého Tarwatera se opět naplnilo nadějí, neboť vzduchem jakoby zavířil vichr rouhání, z něhož rachotilo to větami: »Špinaví tchoři!... Hrom a peklo! Ten starý podivín půjde hezky s námi až dolů k Yukonu, rozumíš?... Že to je těžké? Já ti ukáži, co je těžké!... K čertu všechno pošlu, opováží-li se ho někdo dotknouti!... Jen se opovažte! A koukejte, abyste mysleli na poslední věci člověka! Ničemové!«

Tato slova působila na starce tak osvěživě, že lehce, aniž si toho byl vědom, vstal pod břemenem a statečně si vykračoval k Poli štěstí.

Od Pole štěstí k Dlouhému jezeru, od Dlouhého jezera k Hlubokému a od Hlubokého jezera vzhůru přes vysoký horský hřbet a dolů k Lindermanu trval vražedný boj se zimou. Muži si zoufali, věsili hlavy a plakali cestou vysílením. Leč zima nepovolovala. Vichr dul a za notného deště a prudké sněhové vánice Tarwater a jeho společnost skládali poslední věci na břeh.

Klidu však neměli. Napříč jezera, asi míli nad hučící bystřinou, připlavili smrkový kmen a zhotovili pilu. Malou pilkou rozřezali peň na stavební dříví. Pracovali dnem i nocí. Třikráte za noci, dole pod pilou, starý Tarwater omdlel. Za dne dobře vařil a v prázdných chvílích pomáhal Ansonovi stavěti člun u bystřiny, po níž plavili prkna.

Dny se krátily. Vítr se obrátil k severu a foukal nepřetržitě. Ráno slézali unavení muži s pokrývek a v onucích rozehřívali zmrzlé boty na ohni, pro ně vždy udržovaném Tarwaterem. Pověst o hladu ve vnitrozemí šířila se víc a více. Poslední lodi s potravinami, jedoucí z Beringova moře, byly zdrženy nízkou vodou na kraji yukonské roviny, asi sto mil severně od Dawsonu. Ve skutečnosti ležely na stanovišti staré Společnosti Hudsonovy zátoky u Fort Yukonu za polárním kruhem. Mouka v Dawsonu stoupla na dva dolary za kilogram, leč nekoupila se. Pro nedostatek potravin mnozí odešli, a byli mezi nimi boháči z Bonanzy a Eldorada. Představenstvo zlatokopů zabavilo všechny potraviny a odkázalo obyvatelstvo na malý příděl. Muž, který ukryl sebe menší sousto, byl zastřelen jako pes. Stalo se tak už několika.

Za těchto okolností, které zlomilo tolik mladých lidí, i starý Tarwater chřadl. Jeho kašel zesílil a kdyby jeho soudruzi vysílením nespali jako dřevo, jistě by byli vzhůru po celé noci. Byla mu zima i uléhal oblečen. V jeho humoku nezbýval pak ani kousek šatu. Vše, co

měl, ocitlo se na něm a zahalovalo jeho vyzáblou, stařeckou postavu.

»Hleďme!« pravil Velký Bill. »Když všechno na sebe navleče teď, a není ani dvacet, co bude dělat později, až bude mrznouti při padesáti a šedesáti?«

Svezli člun hrubě sbitý po bystřině, dvacetkráte při tom padajíce, a zajeli s ním k jižnímu břehu jezera Lindermanova v prudké vánici. Příštího jitra se chystali nakládati a vydati se na nebezpečnou cestu pěti set mil po jezerech, bystřinách a potocích. Než však sám oné noci ulehl, mladý Liverpool vyšel do noci. Vrátiv se, nalezl celou společnost pohříženu v spánek. Vzbudil Tarwatera a hovořil s ním potichu.

»Poslyšte, starý,« řekl mu. »Dali jsme vám místo v člunu, kterého si jistě zasloužíte. Víte však sám, že jdete do let a také vaše zdraví není pevné. Pojedete-li s námi, smrt vás nemine. — Počkejte, až domluvím. — Za místo na lodi se teď platí pět set dolarů. Našel jsem cestujícího. Je to úředník Aljašské společnosti obchodní. Dává mi šest set, vezmu-li ho s sebou. Ale místo je vaše. Prodáte mu je, strčíte šest set dolarů do kapsy a odjedete do Kalifornie. Za dva dny jste v Dyea a za týden v Kalifornii. Co tomu říkáte?«

Tarwater si odkašlal, chvíli se třásl, až se zmohl na slovo.

»Synu,« pravil, »musím vám něco říci. V roce čtyřicátémdevátém hnal jsem své čtyři páry volů po Planině a neztratil ani jednoho. Hnal jsem je do Kalifornie a

přepravil se s nimi z pevnůstky sutterské do American Baru. Teď jdu do Klondyke. Nic mne nezarazí, pranic. Pojedu na vaší lodi rovnou do Klondyke a vydupám tam tři sta tisíc ze země. Nemá tedy smyslu mluvit o prodeji mého místa. Ale děkuji vám, synu, děkuji mnohokráte.«

Mladý námořník vztáhl bezděčně ruku a uchopil ruku starcovu.

»Pro boha, starče!« zvolal. »Už mlčím. Půjdete. Vy jste ten pravý.« S opovržením podíval se na spící, z nichž Charles Crayton chrápal, až se hory zelenaly. »Nejsou vám ani za mák podobni, starý.«

Vydali se na sever, ač zkušení lidé vrtěli hlavami a prorokovali, že zamrznou v jezerech. Bylo zřejmo, že doba ta nedá na sebe čekat, i nebylo kdy k odkladům. Proto Liverpool se rozhodl, že po bystřině, spojující jezera Lindermanovo a Bennettovo, přepraví člun s celým nákladem. Jinak bylo zvykem člun vyprázdniti a náklad přenášeti. Leč i tenkrát mnoho člunů bralo za své. Na to však nebylo pokdy mysliti.

»Vylezte, starý,« velel Liverpool, když chtěl vjeti do bystřiny.

Starý Tarwater zavrtěl bílou svou hlavou.

»Zůstanu,« prohlásil. »Jen tak se tam dostanu. Vy víte, synu, že jdu do Klondyke. Zůstanu-li v člunu, dostane se tam taky. Vyjdu-li, pak jej pravděpodobně ztratíte.«

»Nesmíme loď přetěžovat,« zvolal Charles, vyskočiv náhle na břeh, když člun odrazil.

»Po druhé čekej na mé rozkazy!« vzkřikl Liverpool za ním, když proud uchvátil člun. »Nemáme kdy, abychom obcházeli říčky a čekali na tebe.«

Co po řece trvalo deset minut, vyžadovalo u Charlesa půl hodiny po souši, i čekajíce na něho u jezera, hovořili s potkávajícími je starousedlíky. Zprávy o hladu byly vážnější než kdy jindy. Severozápadní horní stráž, ubytovaná u jezera Marshova, kde zlatokopové přecházeli území kanadské, nepouštěla dále těch, kdož s sebou neměli sedm set liber potravin. V Dawsonu čekalo tisíc mužů s psími potahy, čekajících, až jezero zamrzne, aby se dostali přes led. Obchodní společnosti nemohly dostáti svým smlouvám o dodávání potravin a společníci metali los o tom, kdo má jíti a kdo zůstati, aby pracoval dále.

»Tady to máme,« pravil Charles, když zvěděl o stráži na hranici. »Přec tomu neujdete, starý.«

»Vylez k nám, poroučel Liverpool. »Jedeme do Klondyke a starý s námi.«

Jižní vítr poskytoval jim příznivou plavbu po jezeře Bennettově, po němž jeli plnými plachtami, pořízenými Liverpoolem. Velký náklad dodával člunu takovou rovnováhu, že bez obavy se svěřil prudkému větru. Otočení o čtyři čárky zrovna v pravý čas, když vjeli do přechodu Caribou, převedlo je k spojce s jezery Taggishským a Marshovým. Za bouřlivého západu slunce a už v šeru přejeli nebezpečné Velké větrné rameno, v němž zahlédli dvě lodi s nákladem zlatokopů ztroskotané a utonulé.

Charles navrhoval, aby na noc přistáli, leč Liverpool jel dále po jezeru Taggishském za hluku příboje na mělčinách a za záře ohňů rozdělaných plavci ztroskotavšími nebo nesmělými. O čtvrté ráno vzbudil Charlesa. Starý Tarwater třesa se zimou, nespal i slyšel, jak Liverpool nařizuje cosi Craytonovi, a vyslechl i jejich rozmluvu.

»Poslyš, příteli Charlesi, a neskákej mi do řeči. Chci, abys si vštípil do paměti jednu věc, totiž: s t a r ý s e d o s t a n e s k r z e s t r á ž. R o z u m í š? D o s t a n e. Až budou prohlížet náklad, zalezc starý pod bedny, rozumíš? Tak se dostaneme z bryndy. Ale to ti povídám: ne se podřeknout —«

»Jestliže si myslíš, že mám na starého spadeno —« začal Charles rozzlobeně.

»Ty si to myslíš,« zarazil ho Liverpool, »vždyť jsem o tom ani necek'. Povídám a vštip si to dobře do paměti: Mysli si, co mysli, to je tvá věc. Přirazíme ke stráži dnes odpoledne. Je třeba, abychom vše dobře provedli, a proto ani slova.«

»Jestliže si myslíš, že —« začal Charles opět.

»Poslyš,« odbyl ho Liverpool. »Už jsem řekl. Mysli si, co mysli. Je mi po čertech málo po tom. Ale řeknu ti, co si já myslím. Kdyby se to zkazilo a starý musel nazpět, na prvním osamělém kousku země tě vysadím na břeh. A zbiji tě jako psa. Nehrej si se mnou. Nebude to jen na polovic, zbiji tě, až hrdlo ráčí. Nezabiji tě, ale daleko k tomu nebude.«

»Co mám tedy dělat?« brečel skoro Charles.

»Jedno,« bylo Liverpoolovo poslední slovo. »Umíš se modlit? Tedy jdi a modli se za to, abychom starého šťastně provezli stráži. Toť vše. A teď si jdi po svých.«

— — — — — — — — — — — — — —

Než dojeli k jezeru Le Barge, byla země tak pokryta sněhem, že by neroztála ani za půl roku. Na okrajích tvořil se již led, i nemohli dle libosti přistávati. U ústí řeky, vlévající se do jezera, nalezli sto člunů bouří zaražených. Ze severu, přes širou hladinu velkého jezera, dula neustále sněhová vichřice. Tři dni sněžilo, i oni zápasili s bouří, čtyři veslovali a starý Tarwater vyhazoval led, v nějž se do člunu vniknuvší voda proměňovala.

Den co den, znaveni k smrti, obraceli se zády k bojišti a couvali do řeky. Čtvrtého dne sto člunů vzrostlo na tři sta a dva tisíce plavců vědělo, že vánice věští zamrznutí Le Barge. Horské řeky ještě nějaký den potekou, leč konečně také zamrznou, i budou odsouzeni čekati tu po šest měsíců, než budou moci dále.

»Dnes prorazíme,« oznamoval Liverpool. »Vrátit se nemůžeme. A ti, kdo by snad už umírali u vesel, oživnou, a tak projedeme.«

Prorazili, na sklonku dne dosáhli středu jezera a po celou noc, kdy vítr se utišil, jeli, usínajíce s veslem v ruce, buzeni Liverpoolem a stále jako by byli v objetí jakési nekonečné noční můry, zatím co nad nimi hvězdy vzešly a hladina jezera nabyla podoby hladkého papíru,

pokryta tenkým ledem, který chřestil jako rozbité sklo, jak do něho bouchala vesla.

Když nadešel chladný, jasný den, vjeli do řeky, mající za sebou moře ledu. Liverpool prohlédl starého poutníka a shledal, že je téměř bez sebe. Přistál k břehu, aby rozdělal oheň a řádně ho ohřál. Charlesovi to nebylo vhod. Prý ztráta času.

»To je má věc, proto zanech hloupostí,« odbyl jej Liverpool. »Nezdržíme se dlouho. Vylez tedy a rozštípej hodně dříví. Já budu dohlížet na starého. Ty, Ansone, rozdělej na břehu oheň. A ty, Bille, připrav kamínka. Starý není tak mlád jako my, a proto musí míti na palubě oheň, aby si k němu usedl.«

Stalo se. A loď, uchvácena proudem a podobna parníku kouřem vystupujícím ze dvou trub kamínek, narážela na mělčiny, smýkala se bystřinami a klouzala soutěskami, mříc stále hlouběji v severní zimu. Velká a malá řeka Lososí trousily ledovou tříšť do hlavního toku, když pluli mimo, a v rýze, již loď ponechávala za sebou, objevovaly se kusy ledu a pokrývaly povrch křišťálovou pěnou. Dnem i nocí led na okrajích se šířil a šířil, až v klidných místech rozkládal se daleko od břehu. Starý Tarwater, zahalený do svých šatů, seděl u kamen a udržoval oheň. Pluli ve dne v noci, neodvažujíce se zastaviti z obavy, aby nezamrzli, strhujíce s sebou víc a více tříště ledové.

»Nu, jak je, starý?« volával na starce Liverpool.

»Výborně,« odpovídal Tarwater.

»Jak se vám odplatím, synu?« ptával se Tarwater, šťourající v ohni, Liverpoola, který mával rukou, již měl volnou, aby ji vystřídal druhou, řídě tak loď.

»Zazpívej mi svou písničku, starý,« zněla stále táž odpověď.

Tarwater už už se dal do zpěvu, když v tom loď proklouzla ledovými krami a zastavila se u břehu Dawson City a celé pobřeží nastavilo sluch vítěznému chvalozpěvu:

»Jako Argus v dávný čas
Helladě své vale dali,
tm-tm, tm-tm, tm-tm, tm,
za zlatým se rounem brali.«

A co neudělal Charles? Co neudělal Charles tak tajně, že nikdo z družiny, a nejméně námořník se o tom nedověděl? Viděl dvě velké pramice plné lidí, i dověděl se, že to jsou ti bez potravy, sehnaní Správou bezpečnosti a posílaní jí dolů do Yukonu. Z Dawsonu je odvleče poslední parníček, i je naděje, že dostihnou do Fort Yukonu, kde odpočívají parníky, dříve, než řeka zamrzne. Každým způsobem, nechť to dopadne jakkoliv, Dawson se zbaví jejich přítomnosti, vyjídající druhým zásoby. Charles zaskočil k Správě bezpečnosti a pošeptal jí o Tarwaterovi, v jakých okolnostech majetkových i tělesných přijel. Tarwatera sebrali mezi posledními, a když se mladý Liverpool vrátil k člunu, viděl s pobřeží, jak lodi vzdalují se skrze led a mizejí za ohybem.

Plujíce stále ledem a často unikajíce ztroskotání na mělčinách yukonských, lodi dostaly se o několik set mil dále na sever a zamrzly zrovna na blízku lodí, vezoucích potraviny. Zde, za severním polárním kruhem, zůstal starý Tarwater a přečkal dlouhou zimu. Štípaje dříví pro parníky, vydělával si touto několikahodinnou prací stravu. Zbytek dne nedělal nic a vysedával ve své světničce.

Teplo, klid a hojná strava zahnaly kašel a vrátily mu zdraví, jaké bylo možno v jeho pokročilém věku. Před vánocemi nedostatek svěží zeleniny způsobil, že propukly kurděje, a zklamaní dobrodruzi k svému neštěstí uléhali na své pryčny. Tarwater si počínal jinak. Ještě než se objevily u něho prvé příznaky nemoci, uchýlil se k svému jedinému léku, totiž k cvičení. Kdesi vyslídil stará oka a od kapitána jednoho parníku vypůjčil si starou ručnici.

Takto se vyzbrojiv, zanechal štípání dříví a začal dělat divy. Ani to jej nesklíčilo, když i u něho se dostavily kurděje. I teď pilně kladl a při tom si prozpěvoval starou svou píseň. Žádný zoufalec nebyl s to, aby otřásl jeho důvěrou v myšlenku, že vydupe ze země oněch tři sta tisíc aljašského zlata.

»Vždyť tady není zlatých polí,« namítali mu.

»Zlato je všude, kde ho hledáme, synu, vždyť jsem byl na něm dříve, než jste se narodil, v roce čtyřicátém devátém,« zněla odpověď. »Byla Bonanza něco jiného, leda potok napájející lesy? Nikdo se na ni blíže nepodíval. A přece při každém zabrání vyrýžovali na pět set

dolarů a získali padesát milionů. S Eldoradem se to mělo stejně. Snad zrovna pod tímto pokojíčkem, nebo vpravo za tímhle pahorkem leží miliony, čekající, až nějaký šťastlivec, mně podobný, přijde a sebere je.«

Koncem ledna přihodilo se mu neštěstí. Nějaký bídný tvor (měl za to, že to byla divoká kočka), chytiv se do jeho pasti, odtáhl ji s sebou. Šel po stopě, leč sníh zavál mu zpáteční cestu, ztratil směr a zabloudil. Panovalo téměř po dvacet hodin denně temno, jasně vidět bylo velice málo, a přes svou námahu a pro sníh stále padající scházel s pravé cesty víc a více. Na štěstí v severních krajích, padá-li sníh, teploměr stoupá, a tak místo obvyklých čtyřiceti, padesáti, ano šedesáti stupňů pod nulou teplota činila pouze patnáct stupňů pod nulou. Rovněž byl teple oděn a měl škatulku sirek u sebe. Pátého dne zabil raněného losa, vážícího přes půl tuny, a tak své postavení vydatně zlepšil. Utábořil se mezi podrostem a tak se chystal přezimovati, až by lidé, vydavší se na jeho vyhledání, jej našli, neboť jeho nemoc se horšila.

Leč uplynuly skoro dvě neděle a po lidech nebylo ani památky, zatím co s ním bylo hůř a hůře. Sedě u ohně, chráněn od vnějšího chladu stěnou z větví, vyležel skrčen celé hodiny v spánku i v bdění. Spánku však ubývalo, i měnil se v polospánek a v snění, jasné vědomí mizelo a klesalo hlouběji a hlouběji v propast, v níž tonul člověk, než se stal člověkem, a stav se jím, první z živočichů zahleděl se na sebe vnitřním zrakem a položil za-

čátky mravouky v základ nočních přízraků oživených příšerami vlastních svých nízkých tužeb.

Jako člověk, zmítaný horečkou, budící se chvílemi k vědomí, starý Tarwater procítal, uvařil si losí maso a udržoval oheň. Leč čím dále, tím více podléhal zmalátnělosti, nevěda, kdy bdí a kdy sní. A zde, v nezapomenutelné hrobce nenapsaných lidských dějin, nemyslitelné a vymykající se všelikým představám, jako na stránky plné nočních vidění nebo nemožných dobrodružství šílence narážel na obludy stvořené v prvém zaplání lidského mozku, jež odtud nutily jej spřádati sny obraznosti, s nimiž mu bylo bojovati nebo od nich utíkati.

Jedním slovem, tížen svými sedmdesáti lety, v ohromné, mlčelivé osamělosti severu, starý Tarwater jako v uspání vzbudil v sobě dětinský rozum prvého člověka. V stínu třepetavých křídel smrti se Tarwater krčil a jako jeho dávný předek, člověk-dítě, zacházel do kraje mythů a zbožňování slunce, sám pokládaje se za hrdinu, vyšlého dobýti nepamětného pokladu, nesnadno dosažitelného.

Buď musí se zmocniti tohoto pokladu — tak zněl nezvratný úsudek stinné země nevědomí — anebo klesnouti v moře vše stravující, temného požírače světla, jenž pohlcoval každé noci slunce... to slunce, které se zrozením jitra vycházelo znovu na východě a které stalo se prvnímu člověku prvním obrazem nesmrtelnosti. To vše, v hlubině jeho bezvědomí (stinná západní země mizejícího světla), bylo nedaleký soumrak smrti, v jehož temno pomalu scházel.

Leč kterak také uniknouti této soumračné obludě, jež ho znenáhla pohlcovala? Byl příliš skleslý, aby snil o uniknutí nebo pocítil aspoň touhu po uniknutí. Pro něho skutečnost přestala. Z něho samého vzejíti nemohla. Jeho léta jej příliš tížila, malomocnost nemoci a otupělosti, stesk ticha a chladu příliš hluboce působily. Jen zvenčí mohlo naň zadouti skutečností a probuditi v něm vědomí skutečnosti. Jinak musí klesnouti do říše stínů a zajíti v úplném vyčerpání.

Leč ten závan skutečnosti přišel a narazil na jeho sluch hlasitým, výbušným rachotem. Po celých dvacet dní, za teploty, jež nikdy neklesla pod padesát stupňů pod nulou, ani jediný závan větru nezanesl k němu nejnepatrnější pohyb, ani nejslabší zvuk nepřerušil ticho. Jako kuřák opia, odvracející svůj zrak s ohromných zdí snu k úzkým stěnám pokojíku, tak starý Tarwater nad dohasínajícím ohněm patřil roztržitýma očima před sebe na velkého losa, který zaraženě hleděl na něho, táhna za sebou poraněnou nohu a jsa zřejmě na smrt vysílen, rovněž slepě řítil se do země stínů, vzbouzeje ke skutečnosti, prve než vkročí do ohně Tarwaterova.

Stařec stáhl velkou koženou rukavici, uvnitř vycpanou, s pravé ruky. Shledal, že ukazováčkem nemůže ani pohnouti. Pečlivě, pomalu, po kolik minut třel holou rukou pod přikrývkou, o kožich i o prsa na košili a v teplém rukávě o svou levici. Prošlo několik minut, než mohl pohnouti prstem a pak stále pomalu a opatrně položil ručnici na rameno a přes oheň vystřelil na mohutné zvíře.

Na tuto ránu jeden z poutníků do říše stínů zřítil se do temna a druhý povznesl se k světlu, kymáceje se opile na svých zesláblých nohou, třesa se zimou a rozechvěním, protíraje zakalené oči třesoucími se prsty a rozhlíželo se po zdejším světě, jenž se k němu vrátil s takovou chorobnou náhlostí. Vzchopil se a uvědomil si, jak dlouho, dlouho spočíval v objetí smrti. Odplivl si rozhodně, slyšel, jak slina zachrastila v mrazu, a usoudil, že je jistě hodně pod šedesát stupňů. Opravdu také v ten den lihový teploměr ve Fort Yukonu ukazoval sedmdesát pět stupňů pod nulou, což vzhledem k tomu, že bod mrazu je třicet dva stupně nad nulou, rovnalo se sto sedmi stupňům mrazu.

Ponenáhlu mozek Tarwaterův oživoval. Zde, v této nesmírné osamocenosti, vládla smrt. Přišli sem dva ranění losi. Podle oblohy, jež při nastalých velkých mrazech se vyjasnila, určoval, kde se ocitl, a připomněl si, že oba ranění losi přiběhli od východu. Proto byli jistě na východě lidé — nebyl s to říci, zda běloši či Indiáni, ale v každém případě lidé, kteří mohli mu pomoci přistáti na břehu skutečnosti okružujícím moře temnoty.

Pomalu, ale přece, vydal se na cestu, ozbrojen ručnicí, náboji, sirkami a dvacetiliberním balíkem losího masa. Jako omládlý Argus, ač ochromlý a vrávoraje, ukázal záda záhubnému západu a vykročil směrem k slunečnému, rodícímu se východu...

Prošly celé dny — kolik jich prošlo, nezvěděl nikdy — v snech a viděních, prozpěvuje si svou starou píseň zlatokopů z roku čtyřicátého devátého, jako plavec to-

noucí a přec se snažící, aby se udržel nad strhující jej temnotou, přišel po sněžném úbočí k soutěsce a uviděl pod sebou kouř a lidi, kteří uzřevši jej, ustali ve svém díle. Stále vrávoraje a zpívaje, sešel s vršku. A když nemohl pro nedostatek dechu dále, slyšel, jak naň volali různými jmény. A když stanul mezi nimi, nebyl s to chopiti se slova a jen velké slzy stékaly mu z očí. Dlouho tiše plakal, až jako by se byl docela vzpamatoval, usedl do sněhu, zatím co klouby jeho zapraštěly víc než kdy jindy, klesl a omdlel.

— — — — — — — — — — — — — —

Ani ne za týden byl starý Tarwater na nohou a pachtil se po domácnosti, vaře a myje nádobí pro pětičlennou společnůstku v zátoce. Byli to zbloudilí osadníci, kteří ani nevěděli, že jsou v oblasti klondycké. Teprve on je o tom zpravil. Živili se skoro jen masem losím a sobím a sušenými lososy, zajídajíce je divokými jahodami a šťavnatými kořeny, vytrhanými v létě. Zapomněli už, jak chutná káva, oheň rozdělávali čočkou, nosili s sebou hořící pochodně, kamkoliv šli, a v dýmkách kouřili suché listí, jež štípalo na jazyku a dusilo.

Před třemi lety hledali zlato od ústí Koyokuku na sever až k ústí řeky Mackenzie u Ledového moře. Zde, na rybářských lodích uzřeli naposled bílé tváře a zaopatřili se od nich solí a tabákem. Davši se na jihozápad, k místu, kde se slévají Yukon a Porcupine směrem k Fort Yukonu, našli v této šířce zlato i zůstali tu.

S radostí pozdravili příchod Tarwaterův a rádi naslouchali jeho vypravování o roce čtyřicátém devátém,

nazvavše ho Starým hrdinou. Čajem, uvařeným z jehličí, vnitřní kůry vrbové a kyselých a hořkých kořenů a bobulí zbavili jej kurdějí, takže nekulhal a přibýval na váze. Také nevěděli, proč by neměl zúčastnit se vybírání zlatého pokladu.

»Nevíme, jak to bude s těmi vašimi třema sty tisíci,« řekli mu jednou z rána při snídani, než se dali do díla, »ale snad stačí sto tisíc taky, viďte, starý? Na tolik jsme asi ocenili ložisko pro každého, více nám sotva přinese, poloha na to ukazuje.«

»Víte, hoši,« odvětil starý Tarwater, »pěkně vám za to děkuji. Sto tisíc jsou hezké peníze a mnohému by stačily. Ale já nesložím ruce, dokud nebudu míti svých tři sta tisíc. Proto jsem sem přišel.«

Smáli se a potleskem odměnili jeho snahu i doznali, že se musejí shánčti po bohatším ložisku pro něho. A Starý hrdina si řekl, když nastalo jaro a on stal se čilejším, že by se měl po něčem poohlédnouti.

»Nedal bych za to nic,« pravil, ukazuje na pahorek za vodou, »že tamhle ten mech pod sněhem vězí kořeny ve zlatě.«

Víc neřekl ani slova, leč když slunce stoupalo výš a výše a dny se dloužily a teplily, hleděl často přes potok na jisté místo v stráni. A jednoho dne, když obleva dostoupila vrcholu, přešel bystřinu a vylezl na stráň. Na několika místech půda roztála již na palec hluboko. U jednoho se zastavil, uchopil kus mechu svýma kostnatýma rukama a vytrhl jej i s kořeny. Blýskavá žluť zaleskla se na slunci. Setřásl mech, a na zem vysypaly se

jako štěrk hrubé hrudky. Bylo to zlaté rouno, připravené, aby je ostříhali.

Pamětihodno v aljašských letopisech je léto roku 1898 s oním spěchem z Fort Yukonu do kraje, jemuž vévodí pahorek Tarwaterův. A když Tarwater prodal své kutiště obchodnímu domu Bowdie za pouhý půl milionu a vracel se do Kalifornie, jel na mezku po nově ražené silnici s pohodlnými domky podél cesty přímo k parníku, kotvivšímu u Fort Yukonu.

Při prvém obědě na parníku jedoucím ze St. Michaelsu, obsluhoval jej sklepník o zšedivělých vlasech, tvářích bolem a těle kurdějemi znetvořeném. Starý Tarwater se musil naň podívati dvakráte, aby se přesvědčil, že je to Charles Crayton.

»To jste se měl tak zle, synu?« otázal se Tarwater.

»Už jsem měl takové štěstí,« naříkal druhý, když byl poznal tazatele a pozdravil se s ním. »Mne samojediného z našeho společenstva zachvátily kurděje. Dařilo se mi prahanebně. Ostatní tři jsou zdrávi a pilně pracují, zásobujíce se, aby se této zimy poohlédli po zlatě v Bílé řece. Anson vydělá denně dvacet pět dolarů tesařením, Liverpool dvacet kácením dříví pro vodní pilu a Velký Bill pracuje jako přední dělník na pile za čtyřicet dolarů denně. Dělal jsem rovněž, seč jsem byl, ale ta nemoc...«

»To je pravda, synu, dělal jste, seč jste byl, ale toho bylo málo, protože jste se moc rozčiloval přílišným počítáním. Něco vám povím. Takovýmhle způsobem se nevyléčíte. Zaplatím vám cestu za to, že jste mne tenkrát

vzali s sebou, lehnete si a odpočinete si cestou. Co budete dělat, až přistaneme v San Franciscu?«

Charles Crayton pokrčil rameny.

»Povím vám ještě něco,« pravil Tarwater dále. »Tam je dosti práce po hospodářstvích. Pak byste mohl se zase vrátiti.«

»Snad bych mohl dělati něco pro vás —« začal Charles spěšně.

»Nikoliv, p a n e,« prohlásil Tarwater důrazně. »Ale tam potřebují lidí na kopání, na štípání dříví, a při tom podnebí je zdravé...«

Tarwater přišel domů jako pravý marnotratný otec, pro nějž bylo zabito tučné tele a přihotoveno. Než však usedl za stůl, musil všecko projíti kolem dokola. A synové a dcery po krvi i po zákonu museli jíti s ním a lačně mu líbali starou kostnatou ruku, jež měla půl milonu na rozdání. Byl pánem a každému jeho sebe skrovnějšímu přání bylo bez průtahu vyhověno. Jda mimo sešlé vodní kolo, jež kdysi sám budoval ze dříví čerstvě pokáceného, zazářil v obličeji, když se zahleděl po údolí tarwaterském a odtud výš a výše až k vrcholku hory Tarwaterovy, po všem, co bylo nyní opět jeho.

V tom jej cosi napadlo, i musel odvrátiti obličej a skloniti hlavu, aby ukryl blesk zakmitnuvší se mu v očích. Stále provázen celou rodinou, zašel k polorozpadlé stodole. Tam zvedl se země starou rozeschlou rozporku.

»Williame,« povídá. »Vzpomínáš si na náš rozhovor, než jsem odjel do Klondyke? Vzpomínáš, viď? Nazval's

mne tenkrát bláznem. Řekl jsem, že můj otec by byl o mne přerazil rozporku, kdybych byl mu řekl něco podobného.«

»Ale to bylo jen žertem,« omlouval se William.

William byl našedivělý, čtyřicetipětiletý, a jeho žena a dospělí synové stáli v hloučku, zvědavě přihlížejíce, jak otec Tarwater svléká kabát a podává Mary, aby mu jej podržela.

»Williame — pojď sem!« poroučel pánovitě.

Chtě nechtě William šel.

»A teď ochutnej, Williame, synu, z toho, čím mne můj otec tak často obdařoval,« pravil starý Tarwater a bil rozporkou po synových zádech. »Buď rád, že nedostaneš taky po hlavě. Můj otec měl divnou povahu a nikdy nekoukal, kam bije. — Jen sebou tak neškubej. Mohl bys nějakou na ni dostat. A teď mi řekni, milý synu, jediné slovo: jsem blázen?«

»Ne!« vykřikl William, bolestí vyskakuje. »Nejste blázen, jako že bůh je na nebi!«

»Tak se mi líbíš,« poznamenal starý Tarwater rozvážně, odhodil rozporku a oblékl si kabát. »A teď k obědu!«

Glen Ellen, Kalifornie, 14. září 1916.

PRINCEZNA.

V džungli plápolal vesele oheň a podle něho provaloval se dobrácky, ale strašně vypadající muž. Byla to houština h o b o, rozložená v tenkém pásc lesním mezi náspem železničním a břehem řeky. Muž však nebyl h o b o. Zapadl tak v sociální propast, že by pravý h o b o neseděl u téhož ohně. Tulák-začátečník by si snad k němu usedl, ale sotva déle, než by ho poznal. Pravý h o b o, nevěstky, pouliční zloději vrhli by se snad leda na jeho hadry, nemá-li tam nějaký groš, a vyhnali by jej do řemnoty. Nejsprostší opilec by o sobě myslil více.

Byltě tento muž tulákem nejhrubšího zrna, majícím k sobě pramálo úcty a v sobě ani ne tolik pýchy, aby nejedl ze špinavé nádoby. Vypadal opravdu strašlivě. Bylo mu snad šedesát let, ale mohlo mu býti devadesát. Šaty jeho by jistě hadrář opovrhl. Ranec vedle něho ležící obsahoval, jak bylo vidět, rozedraný svrchník a prázdnou, učouzenou nádobu od rajských jablíček, prázdnou, rozbitou nádobu od mléka, kus masa psího, zabaleného v hnědém papíře, podle všeho vyprošeného u některého řezníka, mrkev, kterou přejelo kolo vozu

na ulici, tři plesnivé brambory a nakousnutý bandur, vytažený ze strouhy, jak bylo patrno z bláta jej obalujícího.

Ohromné licousy, barvy špinavě šedé, po léta neupravené, vyrůstaly mu z tváří. Byly asi bílé, panovalo však léto, i nebyly po nějaký čas vystaveny na pospas lijáku. Ostatek obličeje, pokud byl viditelný, vypadal jakoby zasažený ručním granátem. Nos měl strašně znetvořený, kobylka nosní scházela vůbec a jedno chřípí zvící hrachu zíralo dolů, kdežto druhé, asi jako čermáčí vejce velké, čouhalo vzhůru k nebi. Jedno oko pravidelné velikosti, kalné a zamlžené, tak se vykulovalo, že byla obava, aby neprasklo, a stále, dle všeho stařeckostí, hojně slzelo. Druhé oko, stěží větší oka veverky, ale povážlivě jasné, kroutilo se kosmo k chlupaté jizvě, vedoucí přes obočí. Jedna ruka mu scházela.

A přece byl vesel. Na jeho tvářích odrážela se smyslná rozkoš plynoucí z toho, jak se jedinou svou rukou drbal po zádech. Prohrabával zbytky jídla, o něčem se radil s sebou samým a konečně z vnitřní kapsy kabátu vytáhl lahvičku. Byla naplněna bezbarvou tekutinou, a jak si ji prohlížel, jeho očka zahořela jasněji a rychleji zamrkala. Vyňav nádobu od jablíček, vstal, sešel po krátké cestičce k řece a vrátil se s nádobou naplněnou říční vodou, nevalně čistou. V nádobce od mléka smíchal jeden díl vody se dvěma díly tekutiny z lahvičky. Tato tekutina byla líh a u lidí toho druhu známa jménem »alki«.

Volné kroky, přicházející od železničního náspu, vyrušily ho, dříve než se dal do pití. Postaviv nádobu pečlivě na zem mezi nohy, pokryl ji kloboukem a úzkostlivě čekal, co bude dále.

Z temna vynořil se muž zrovna tak ošumělý jako on. Příchozí, jemuž mohlo býti padesát, ale i šedesát let, byl nepřirozeně tlustý. Byl učiněná tlouštka. Co bylo na něm, bylo tlusté. Tlustý nos jeho byl velký jako vodnice a téhož tvaru. Jeho víčka oční se břichatila a modré oči s nimi závodily. Na mnohých místech švy jeho šatů ustoupily tloušťce tělesné. Lýtka mu srostla s nohama, neboť jeho boty div nepraskaly. Honosil se jen jednou rukou a na ní visel nevelký, rozedraný ranec, umazaný blátem místa, kde muž naposled přenocoval. Šel vpřed opatrně, přesvědčiv se však o neškodnosti muže u ohně, přikročil k němu.

»Hola, starý,« pozdravil příchozí, poté patře na chřípí osloveného, obrácené k nebi, otázal se: »Poslechni, Vousáči, mnoho-li rosy pojme asi ten tvůj nos, co?«

Vousáč zamručel cosi v hloubi svého hrdla a plivl do ohně na znamení, že ona otázka jej pranic nepotěšila.

»U svatého Michala,« chechtal se Tlouštík, »překvapí-li tě bouřka, utopíš se jako kotě, když nemáš deštník, nemyslíš?«

»Docela možné, Tlouštíku, docela možné,« mručel Vousáč omrzele. »Nepovídáš nic nového.«

»Ale pití můžeš, viď?« chlácholil jej hned Tlouštík tímto vyzváním, jedinou svou rukou zručně rozvazuje uzle svého rance.

Z rance vynesl na světlo denní láhev »alki«. Leč od náspu zazněly opět kroky, i skryl láhev rovněž pod klobouk na zem mezi nohama.

Nový příchozí však nejen že byl z jejich rodu, nýbrž měl rovněž jako oni jednu ruku. Pohled na něho byl tak zarážející, že jej přivítali pouhým zamručením. Byl vysoký a vyzáblý jako kostlivec, a jeho obličej podobal se masce smrti, takže působil odpuzujícím dojmem a připomínal noční přízrak, jak jej Doré malovával. Jeho bezzubá ústa o tenkých rtech budila podobu strašné rány pod velkým, zakřiveným nosem, který se téměř dotýkal brady a podobal se orlímu zobáku. Jeho ruka, suchá a ohnutá, byla jakoby jeho spárem. Oči jeho, perlově šedé, nemrkající a pevně vpřed patřící, byly trpké jako smrt, smutné a nelítostné. Jeho přítomnost působila chladem a Vousáč i Tlouštík bezděčně přisedli k sobě blíže, jako by se chtěli chrániti od jeho neuhodnuté vyhrůžky. Využiv příležitosti, Vousáč tajně shrábl k sobě něco kamení pro případ potřeby. Tlouštík šel v jeho stopách.

Seděli oba olizujíce se, tváříce se jako při něčem přistižení, a nehybné oči strašného člověka zarývaly se tu do toho, tu do onoho, a pak zase na kameny, jež měli připraveny.

»Hm!« zašklebil se strašlivec tak hrozivě, že Vousáč i Tlouštík bezděčně sáhli po zbrani prvotního člověka.

»Hm!« opakoval, strčiv svůj dráp s rychlým rozhodnutím do bočné kapsy svého kabátu. »Zdá se, že mne chcete nějak nevalně přivítati.«

Dráp se objevil, svíraje v pěsti šestilibrní železný kotouč.

»Ani nás nenapadne, Dlouháne,« zazpíval Tlouštík.

»Kdo, u čerta, jste, že mi přezdíváte Dlouhánů?« ozvalo se vrčivě.

»Já? Jsem Tlouštík, a vás jsem dříve nikdy neviděl —«

»A tadyhle ten je, myslím, Vousáč, viďte, s tím okem zkrouceným vzhůru a s tím nosem a obličejem, až i brání?«

»Už je tomu tak,« zamručel Vousáč nevlídně. »Pěkné věci to o sobě slyším. Ale to říkají všichni. A co ten deštník, abych se neutopil —«

»Nejsem zvyklý společnosti — nemám jí rád,« zavrčel Dlouhán. »Zamýšlejí-li tedy páni něco, nechť se mají na pozoru.«

Vylovil z kapsy kus doutníku, zřejmě zvednutý někde v příkopě, a strkal jej do úst, aby jej rozžvýkal. Úmysl svůj však změnil, divoce pohlédl na své společníky a rozvázal ranec. V jeho ruce objevila se lahvička »alki«.

»Nu,« zavrčel, »snad vám budu moci uštědřiti lok z tohohle, třeba toho není moc.«

Ve zvadlém jeho obličeji bylo lze zpozorovati uspokojení, když uzřel, že jeho druzi pyšně nadzvedli své klobouky a ukázali, co skrývaly.

»Tady je voda, smíchejte si to,« pravil Vousáč, podávaje mu nádobu s říční špínou. »Není to valné,« dodal s omluvou. »Ale —«

»Eh!« odtušil Dlouhán krátce, míchaje nápoj. »Pili jsme horší věci.«

A přece, když bylo vše připraveno a nádoby s »alki« ocitly se v jejich rukou, tři bytosti, kdysi lidé, se zarazily jako podle dávného zvyku a bylo na nich vidět, jako by se něčeho styděly.

Vousáč se vzpamatoval první.

»Já už pil jinačí věci,« pochlubil se.

»S cínu,« posmíval se Dlouhán.

»Se stříbra,« opravil jej Vousáč.

Dlouhán otočil na Tlouštíka zkoumavý, tázavý pohled.

Tlouštík přikývl.

»Za čestným stolem,« pravil Dlouhán.

»Ještě výše,« opravoval Tlouštík. »Jsem z dobrého rodu a nikdy jsem nejel druhou třídou. První nebo v mezipalubí, leč nikdy mezi.«

»A vy?« otázal se Vousáč Dlouhána.

»Připíjel jsem samé královně, bůh ji ochraňuj,« odvětil Dlouhán slavnostně, aniž zavrčel nebo se posmíval.

»V kuchyni?« pošklebował se Tlouštík.

V okamžiku hmátl Dlouhán po svém kotouči, Vousáč pak a Tlouštík po svých kamenech.

»Jen se nerozčilujte,« chlácholil Tlouštík Dlouhána a odhodil kámen. »Nejsme sebranka. Jsme gentlemeni. Napijme se jako gentlemeni.«

»Napijme se, jak se sluší,« schvaloval Vousáč.

»Smažme to,« souhlasil Dlouhán. »Mnoho kořalky jsme prolili hrdlem od té doby, co jsme byli gentlemeny.

Leč zapomeňme na dlouhou cestu svého putování a napijme se, aby se nám dobře spalo, jako jsme dělávali za mlada.«

»Ano, jako naši otcové,« opravil Tlouštík, v jehož mozku zazářily staré vzpomínky.

Druzí dva přikývli na souhlas, že jsou rodem z otců stejně vznešených, a zvedli »poháry«.

— — — — — — — — — — — — — —

Dopivše, vytáhli ze svých hadrů nové lahvičky a v mozku jim zavládl příjemný pocit, třebaže si dosud neřekli svých pravých jmen. Leč jejich angličina se změnila. Mluvili správně, nářečí tulácké zmizelo s jejich rtů.

»Mám silnou soustavu tělesnou,« vykládal Vousáč. »Pramálo lidí by přečkalo, co jsem prožil. A nikdy jsem o sebe nedbal. Kdyby mravokárci a fysiologové mluvili pravdu, byl bych už dávno mrtev. A s vámi se děje totéž. Podívejte se na sebe, na svůj pokročilý věk, jak pijete, že by mladí toho nesnesli, a spíte pod širým nebem na holé zemi, netknuti zimou, deštěm i bouří, beze strachu ze zápalu plic nebo podagry, které by připravily polovinu mladíků do nemocnice.«

Umlkl a míchal znovu nápoj, kdežto vyprávění přejal Tlouštík.

»A při tom jsme veselí,« honosil se. »A starých lásek vzpomínáme,« usekl z Kiplinga. »Bloudíce krajem plni veselí —«

»Kdysi,« dodal Dlouhán za sebe.

»Musím s tím ven, musím,« dodal Tlouštík. »A byli jsme milováni princeznou — aspoň já.«

»Tak nám o tom něco pověz,« žádal Vousáč. »Noc je dlouhá, proč bychom se nemohli vrátiti pod střechu královskou aspoň vzpomínkou?«

Nejsa od toho, Tlouštík posilnil se douškem a chvíli se rozmýšlel, jak nejlépe začíti.

»Abyste věděli, jsem z dobré rodiny. Percival Delaney, opakuji Percival Delaney, nebyl svého času osobou v Oxfordu neznámou — ne jako dobrý žák, přiznám se, ale jeho veselí kumpáni z té doby, jsou-li ještě na živu, jistě se naň pamatují —«

»Moji předkové přišli s Vilémem Dobyvatelem,« přerušil jej Vousáč, podávaje mu ruku na důkaz uznalosti.

»Jaké je vaše ctěné jméno?« optal se Tlouštík. »Zdá se, že jsem je prve špatně zaslechl.«

»Delarouse, Chauncey Delarouse. Nikterak špatné jméno.«

Potřásli si rukama a pohlédli na Dlouhána.

»Nu, když jsme tak daleko...« začal Tlouštík.

»Bruce Cadogan Cavendish,« začal Dlouhán mrzutě. »Vyprávějte, Percivale, o své princezně a o střeše královské.«

»Oh, byl jsem mladý čert, jakých je zřídka,« začal Percival. »Doma i venku. Ale taky jsem vypadal k světu, než jsem se stal tímhle — mistr v každé hře, střelec, boxer i plavec. V Austrálii jsem získal kolik cen a v plování měl jsem prvenství na čtvrt míle. Ženy se otáčely, šel-li jsem mimo. Ženy! Dej jim bůh štěstí!«

A Tlouštík, jinak Percival Delaney zvaný, tato zpitvořenost mužnosti, přiložil tlustou svou ruku k nadulým rtům a poslal hlučnou hubičku k hvězdnaté klenbě nebeské.

»A princezna!« zvolal, opětným polibkem zdravě hvězdy. »Byla tak hezká, jako já mužný, duchaplná, odvážná, bezohledná. Bože, bože, byla-li ve vodě, vypadala jako mořská víla, nymfa. Jinak však co se rodu týče, byl jsem vedle ní pouhý povýšenec. Její původ ztrácel se v mlhách dávnověku.

Jako by nebyla ani z tohoto světa. Měla pleť zlatě snědou, zlatohnědé oči a její vlas k nohám jí splývající byl barvy modročerné, vyznačuje se oním něžným nakadeřením, které dodává ženským vlasům tolik půvabu. Nebylo v nich kudrn, ač je to u jejího plemene zjevem obyčejným. Bylať Polynézanka, žhavá, zlatá, líbezná, královská Polynézanka.«

Opět se zamlčel, políbiv si ruku na paměť oné hnědé princezny, a Dlouhán čili Bruce Cadogan Cavendish použil příležitosti, aby podotkl:

»Hm! Dobrým žákem třebas nebyl, ale slovník znáš.«

»V jižních mořích nejlepším slovům jsem se učil ze slovníku lásky,« pospíšil si Percival s dodatkem.

»Bylo to na ostrově Talofa,« pokračoval, »na ostrově lásky, na j e j í m ostrově. Její otec, král, stařec, seděl na své rohožce s ochromenýma nohama a popíjel po celý den a ponejvíce za noci kořalku ze zármutku, z pouhého zármutku. Má princezna byla jedináček,

neboť její bratři přišli o život za bouře cestou ze Samoy. U Polynézanů mají ženy královské stejné právo na vládu. Ano, tam vládnou spíše ženy než muži.«

Chauncey Delarouse a Bruce Cadogan Cavendish kývli na znamení úplného souhlasu.

»Ah,« řekl Percival, »vidím, že oba znáte jižní moře, a proto, aniž budu tratit zbytečně mnoho slov, jsem jist, že oceníte půvaby mé princezny, princezny Tui-nui z Talofy, princezny z ostrova lásky.«

Znovu políbil si ruku, pak se řádně napil, a v zápětí opět mlaskl polibek na počest princezniny.

»Byla plachá a vždy míhala se blízko mne, ale ne příliš blízko. Chtěl-li jsem ji obejmouti, zmizela. Jako nikdy před tím, ale i nikdy potom nepoznal jsem tíseň lásky, stále mizející a opět se vracející, právě u této pravé kněžky lásky.«

»Poněkud otřepané,« zamručel Bruce Cadogan Cavendish stranou Chaunceyi Delarouse-ovi. Leč Percival Delaney nedal se zmásti. Políbil znovu masitou ruku, posílaje pozdrav noci, a pokračoval vřele:

»Nebylo muk, kterých by mne byla ušetřila má drahá princezna, tato vtělená prchavá rozkoš, vždy pro mne nedosažitelná. Bylo to hotové peklo lásky, nezřené Dantem, jímž mne vedla. Ach! Těch tropických nocí! Těch omamných tropických nocí pod palmami, toho jednotvárného hučení vzdáleného příboje, doléhajícího jakoby od břehů jakéhosi nesmírného moře tajemna, když má princezna, hluchá k mému toužení, se smíchem,

znějícím stříbrnými strunami, když do nich udeříme květy, činila mne šíleným.

Po prvé jsem ji zaujal na závodech o prvenství Talofy. Mé umění plavecké ji probudilo. A jistě jen jemu mohu děkovati, že jsem u ní získal více než koketní úsměv a plachou nesmělost líčené zdrželivosti.

Lovili jsme tenkrát plotice na úskalí — jistě víte jak, naklánějíce se v hloubce pěti sáhů jako přízraky a šťouchajíce svými tyčemi do všech děr a trhlin, v nichž plotice měly svůj úkryt. Úkolem naším bylo, tyčí na stopu dlouhou a zaostřenou na obou koncích, donutiti línou plotici, aby svými tykadly uchvátila tyč, pěst nebo rámě. Tu byla chycena. Rychle s ní vzhůru, rána do hlavy, jsoucí uprostřed těla, a honem s ní do kanoe již čekajícího... A jen si myslete, uměl jsem to!«

Percival Delaney na chvíli zmlkl a po jeho kulatém obličeji mihlo se jakousi úctou, když tak vzpomínal na mohutný obraz svého mládí.

»Nu, vystrnadil jsem, padesát stop pod vodou, prosím, plotici s tykadly osm stop dlouhými. Čtyři minuty jsem tam vydržel. A což, i sto deset stop jsem byl hluboko, kámen k sobě přivázaný, abych se dostal dolů, když jsem vyprostoval váznoucí kotvu. Mohl jsem soupeřiti s každým —«

»Nu, povídali, povídali,« bručel Chauncey Delarouse. »Nechte toho a povídejte o princezně. To je něco, aby naše stará krev trochu rychleji zakolovala v žilách. Jako bych ji měl na očích. Byla báječná?«

Nový polibek zamlaskl místo ujišťování.

»Řekl jsem, že to byla víla. A taky byla. Třicet šest hodin plovala, než ji zachránili, když její lodici překotil vír. Viděl jsem, jak se ponořila do hloubky devadesáti stop a vynesla na povrch lasturu v každé ruce. Byla báječná. Jako žena byla prostě rozkošná, nádherná. Už jsem řekl, že to byla mořská bohyně. A taky byla. Oh, že neměla svého Phidia nebo Praxitela, aby učinili podivuhodné tělo její nesmrtelným!

Tenkrát, když jsme lovili plotice na úskalí, div jsem se nezbláznil. Opravdu — byl jsem šílený láskou k ní. Vzdálili jsme se od kanoe a plovali jsme podél sebe, potápějíce se v nádhernou hlubinu chladu a barev, a ona se na mne dívala a očima svýma mučila mne do šílenství. Konečně dole, hodně dole, nesnesl jsem toho déle a vrhl se k ní. Unikla mi jako víla i uzřel jsem úsměv na jejích lících. Unikla do hloubky, i věděl jsem, že je v mé moci, protože jsem byl mezi ní a povrchem. Leč ona zašťárala v bahnitém písku korálovém na dně svou tyčí — stará to lesť, jak uniknouti žraloku. Zatemnila vodu i ztratil jsem ji s očí. Když jsem vyplul na povrch, viděl jsem, že mne předešla a plujíc ke kanoi, smála se.

Nezarazilo mne to. Leč ona nebyla nadarmo princeznou. Položila mi ruku na rameno a donutila mne, abych ji vyslechl. Zahrejme si, pravila; kdo z nás vyloví více plotic, pak kdo největší a kdo nejmenší. A poněvadž sázka se uzavírala o polibky, představíte si, s jakým žárem v duši šel jsem do hry.

Nechytil jsem ani jedné. Za celý svůj život nechytil jsem pak už ani jediné. Byli jsme na pět sáhů pod vodou a slídili po kořisti, prohlížejíce povrch úskalí, když se to přihodilo. Našel jsem skrýš plotice a chystal se ji vyprázdnit, když jsem pocítil blízkost něčeho nepřátelského. Otočil jsem se. Vedle mne plul žralok. Měl jistě dvanáct stop zdélí, neklamné světélkující kočičí oči, lesknoucí se jako zlověstné hvězdy, i věděl jsem, co to je. Žralok žíhaný.

Necelých deset stop napravo, zkoumajíc povrch skály, byla princezna, a žralok mířil rovnou k ní. Střelhbitě uvědomil jsem si, co udělat. Nutno tohoto lidojeda od ní odvrátiti, a co jsem byl, leda šílený milovník, který rád podstoupí boj a zemře, či ještě raději podstoupí boj a bude žíti pro svou zbožňovanou milenku? Pamatujte, že to byla žena báječná a že jsem byl do ní zbláznění.

S vědomím nebezpečí toho, co činím, zabodl jsem ostrý konec své tyče do boku žralokova, což je asi tak, jako když chceme upoutati pozornost známého jdoucího mimo a šťouchneme jej palcem do žebra. Lidojed obrátil se na mne. Znáte jižní moře a víte, že žralok žíhaný, zrovna jako medvěd severoamerický, nesluje zvláštní chytrostí.

Zápas, na celé sáhy pod mořem, začal — lze-li ovšem tak nazvati tuto jednostrannou potyčku.

Princezna, nic nepostřehnuvši, chytila plotici a vyplula na povrch. Lidojed mne napadl. Uchopil jsem jej nad otevřenou tlamou, tisíci zuby ozbrojenou, za nos,

takže mne porazil na skalisko. Ještě dnes mám tam jizvy. Jakmile jsem se pokoušel vstáti, vrhl se na mne. Nemohl jsem dlouho zůstati dole beze vzduchu. Vždy, když se na mne vrhl, pověsil jsem se mu rukama na nos. Byl bych tak unikl neporušen, když se mi smekla pravice. Dostala se mu do tlamy až k lokti. Tlama se zavřela v zápětí. Víte přec, jak vypadají žraločí zuby. Není z nich vyproštění. Prokousnou sousto, aby je mohl pozříti, ovšem na velkou kost nemohou. Strhl proto maso s kosti až k pěsti a má pravice byla jeho.

Leč zatím co se tak činil, zaryl jsem mu palec levé ruky do oka a vyrval jsem je. To jej nezmátlo. Žrádlo jej rozzuřilo. Zápasil dále s pahýlem mé ruky. Bránil jsem se zdravou rukou. Žralok strhl konečně maso z mé zmrzačelé ruky až k ramenu a spolkl je. V týž okamžik však jsem mu vyrval oko druhé.«

Percival Delaney pokrčil rameny a pokračoval:

»Nahoře v kanoi poznali, co se bylo přihodilo a hlučně pochvalovali můj čin. Ještě dnes ozývá se mezi nimi zpěv o mně a vyprávějí o tom, co jsem vykonal. Pokud se týče princezny —« Pomlčka byla krátká, ale významná. »Princezna se za mne vdala... Oh, toho šťastně přenešťastného dne, toho vrtochu času a blaha, té doby cigánského štěstí, ztrávené v ostrovním království Oceanie, dnes ovládaném venkovským, nevzdělaným, osadním četníkem, a...«

Nedokončil věty a skryl obličej v nádobě od mléka, z níž učinil notný doušek.

— — — — — — — — —

Po přiměřené přestávce chopil se slova Chauncey Delarouse, jinak Vousáč zvaný.

»Dalek toho, abych se snad honosil místem, kde jsem se zrodil, nebudu ani vyprávěti, kterou cestou dospěl jsem v životě až sem, k tomuto ohni. Mohu však říci, že jsem kdysi měl postavení nikoliv nezávidění hodné. Ještě dnes mohu se otázati: »Zda skály dowerské jsou bílé doposud?«

»Hm!« posmíval se Bruce Cadogan Cavendish. »Dovolte mi také otázku: »Jak lordu Wardenovi daří se?«

»A totéž mohu tvrditi, třeba se to zdá samolibostí, o své soustavě tělesné, jež mohla býti nazvána železnou,« pokračoval Vousáč. »Dnes tu sedím se svými sedmi křížky na zádech a na této dlouhé cestě odpudil jsem mnohého mladšího odvážlivce, třeba sebe více smělého a silného, který se mi nemohl postaviti. To bylo mládí, a teď jsem stár. Leč byly doby, bohužel příliš brzy zašly, kdy jsem věděl, co dělat.

Rovněž já líbal ručku své princezny. Byla opravdová princezna, Polynézanka, přes tisíc mil dále na jihovýchod od Delaneyova Ostrova lásky. Domorodci oněch krajů jižních moří nazývají ostrov ten Ostrovem radosti. Vlastní jméno jeho, jméno plemene jej obývajícího, překládá se jemně a po právu »Ostrovem tichého smíchu«. Na mapě naleznete mylné jméno, jež mu udělili staří mořeplavci, totiž Manatomana. Lidé pro vyražení projíždějící moře jmenují ostrov »Rájem bez Adama«. A misionáři po nějaký čas zvali jej Božím svě-

dectvím« — tak velký měli úspěch, obracejíce domorodce na víru. Pokud se mne týče, ostrov pro mne byl a bude vždy Rájem.

Ano, byl to můj Ráj, protože tam žila má princezna. Idu Asibeli Tungi byl králem. Byl to čistokrevný domorodec, rodem z nejstarší a nejvznešenější větve až z Manuy, prvního mořského bydliště plemene. Byl znám také jménem Jan Apoštol. Měl za sebou dlouhý život a často se stal odpadlíkem. Nejprve se obrátil ke katolíkům, svrhl modly, zrušil tabu, zahnal domorodé kněze, dal popraviti několik zpurných a posílal všecky své poddané do kostela.

Pak se jal zajímati o obchodníky, kteří v něm vzbudili touhu po šampaňském, a vyvezl katolické kněze na Nový Zealand. Většina jeho poddaných šla za svým náčelníkem, i nastala doba Velkých neřestí a všichni misionáři ve svých kázáních mluvili o ostrově jako o Babylonu.

Leč obchodníci pokazili mu nadbytkem šampaňského žaludek a po letech přiklonil se k Methodistům, posílal opět národ svůj do kostela i vyčistil celé pobřeží od obchodnické sběři, nedovoluje zbylým obchodníkům v neděli ani kouřit a potrestav jednoho z předních zaplacením jednoho sta zlatých sovereignů za to, že dal mýti palubu svého škuneru v sobotu.

To bylo období Přísných zákonů, leč nakonec zdálo se příliš přísným i samému králi Janu. Jednoho krásného dne vyhnal Methodisty, poslal do vyhnanství mnoho set svých lidí nakažených touto vírou a zřídil

své vlastní náboženství, postaviv se sám v čelo. V tom byl mu hlavní oporou odrodilý jakýsi Fidžijan. Tak bylo po pět let. Snad že se mu znechutilo dělati pána boha, nebo že Fidžijan mu upláchl se šesti tisíci liber královského pokladu, nu, ať tomu bylo jak bylo, poté přiklonil se k Arminianům a celé jeho království poddalo se cele jejich vlivu. Předního misionáře učinil prvním ministrem a vůči světu obchodnickému choval se zdrženlivě. Proto bylo království Janovo zapsáno do černé knihy a bojkotováno, až příjmy jeho rovnaly se nule, národ schudl a král Jan nebyl nakonec s to, aby si vypůjčil třeba jen šilink od svého nejmocnějšího vůdce.

Tou dobou už zestárl, stal se filosofem, snášelivým a duševně chorým. Vyhnal Arminiány, povolal zpět vyhnance ze Samoy, pozval k sobě zase obchodníky, vystrojil povšechnou hostinu lásky, prohlásil svobodu náboženství i vysoké sazby celní, a co se jeho samého týče, vrátil se k zvykům svých předků, postavil modly, znovu dosadil staré kněze a zachovával tabu. To vše bylo obchodníkům jen milé, a tak obchod kvetl. Samozřejmě většina jeho poddaných vrátila se k pohanskému uctívání za ním. Zbytek však zůstal věren katolíkům, Methodistům i Arminiánům a udržoval si několik špinavých kostelíků. Král Jan si toho nevšímal a více než kdy jindy trávil svůj čas na pobřeží mezi obchodníky. Vše šlo v nejlepším pořádku, jen když poplatky byly odváděny. Dokonce když jeho žena, královna Mamare, chtěla se státi baptistkou a pozvala k sobě malého, hubeného, veselého, nohatého misionáře, nebyl král Jan

od toho. Stačilo mu, když všechna tato náboženství se vydržovala z vlastních peněz a nestálá státní pokladnu ani haléře.

»A teď stáhnu nitě svého vypravování k vzoru ženské krásy — k své princezně.«

Vousáč se zamlčel, položil pečlivě na zem zpola naplněnou nádobku od mléka, s níž si byl nevědomky pohrával, a hlasitě políbil prsty své jediné ruky.

»Byla dcerou královny Mamare. Báječná žena. Žádná polynézská Diana, nýbrž skoro vzdušný jakýsi zjev. Byla vzdušná, vznešená čistotou, krotká a skromná jako fialka, křehce štíhlá jako lilie, a její oči, zářivé a přece mizivě něžné, podobaly se květům zlatohlávků na pažitě nebeském. Byla vtělená květina, oheň, rosa. Měla svěžest horské růže, něžnost holubičí. A byla při tom tak dobra jako krásna, nábožna a zbožňovala svou matku, naslouchající učení Ebenezera Naismitha, baptistského misionáře. Leč abyste nepropadli omylu. Nemyslete, že byla zralým jablkem, jež mohlo jen tak spadnouti do klína. Bylo v ní všecko požitkářství ženy. Byla žena, celá žena, až do posledního svého citového, chvějícího se atomu —

A já? Znali mne jako největšího prostopášníka po celém pobřeží. Nejdivočejšího, nejsmělejšího z celého toho davu obchodníků. Také jako hráč v pokeru jsem proslul. Byl jsem jediný z lidí, ať bílých, hnědých či černých, který se odvážil projíti skrze Kuni-Kuni za tmy. Za černé noci bouřlivé jsem ji podplaval mezi skalisky. Každým způsobem měl jsem špatnou pověst na

pobřeží, kde nikdo nemá dobré pověsti. Byl jsem bezohledný, nebezpečný, ničím nezaražen. Obchodní kapitáni přiváželi z nejhříšnějších děr jižního oceánu všemožné nápoje a zvali mne k sobě, aby mne opili. Pamatuji se na jednoho, opáleného Skota z Nových Hebrid. To byla pitka! Zemřel po ní i naložili jsme jej na loď, vložili do bedny od zboží a poslali domů. Ukázka, pěkná ukázka toho, co jsme prováděli na březích Manatomany.

Považte, nejneuvěřitelnější věcí, jakou jsem kdy udělal, bylo, že jednoho dne, podívav se na princeznu, shledal jsem, že je dobrá, i zamiloval jsem se do ní. Bylo to nezvratné. Byl jsem ztřeštěný jako březnový zajíc a čím dál, tím více jsem bláznil. Polepšil jsem se. Uvažujte! Uvažujte o tom, co žena, třeba žábě, může učiniti ze statného, těkavého muže! U čerta, je to pravda. Slyšte! Obrátil jsem se. Vyzpovídal jsem se před bohem a zbavil své ruce — tenkrát jsem měl ještě obě — pout, vížících mne k prostopášné společnosti na pobřeží, když se tomu smáli a zvěděli, proč to vše dělám.

Řekl jsem, že jsem se polepšil. Vášnivě a se vší upřímností oddal jsem se náboženským pocitům a činil jsem z toho důsledky. Pro nemravnost propustil jsem svého nejlepšího kapitána. Tak se stalo i s mým kuchařem, nad něhož nebylo lze nalézti lepšího na Manatomanč. Z téže příčiny propustil jsem i vedoucího úředníka. A po prvé za všechnu dobu svého obchodování mé lodi přivezly mezi svým nákladem bible. Dal jsem si zbudovati jednopatrovou poustevnu v ulici mangovými stromy vysázenou, vedle domku obývaného Ebenezerem

Naismithem. Toho jsem učinil svým nejlepším přítelem, i shledal jsem, že je to opravdu pytel dobroty. Jinak to byl člověk, venkoncem člověk. Zemřel o mnoho let později, i rád bych vám o něm též něco řekl, kdyby vypravování o něm nebylo příliš dlouhé.

Více než misionář byla princezna odpovědna za moji víru a vše to, co jsem ve jménu jejím konal, co bylo korunou mého snažení, totiž udržování kostela.

»Ten náš ubohý kostel!« řekla mi jednou z večera na modlitbách. »Je tak těsný, věřící se tam nevejdou. A pak střecha je vetchá. Král Jan, můj bezcitný otec, nedá ani haléře, třeba má takové přebytky v pokladně. Manatomana není chudý ostrov. Peněz je tu dosti a dost se jich rozhází. Vím to. Slyšela jsem, co se děje na pobřeží. Před necelým měsícem jste za noc prohrál v kartách víc než by stálo celoroční udržování našeho nuzného kostela.«

Řekl jsem jí, že je tomu tak, že však se to stalo, než jsem spatřil světlo. (Měl jsem tenkrát pekelnou smůlu.) Řekl jsem jí, že od té doby jsem se nedotkl pití, ani karet. Řekl jsem jí, že střecha bude co nevidět vyspravena, a to křesťanskými tesaři, vybranými jí z řádu. Leč ona byla naplněna myšlenkou o velkém příchodu, o němž Ebenezer Naismith kázal — bylať učiněná světice. Mluvila o velkém chrámu, řkouc:

»Jste bohat. Máte mnoho lodí a obchodníků v dalekých zemích a slyšela jsem o velké smlouvě, již jste uzavřel za účelem obnovení německých plantáží na

Upolu. Říká se, že jste nejbohatší obchodník na ostrově. Ráda bych viděla, kdybyste všech těch peněz užil k slávě boží. Byl by to vznešený skutek i byla bych hrda na to, že znám muže, který jej vykonal.«

Řekl jsem jí, že Ebenezer Naismith káže o velkém příchodu a že já vystavím chrám, který by byl důstojným tohoto příchodu.

»Tak veliký, jako je katolický kostel?« ptala se.

To byl zbořený chrám, zbudovaný v době, kdy všechen národ byl pokřtěn, a byl dosti rozsáhlý. Leč já, láskou rozohněný, prohlásil jsem, že chrám, který dám postaviti, bude ještě větší.

»Leč to bude státi mnoho peněz,« vysvětloval jsem. »A než je nashromáždím, uplyne rovněž hodně času.«

»Máte dosti peněz,« pravila. »Někdo dokonce tvrdí, že jste bohatší než můj otec, král.«

»Mám větší úvěr,« vysvětloval jsem dále. »Leč vy nevíte nic o penězích. Míti úvěr, vyžaduje peněz. S penězi, jež mám, a s úvěrem, jemuž se těším, vydělám ještě více peněz a dobudu většího úvěru a chrám bude postaven.«

Vydělávat! Překvapilo mne to samého. Zrovna zaráží, co času člověk nalezne, vzdá-li se hýření a hry a jiných zábav pobřeží. Nepromarnil jsem ani vteřiny svého nově nalezeného času. Naopak, pracoval jsem přes čas. Pracoval jsem za kolik. Honil jsem se zrovna do práce. Moji kapitáni jezdili rychleji než dosud a vydělávali větší prémie a rovněž moji dozorci se více či-

nili, vidouce, že mé škunery nezahálejí. A já dbal o to, aby moji lidé vše to viděli.

Jak dobrým jsem se zároveň stal! U čerta, polepšil jsem se, až bůh bránil. Mé svědomí nabylo takové citlivosti, že jsem stále cítil, jak se mi věší na paty. Dokonce jsem probral všechny své účty a zaplatil jsem Sweitzerovi padesát plotic, jež jsem si srazil před třemi roky při dělení na Fidži. Tak jsem věc urovnal.

Vydělávat! Nasázel jsemt třtinu cukrovou — první obchodní plantáže na Manatomaně. Na Malaitě, v souostroví Šalomounově, sháněl jsem kudrnáče, až jsem jich měl dvanáct set v plantážích. Na Hawai jsem poslal loď pro mlýnské zařízení a pro Němce, který tvrdil, že zná mlíti. Najal jsem jej za tři sta dolarů měsíčně a dal jsem si vše vysvětliti. Mlýn jsem postavil sám za součinnosti mechaniků, jež jsem přivezl z Queenslandu.

Jak je samozřejmo, měl jsem soupeře. Jmenoval se Motomoe. Byl to přední vůdce, blízký příbuzný krále Jana. Byl domorodec, vysoký, hezký muž, který se uměl pořádně škarediti, nelíbilo-li se mu něco. A taky se na mne škaredil, když jsem se jal brousiti kolem paláce. Vyzvěděl celou mou minulost a rozšířil o mně nejhorší zprávy. Nejhorší byl arci nejpravdivější. Zajel si dokonce do Apie, aby se o mně něčeho dověděl — jako by nenašel dostatek důkazů na březích Manatomany! Tropil si posměch z mého návratu do lůna církve, že chodím do kostela, a nejvíce z mých cukrových plantáží. Vyzýval mne k boji a já se ho stranil. Strojil mně úklady a já vždy ihned seznal jeho úmysly. Jak

vidíte, chtělo se mu princezny jako mně, ale mně se jí zachtělo silněji.

Hrála na klavír. Také mne to kdysi bavívalo. Leč nikdy jsem se jí o tom nezmínil, když jsem byl po prvé ji uslyšel hráti. A to drahé, milé dítě myslilo, že hraje dobře! Znáte přece, jak mechanicky ťukají tu jedním, tu dvěma prsty školní dívky do klavíru. Teď vám však řeknu něco směšnějšího. Její hra byla dobrá — pro mne. Brány nebeské se přede mnou otvíraly za její hry. Ještě dnes se vidím, jak unaven a utýrán na smrt po dlouhém dni ležím na rohožce palácové verandy a hledím na ni, sedící u klavíru, tona v blaženosti. Domněnka, že hraje dobře, byla jediná chyba v její dokonalosti, a pro ni jsem ji miloval. Ta mi ji přibližovala na dosah. Nu, a když tedy hrála to své věčné jedno- nebo dvouprsté ťukání, byl jsem v sedmém nebi. Miloval jsem ji a má láska k ní byla čistá jako plamen, čistá jako má láska k bohu. Pochopíte tedy, že v mou obraznost vášnivého milence neustále vkrádala se myšlenka, že bůh je jistě jí podoben.

— Bylo tomu tak, Bruce Cadogane Cavendishi, smějte se, jak smějte. Ale povídám vám, že taková byla má láska, jak jsem ji vylíčil. Tím je řečeno vše. Toť pravá láska. Toť to nejpravdivější, nejryzejší, nejkrásnější, co může potkati člověka. Vím, co povídám. A mne to potkalo.«

Vousáč, jehož malé veverčí oko lesklo se pod ojizveným obočím jako živý uhel z džungle, umlkl na chvíli,

která stačila, aby učinil pořádný doušek ze své nádoby a namíchal novou dávku.

»Třtina,« pokračoval hladě si své úžasně zcuchané vlasy, »dospívá v onom podnebí do šestnácti měsíců, i zrovna jsem byl hotov s mlýnem na mletí. Přirozeně neuzrála všechna najednou, nýbrž sázel jsem ji postupně i mohl jsem mleti nepřetržitě po devět měsíců, zatím co se znovu osazovalo.

Za prvých dnů vyskytly se obtíže. Nebylo-li to s mlýnem, bylo to jinde. Čtvrtého dne nařídil jsem Fergusonu, svému strojníku, aby zastavil stroj na několik hodin za příčinou prohlédnutí. Prohlížel jsem drtiče. Když černoši (kteří byli drtili třtinu) nalili na válce vápenného mléka, aby je udrželi hladkými, poslal jsem je k lidem, řezajícím třtinu. Tak jsem tu zbyl sám, zrovna když Ferguson odebral se k mlýnu, zrovna když jsem shledal, co je s drtícími válci, a zrovna když se Motomoe vynořil přede mnou.

Stál v norfolkské kazajce, vepřových kalhotách, jako ze škatulky, a s úsměškem patřil na mne, jak jsem tu byl, pokryt blátem až na hlavu jako přístavní dělník. Co tak válce byly od mléka bílé, poznal jsem hned, kde je závada. Nebyly pevně zasazeny. Jednou stranou drtily třtinu dobře, kdežto druhá strana byla uvolněna. Přiblížil jsem prsty k této straně. Velká, ozubená kola se jich nedotýkala. Ale v nejbližším okamžiku je zasáhla. S chvatem deseti tisíc ďáblů byly mé prsty zachyceny, taženy dovnitř a mělněny na kaši — ano, na kaši. Podoben stonku třtinovému, šel jsem za nimi. Nic mne ne-

mohlo zaraziti. Deset tisíc koní by mne bylo neodtáhlo. Ruka, rámě, rameno, hlava, hruď, až na špičku nohou vše muselo projíti.

A bolelo to. Až jsem se necítil bolestí. Jako připoután patřil jsem, jak má ruka je roztloukána, kost za kostí, kloub za kloubem, pěst, předloktí, vše za sebou pomalu a nevyhnutelně rozmělňováno. Ó, strojníku, zasažený vlastní střelou! Ó, továrníku cukru, rozmačkaný svým vlastním drtičem třtiny!

Motomoe skočil bezděčně vpřed a úsměšek na jeho tvářích zahnán byl výrazem úzkosti. V zápětí však mu bylo celé položení jasno, i zachechtal se a vycenil zuby. Ne, nečekal jsem od něho ničeho. Což mi nestrojil úklady? A pak, co by byl mohl učiniti? Nerozuměl strojům.

Volal jsem z plných plic na Fergusona, aby zarazil stroj, leč hluk jeho přehlušil můj hlas. A tak jsem tu stál a stále se blížil ke stroji. Bolelo to. Jako by kdosi na kousky řezal a vytrhával nervy z kořenů. Vzpomínám si však, že mne překvapovalo, proč necítím bolest větší.

Motomoe sebou pohnul a to přivábilo mou pozornost. Zamumlal cosi, jako by si vyčítal, že je hlupák. Uchopil nůž na třtinu — však jej znáte — veliký a těžký Jako tesák. Napřed jsem mu byl povděčen za to, že mne zbaví muk. Jaký pak smysl mělo to znenáhlé roztloukání, dokud nebude zasažena hlava, když už polovina ruky byla ve stroji a muka neustávala. S pocitem vděčnosti sklonil jsem hlavu, očekávaje ránu.

»Uhni hlavou, blázne!« zaštěkl na mne.

Pochopil jsem a uposlechl. Byl jsem silný muž, i bylo zapotřebí dvou řezů. Leč on uřízl mé rámě zrovna u ramene, odtáhl mne nazpět a položil na třtinu.

Ano, vydělal jsem hodně na cukru — nesmírně — i vystavěl jsem princezně chrám, jak o něm snila, a... ona si mne vzala za muže.«

Opětně uhasil žízeň a uchopil se závěrečného slova.

»Běda mi! Jak si osud s námi zahrává! Celá minulost jako by ode mne oddělena byla železnou plotnou, jíž ani alkohol nesežere, ale kterou pouze alkohol může na chvíli odstraniti. A přece jsem žil a polibkem zdravím drahý prach své princezny, dávno spící ve velké hrobce krále Jana, která se dívá přes Údolí manonské k cizinecké vlajce, třepetající se nad obydlím britské vlády...«

Tlouštík soucitně si s ním fukl a soucitně pil ze své nádobky. Bruce Cadogan Cavendish patřil do ohně s neúprosnou trpkostí. Byl z lidí, kteří nejraději pijí sami. Na tenkých rtech, tvořících krutou jízvu jeho úst, pohrával úsměšek, jejž zachytil zrak Tlouštíkův. Ten, přesvědčiv se nejdříve, že má kamení po ruce, obrátil se na Cavendishe.

»Nu, a co je s vámi, Bruce Cadogane Cavendishi? Teď je na vás.«

Oslovený zvedl své kalné oči a upřel je na Tlouštíka, až mu bylo nevolno.

»Mám těžký život za sebou,« zahrčel Dlouhán drsně. »Což pak já vím o milostných příhodách?«

»Není možná, aby člověk vašeho střihu a chování jim unikl,« lichotil mu Tlouštík.

»Nu, a kdyby?« zavrčel Dlouhán. »To není důvodem, aby gentleman se chlubil úspěchy v lásce.«

»Ale, ale, jen se do toho pusťte, bratře,« naléhal Tlouštík. »Noc je dlouhá. Ještě si popijeme. Delarouse a já učinili jsme své povinnosti zadost. Nepřihází se často, aby tři řádní lidé, jako my, sešli se na několik slov. Jistě jste zažil aspoň jedno dobrodružství, o němž můžete vyprávěti beze studu —«

Bruce Cadogan Cavendish vyňal z kapsy železný kotouč, a zdálo se, že je na rozpacích, má-li, či nemá-li rozbíti Tlouštíku hlavu. Poté vzdychl a zastrčil kotouč.

»Nuže, chcete-li mermomocí,« svolil se zjevným odporem. »Jako vy oba byl jsem dobře urostlý. Ještě dnes vypil bych více než vy jste byli s to snésti v nejlepších svých letech. I mé začátky jsou daleko a různé. A že v mých žilách koluje šlechtická krev, o tom není sporu... leda že byste vy chtěli do toho strkat prsty...«

Jediná ruka jeho vklouzla opět do kapsy a nahmatala kotouč. Leč jeho posluchači nevydali ze sebe ani hlásku, aniž si uvědomili jeho výhrůžku.

»Přihodilo se to tisíc mil na západ od Manatomany, na ostrově Tagalagu,« zahovořil náhle, jakoby rozčarován, že neslyší námitek. »Nejdříve však musím vám říci, jak jsem se tam dostal. Z důvodů, jež nebudu uvádět, cestou, již nebudu líčiti, v nejlepším věku, kdy má divoká povaha, jež nenalezla v utečencích z Oxfordu a z domu uteklých synů sobě rovné, dostoupila vrcholu,

stal jsem se pánem a držitelem škuneru, tak známého, že by bylo nejlépe, kdyby zůstal v dějinách bezejmenným. Sháněl jsem černé dělníky po jižních mořích pro plantáže na Hawai a ledkové doly v Chile —«

»Nebyl jste to vy, co vyčistil od obyvatelstva —« vybuchl Tlouštík, než byl s to, zdržeti se slova.

Jediná ruka Bruce Cadogana Cavendish vjela do kapsy a objevila se s kotoučem připraveným pro všechen případ.

»Pokračujte,« ozval se Tlouštík. »Nevím ani, co mluvím.«

»Je to směšná země,« protahoval vyprávěč. »Četli jste přece ten žvást o mořském Vlku.«

»Vy jste jím nebyl,« vpadl mu do řeči Vousáč s bezděčnou určitostí.

»Ne, pane,« zazněla vrčivá odpověď. »Mořský Vlk je přec mrtev, ne? A já jsem ještě pořád na světě, vidíte?«

»Arci, arci,« připouštěl Vousáč. »Je tomu hezká řada let, co se zadusil blátem v kterési zátoce Victorie.«

»Jak jsem řekl — a opakuji: nemám rád, když mi někdo skáče do řeči,« mluvil Bruce Cadogan Cavendish dále, »zpropadeně směšná země. Byl jsem na Taki-Tiki, nízkém ostrově, politicky náležejícím k souostroví Šalamounovu, leč nikoli zeměpisně, protože ostrovy Šalamounovy jsou hornaté. Národopisně patří k Polynesii. Melanesii a Micronesii, protože všecka plemena jižních moří tíhla k němu spletitým, zvrhlým křížením. Biolo-

gicky řečeno, na Taki-Tiki je spodina studně člověčenstva. Nechejte mne jen, vím, o čem mluvím.

Byla to tenkrát věru zábavná doba, kdy jsem lovil lastury i ostrovany, vyměňoval podkovy a sekyry za kokos a jádra palmová a podobně. I na Fidži jsem pobyl drahnou dobu a stýkal se s pohlaváry živícími se vepřovým masem. Leč dále na západ jsou divocí černí kudrnáči, do posledního tulpasa vesměs lidojedi a lovci lebek, na které pořádají dražby —«

»Tak?« divil se Tlouštík. Vida náhlý pohyb vypravěčův, pospíšil si dodati: »Nedostal jsem se nikdy tak na západ, jako vy a Delarouse.«

»Všichni jsou lovci lebek. Hlavy, hlavně lebky bělochů, mají tam cenu. Zdobí jimi lodi i modlosluženy. Všecko se předstihuje v nabídce. Není-li dražitelů, roste hodnota hlavy do velké výše. Směšné což?

To si myslím. Zemřel zimnicí můj lodník Holanďan. Nemohl bych si něco vydělat? Šlo to. V tu dobu leželi jsme v Langoliu. Umluvili jsme vše s mým kormidelníkem Johnym. Byl to kudrnáč z Port Moresby. Uřízl nebožtíku hlavu a odplížil se v noci na pobřeží, zatím co já za ním pálil, jako bych ho chtěl potrestati. Hlavu lodníkovu prodal v dražbě. Nazítří jsem poslal na pobřeží loď i chytili ho s kořistí«

»Kolik činila nabídka?« otázal se Vousáč. »Slyšel jsem, že v Orle dávali osmdesát liber.«

»Sebralo se v ní,« odvětil Dlouhán, »čtyřicet tučných vepřů, každý hodnotou libru šterlinků. To máte

dvě stě dolarů. Pak tam bylo devadesát měřic lasturových peněz, což činí na pět set dolarů. A kromě toho ještě dvacet dva zlaté sovereigny. Rozdělil jsem výtěžek na čtyři díly: jednu čtvrtinu dostal Johny, druhou loď, třetí já jako vlastník a poslední díl připadl mně jako kapitánu. Johny si nenařídal. Ve svém životě neměl nikdy tolik peněz. Ostatně jsem mu dal ještě dvě staré námořnické košile. Myslím, že dodnes lodníkova hlava zdobí některou loď.«

»Zrovna křesťanský způsob pohřbívání to není,« ozval se Vousáč.

»Zato však výnosný,« zdůrazňoval Dlouhán. »Ostatky lodníkovy jsem hodil žralokům přes palubu zadarmo. Pomyslete si jen, hodit jim ještě hlavu v hodnotě osmi set dolarů! To by bylo šílenství!

Jak říkám, bylo to tam zábavné. Aniž se budu déle šířiti o tom, co jsem dělal na Taki-Tiki, řeknu pouze, že jsem se plavil s dvěma sty kudrnáči na Queensland a že pro způsob, jakým jsem je najímal, byl jsem pronásledován dvěma válečnými loďmi anglickými, pročež jsem změnil směr a dal se na západ, zamýšleje náklad svůj odevzdati španělským plantážím na Bangaru.

Bylo to v době tajfunu. Dokud nepřišel, měl jsem za to, že má loď, Merry Mist, je dobře stavěna. Nikdy jsem neviděl moře tak rozkacené. Roztříštilo pevnou tuto loď na padrť. Ráhna utrhalo, palubu smetlo, zábradlí vyvrátilo a když nejhorší minulo, celá loď jala se potápět. Ještě že jsme měli pokdy zachrániti se v člunu. Zbylo nás čtvero «

»Černoši utonuli?« optal se Vousáč.

»Několik jich plovalo po nějakou dobu,« odvětil Dlouhán. »Nemyslím však, že dostihli země. Nám to trvalo deset dní. A měli jsme příznivý vítr. A co myslíte, že jsme měli v člunu? Silnou kořalku a bedničky s dynamitem. K smíchu, což? Ale to veselejší teprve nastalo. Mimo to tam bylo trochu vody, kus slaniny a suchary — právě tak pro tu cestu na Tagalag.

Tagalag, abych vám řekl, je nejpitomější ostrov na světě. Nízké pobřeží, se sopečným jícnem uprostřed, k moři otevřeným, poskytujícím dobrý útulek lodi. A toť vše. Ani živé bytosti na něm. V jednom místě roste na tisíc kokosových palem. Jak jsem řekl, toť vše, nepočítám-li k tomu nečetný hmyz. Jinak není tam jediného čtyřnožce, ani krysy, ba ani koryše. A přece — zátoku obývaly celé roje tučných, krásných, velikých parmic karmínových, že jsem takových ještě neviděl.

Vyšli jsme na pobřeží a utábořili se pod palmami se svým nákladem dynamitu a kořalky. Proč se nesmějete? Povídám vám, je to přece tak směšné. Zkuste to jen — holandská kořalka a přísná kokosová dieta. Od té doby nejsem nikdy s to pohlédnouti do oken cukrárny. Nejsem tak nábožensky založen jako Chauncey Delarouse, ale základy přece mám; a peklo vídám vždy v podobě nesmírné plantáže kokosové, zásobené bohatě kořalkou a obydlené ztroskotavšími námořníky. K smíchu! Ďábel by se rozplakal.

Abyste věděli, pouhý kokos je to, co obchodníci nazývají nevyrovnanou položkou. On taky nevyrovnával

naše žaludky. Proto, kdykoliv nás hlad obzvláště mučil, pili jsme. Za několik neděl Olaf, námořník s kudrnatou hlavou, dostal nápad. Stalo se to, když byl napilý, a my, jsouce rovněž v ráži, viděli jsme, jak připevniv zápalnou hubku k hůlčičce dynamitu, jde k člunu.

Bylo mi jasno, že jde střílet ryby, jsou-li tam nějaké. Leč slunce děsně pražilo, i zůstal jsem, doufaje, že bude míti štěstí.

Asi za půl hodiny poté, co zmizel, uslyšeli jsme výbuch. Nevracel se však. Vyčkali jsme, až zapadlo slunce, i sešli jsme na pobřeží, abychom zvěděli, co se s ním stalo. Člun byl v pořádku, zahnán k břehu větrem, leč Olafa v něm nebylo. Taky už nikdy nejedl kokosu. Vrátili jsme se, potácejíce se více než kdy jindy, a nasytili jsme se kořalkou zase.

Nazítří oznámil kuchař, že zkusí raději štěstí s dynamitem, než aby se dále živil kokosem, a že třeba málo věděl o dynamitu, příliš dobře poznal kokos. Připravili jsme mu tudíž zapalovač, zatím co on se k dílu posilnil kořalkou.

Pořad byl týž, jako minulého dne. Když jsme byli uslyšeli výbuch a za šera sešli k člunu, našli jsme v něm skrovné ostatky kuchařovy, abychom je pohřbili.

Vydrželi jsme to s tesařem dva dny, poté jsme táhli los, i padlo na něho. Rozloučili jsme se dosti hrubě, neboť se chtěl pořáduě posilniti kořalkou, kdežto já jsem mu odporoval, aby se jí neplýtvalo. Ostatně si pořádně přihnul a jak šel, vrávoral a potácel se.

Stalo se totéž, jako dříve, leda že z něho zbylo více než z ostatních, ježto si byl připravil jen poloviční dávku dynamitu. Čekal jsem do zítřejšího dne, pak, posilniv se, dodal jsem si odvahy a chopil se dynamitu. Použil jsem pouhé třetiny tyčinky — víte, krátký zápalník s koncem roztřepenými, aby zachytil hlavičku bezpečnostní zápalky. Tak jsem zlepšil způsob svých předchůdců. Užívali příliš dlouhého zápalníku. Když tedy vyslídili hejno parmic a zažehli zápalník, měli držeti dynamit tak dlouho, dokud zápalník neshořel nakrátko, a pak jej hoditi. Kdyby jej byli hodili příliš brzy, nevybuchl by právě v okamžiku, kdy se dotkne vody, a zaplašil by nadarmo kořist. Zpropadená věc, tenhle dynamit! Každým způsobem trvám na tom, že můj způsob byl bezpečnější.

Když jsem byl vesloval necelých pět minut, vyslídil jsem hejno parmic. Byly tučné, nádherné, i mohl jsem míti pěknou pečínku. Když jsem tak stál, pochodeň v jedné, náboj v ruce druhé, kolena se mi třásla. Ať už to bylo kořalkou nebo strachem, či slabostí a hladem, nebo snad v důsledku všeho toho, třásl jsem se po celém těle. Dvakráte mi klesla ruka, když jsem přibližil pochodeň k dynamitu. Konečně zápalka zaprskla.

Nevím, co se stalo mým soudruhům, vím však, co se stalo mně. Připadl jsem na to. Už jste někdy utrhli jahodu od stopky a strčili do úst stopku a jahodu odhodili? To se stalo mně. Hodil jsem pochodeň do vody a přidržel dynamit. A mé rámě ulétlo s pochodní, když vybuchl...«

Dlouhán sáhl po nádobce od jablíček, aby se přesvědčil, je-li tam voda na smíchání, leč byla prázdna. Povstal.

»Ach ty můj světe,« povzdychl si a sešel k řece.

Za chvíli se vrátil. Smísil patřičné množství říční špíny s lihem, napil se notně a zahleděl se nevrle do ohně.

»Nu, ale...« ozval se Tlouštík. »Co bylo potom?«

»Eh,« pravil Dlouhán. »To je přece samozřejmé. Princezna si mne vzala.«

»Ale vždyť jste tam zůstal sám, a bez princezny...« zvolal Vousáč náhle a rozpačitě se zamlčel.

Dlouhán hleděl nepohnutě do ohně.

Percival Delancy a Chauncey Delarouse pohlédli na sebe. Pomalu, mlčky pomohli si navzájem svázati rance. V tichosti vložili si je na záda a odešli od ohně. Teprve, když vyšli na železniční násep, zahovořili.

»Tak se nechová gentleman,« pravil Vousáč.

»Máte dobře, nechová,« přisvědčil Tlouštík.

Glen Ellen, California, 26. září 1916.

OBSAH:

Rudý bůh 3
Coura 37
Argonaut 65
Princezna 101